

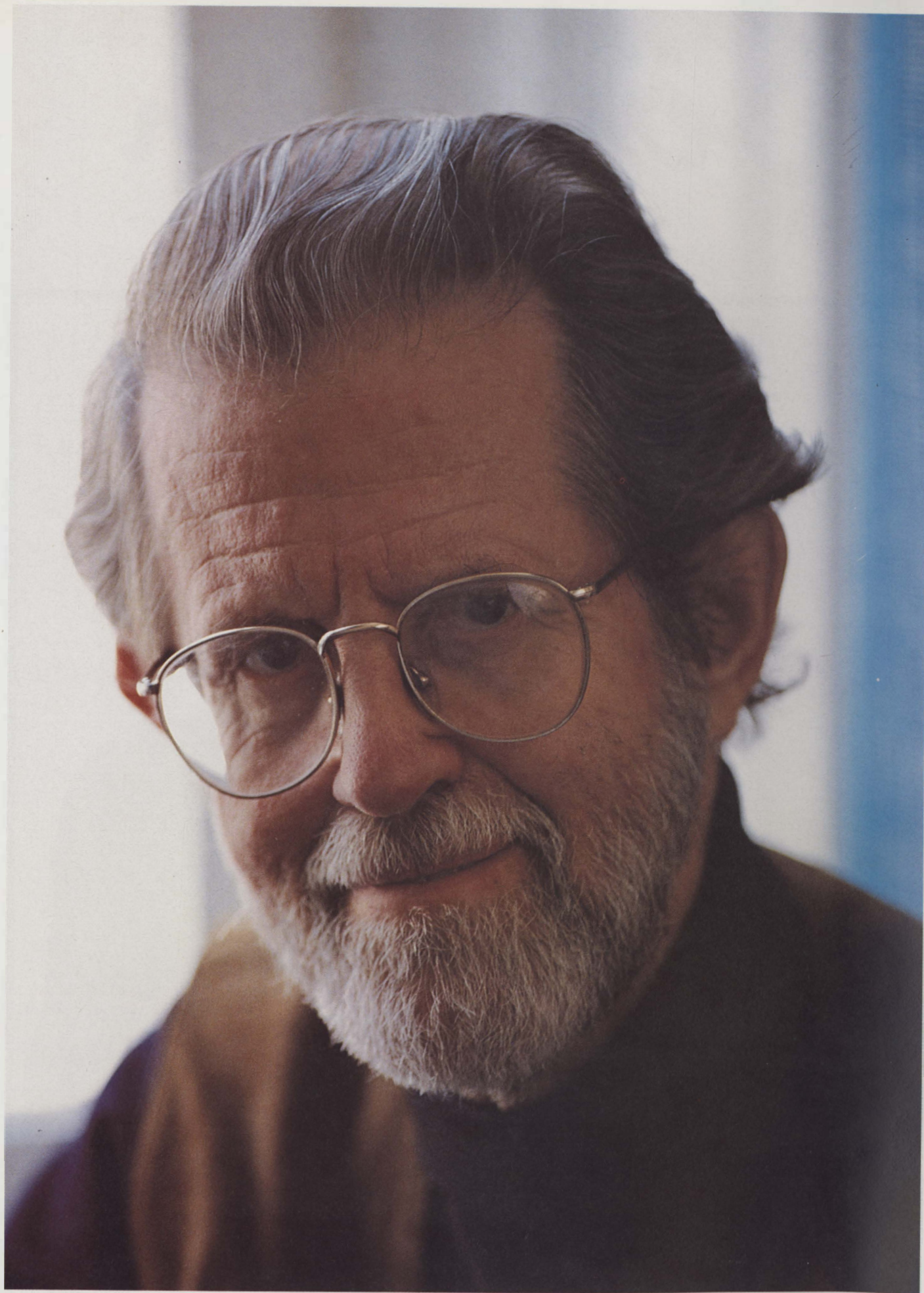
Sökaren

Nr 3, 1994 Årgång 31
50:- inkl moms

– tidskrift för livsfrågor –

Hans Hof, präst och meditatör

Hans Hof är präst, religionsfilosof och lärare i zenmeditation.

– Medvetandet kan reflektera över sitt innehåll, men man kan också ta bort allt innehåll och ändå ha reflexiviteten kvar. Då handlar det om en upplevelse av rent varande, förklarar Hans Hof.

Hans Hof

prästen som går sin egen väg

Mäster Eckhart på 1300-talet och den buddhistiska zenmeditationen talar om samma sak, vikten av att lämna bundenheten vid sig själv för att öppna sig för en upplevelse av rent varande. Det menar Hans Hof, zenlärare, religionsfilosof och präst.

Text: Eva Sanner. Foto: Anton Svedberg.

Hans Hof är i sanning en ovanlig kombination av präst, religionsfilosof och meditationslärare. I början av sjuttiotalet var han en pionjär, när han startade Rättviks meditationscentrum. Där lärde han ut zenmeditation i kristet perspektiv. Idag lever han som pensionär litet mer tillbakadraget, men fortsätter sitt arbete med att undervisa om zenmeditation och dess betydelse för vår upplevelse av verkligheten och oss själva.

En sökande präst

Sedan tre år bor Hans Hof på Linnégatan i Stockholm. Kvarteret heter *Neptunus*, liksom havets gud och det andliga sökandets planet inom astrologin. Inget kunde väl passa bättre. Just det andliga sökandet har präglat Hans Hofs liv.

Uppvuxen i en familj med fyra generationer präster före sig blev han själv också präst. Men tidigt gjorde han valet att lyssna mer till sitt hjärta och sina egna upplevelser och mindre på dogmer och färdiga tankestrukturer.

I femton år var han präst i Tornedalen – han kan finska tillräckligt för att tillgodose också finsktalande församlingsbor. Han disputerade 1952 på en avhandling om 1300-talsmystikern *Mäster Eckhart* och blev nio år senare docent och sedan professor i religionsfilosofi vid teologiska institutionen i Uppsala.

Redan tidigt i livet hade Hans Hof sina första upplevelser av meditation. I femtonårsåldern blev han sjuk med magkramper och ständiga uppkastningar, symtom som han idag menar härrörde bland annat från den konfliktfyllda relationen till pappan. Han fick kontakt med naturläkaren *Birger Ledin*, som gav råd om kost och hälsa och även lärde honom en avspänningsmetod som Hans Hof kallar den dubbla vilan. Den unge patienten hade lätt att lära.

– Det var en vila både i kroppen och i medvetandet. Det var första gången jag kände att upplevelsen upplevde sig själv. Istället för att själv bära allt kunde jag låta allting bara vara som det var. När jag 1945 kom att läsa Mäster Eckhart, var det som en spegel av mina egna upplevelser. Meditationsupplevelsen innebär att allt innehåll i medvetandet försvinner och bara närvarokänslan finns kvar. Det är det som är själva mysteriet i medvetandet, själva roten till allt medvetande.

Eckhart hade zenupplevelse

När Hans Hof sedan läste en bok om zen och bågskyttekonst, tyckte han sig se både sin egen upplevelse och Eckharts beskrivningar som zenupplevelser. Upplevelse och existens är ett med varandra, det är samma sak som det Eckhart kallar Gudomen, "verkligheten som sådan", nämligen verklighetens grund. "Guds grund och mitt livs grund är samma grund", säger Eckhart. Hans Hof älskar detta citat.

– Denna verklighetens gudomliga grund föder sig själv som vår mänskliga verklighet, inte bara hos *Jesus*, även om detta hos honom var helt utvecklat, utan hos alla människor.

Hans Hof menar att förändrade medvetandetillstånd är en naturlig mänsklig upplevelse som det inte riktigt finns utrymme för i det västerländska samhället.

– Vår jagupplevelse är så konkret att den hindrar oss från att komma ner i djupare skikt av medvetandet.

Men i olika krissituationer, i samband med olyckor eller andra chockupplevelser, kan vår vanliga upplevelse av vårt jag rämnas och ge plats för en självupplevelse av annat slag. Många är de som vittnat om hur de i sådana situationer upplevde en känsla av ljus eller närvaro – att det osynliga konkretiserade sig på ett eller annat sätt.

– Det blir en förtätd upplevelse, plötsligt finns inget tomrum mellan upplevaren och det upplevda.

Överens med Grof

Hans Hof har inspirerats en hel del av den tjeckiskamerikanske psykiatern *Stanislav Grofs* forskning om förändrade medvetandetillstånd.

– I Grofs kartläggning av människans medvetande fann jag en nyckel till förståelsen av mystikernas erfarenhet, säger han idag.

Han träffade Grof redan i mitten av sjuttiotalet och har också provat Grofs holotropiska andning, en aktiv meditation som gav honom en upplevelse av en "kosmisk gudstjänst". Hans Hof håller med Grof om att själva porten till existensupplevelsen är en sådan dödsupplevelse som den Grof förlägger till födelsen.

– Då förpassas vi från paradiset i livmodern till den främmande tillvaron utanför. Att födas är att dö, i många avseenden. Grofs teknik liknar på sätt och vis det som människor upplever i chock. I båda fallen försvinner upplevelsen av oss själva, av jaget, som något konstant. Och då kan djupet öppna sig i vår upplevelseförmåga.

Hans Hof fortsatte att studera zenmeditation för olika zenmästare, bland andra *Taisen Deshimaru* i Paris. Då hade han själv börjat ge kurser på stiftsgården och S:t Davidsgården i Rättvik. I början av sjuttioalet byggdes så på Hans Hofs initiativ Rättviks meditationscenter i anslutning till S:t Davidsgården. Det blev också en filial till Deshimarus center i Paris.

Varande utan objekt

Ett genomgående tema i Hans Hofs arbete är en strävan att länka samman öst och väst. I den buddhistiska zenmeditationen tycker han sig, som nämnt, ha funnit samma upplevelse som i den kristna kontemplationen, särskilt så som Mäster Eckhart beskriver den.

– Mäster Eckhart säger precis samma sak som zenbuddhismen om den grundhållning ur vilken en människas kontemplativa upplevelse spontant växer fram. Han använder ordet *lassen* i betydelsen att lämna eller att överlåta. Det handlar om att lämna sin bundenhet vid sig själv och därmed sin bundenhet vid tingen.

Hela vårt sätt att tänka och uppfatta omgivningen präglas enligt Hans Hof av objektrelationer. Till och med vårt jag upplevs som ett ting som kan påverkas, till exempel såras, av omgivningen.

– Vår förmåga att uppleva är som ett träd, där kronan är sinnena, tankarna och deras objekt. Stammen och roten är upplevelsen av oss själva som ett jag, också det upplevs som ett objekt om än på det inre planet. Vi ser också Gud som ett objekt, vilket i och för sig är nödvändigt för att vi ska få ett språk för religiösa upplevelser och kunna relatera oss och vår yttre verklighet till upplevelsen av den gudomliga verkligheten.

Med zenmeditation eller kontemplation kan vi göra oss mottagliga för en annan upplevelse, en upplevelse av existens, av varande. Vi upplever inte längre vårt jag som ett ting, ett objekt. Den avobjektivering av vår jagupplevelse ger oss ett helt nytt och avspänt förhållande till tingen och tingens värde.

– Medvetandet har en reflexivitet, vi vet med oss själva att vi vet. Medvetandet kan reflektera över sitt innehåll, men man kan också ta bort allt innehåll och ändå ha reflexiviteten kvar. Då handlar det om en existensupplevelse, som upplever sig själv, ett rent varande, förklarar Hans Hof.

Just detta beskrivs ofta i zenlitteraturen som en absolut tomhet. Hans Hof menar att begreppet tomhet ofta missförstås och blir skrämmande.

– Det handlar inte om en tom låda, utan om en fullständig avobjektivering, vilket för mig är samma sak som det som på kristet språk kallas den andliga fattigdomen. "Saliga de som är fattiga i anden", säger ju Jesus i Bergspredikan, "dem tillhör himmelriket."

Besviken på kyrkan

Efter ett decennium lämnade Hans Hof ordförandeskapet i Rättviks meditationscentrum och senare också allt samarbete med det. En konflikt hade utvecklats mellan Hans Hof och ledningen för S:t Davidsgården. Han kritiserades för att vara för buddhistisk och inte tillräckligt kristen. Resultatet blev att han, prästen, gick ur statskyrkan. Fem år senare gick han in igen, bland annat för att om möjligt kunna bidra till att göra kyrkan mer tillgänglig för sökare, förklarar han.

– Men jag har slutat att vänta mig någonting av kyrkan. Dess miljö kan vara positiv för vissa människor, men från kyrkan själv kommer ingenting. Det måste uppstå en miljö,

Kudde, klangskål och svärd. Texten på svärdet lyder i översättning: "Möter du tiotusen djävlar, slå dem sönder och samman. Möter du Buddha, slå honom sönder och samman." Hans Hof förklarar:

– Vi får inte göra objekt av vare sig positiva eller negativa upplevelseinnehåll.

där människor kan dela sina upplevelser och förstås meditera tillsammans.

Men han ifrågasätter faktiskt också kristen teologi.

– Den största invändningen jag har mot teologins kristendomstolkning är den linjära tidsuppfattningen. Först kommer skapelsen, sedan syndafallet, någonstans i mitten Jesus, och sedan fortsätter allt med Evigheten. Man når på det sättet bara den horisontella upplevelsen. Kristusmysteriet blir någonting historiskt - någon gång i det förflutna föddes han som Guds son. Den objektiva mätbara tiden styr hela vår uppfattning om tid. Tittar man istället på österländskt tänkande, exempelvis buddhismen, finner man ett cirkulärt sätt att se på tiden och livet. Reinkarnationstanken innebär att varje liv är en enhet, en erfarenhet som tas med till nästa liv och till nästa.

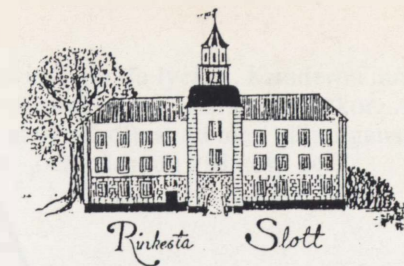
Istället för arbetet med Rättviks meditationscentrum startades en förening kallad Zenvägen, med målsättningen att sprida kunskap om zenmeditation och Tai Chi. Hans Hof håller också kurser och föredrag.

Själv sitter han oftast en halvtimme vid samma tid varje dag. Ibland byter han ut meditationen mot ett healingprogram som han gör på sig själv. Han verkar inte bitter, fast han blivit så motarbetad.

– Livets båt har farit hit och dit, men nästan alltid har kriserna inneburit portar till något nytt. Jag skulle inte vilja ta bort något ur mitt liv. Och jag är tacksam för mina ungdomsupplevelser, som faktiskt blev porten till hela livets upplevelser av mystik och meditation.

RINKESTA SLOTT

Kursgård & andligt utvecklingscenter

Här får du ekologiskt odlad mat, utan några bekämpningsmedel

Här kan du hyra ett rum för att dra dig tillbaka några dagar

Här kan du vistas med familjen

Här kan du gå kurser i andlig utveckling

Här kan du förlägga egna kurser

Här kan du hyra en Macintoshdator och t o m instruktör om du vill skriva av dig

Här har du sjöar, skogar och böljande sädesfält

Här kan du hyra cykel

Här kan ordnas ridturer till rimliga priser

Här finns det gott om utflyktsmål

Här har du tillgång till privata behandlingar och konsultationer

**Här kan du köpa en Höstandel och disponera ett eget rum!
Pris 2 000 kr/mån eller 5 000 kr för tre månader. Självhushållning.**

Helgseminarium i ACIM

19 - 21 aug

Ulf Wählström leder ett helgseminarium i A Course In Miracles. Passar dem som är nyfikna på kursen och vill veta mer på ett övergripande sätt.

Klassiskt Klarspråk

26 - 28 aug

Maylie Andersson och Sebastian Amseldus lär oss använda språket till nytta för olika situationer och våra relationer.

Årskurs i ACIM

2 - 4 sep

Under Hans-Jörgen Gerloffs ledning kan du studera ACIM under drygt ett år. Årskursen är ett stöd för dig som ensam eller i mindre grupp vill studera den varje dag. Detta är första helgen av tretton. Deltagare som vill känna på en helg är också välkomna. Finns även i Kalmar.

Hela dig själv och andra

2 - 4 sep

Per Dahlström håller en healingkurs som kan lära dig att släppa barndomsprängling, se karma, använda intuitionen, läsa i auran, förstå sjukdom, avståndshela med färg, gå ut ur kroppen, läsa chakra.

Varför är vi här?

8 - 11 sep

Elisabeth Melin och Göran Melin förmedlar Den Glömda Sanningen och insikter om hur vi kan skapa den verkliga vi drömmer om. Föredrag, meditationer och olika tekniker hjälper oss att nå vårt inre sanna jag.

Relationshealing

23 - 25 sep

Vi kan skapa lyckliga förhållanden om vi bara får reda på hur. Ulf Wählström hjälper dig med att se på dig själv och dina relationer på ett nytt sätt enligt Option Dialogue och A Course In Miracles.

Nätverksträff

30 sep - 1 okt

Nätverksträff för center och föreningar som arrangerar föredrag och kurser i inre utveckling. Ring för vidare information.

Lagarna om manifestation

7 - 9 okt

Per Dahlström leder ett helgseminarium.

Ledarskapsseminarium

14 - 16 okt

Inga-Mai M Barenthein, svensk VD och

konsult i USA, är på Sverigeturné. Bland kursens innehåll kan nämnas självansvar och självförtroende, personlig utveckling för ledarskap genom andlig mognad, kvinnligt-mänligt-mänskligt, skaparkraft och intuition.

Helgseminarium i ACIM

21 - 23 okt

Kursbeskrivning, se ovan 19 - 21 aug.

Hela dig själv och andra

21 - 23 okt

Kursbeskrivning, se ovan 22 - 4 sep.

Telepati

5 - 6 nov

Per Dahlström förmedlar hur vi kan kommunicera telepatiskt.

Nätverksträff ACIM

11 - 13 nov

Nätverksträff för medlemmar i Nätverket för En Kurs I Mirakler. Ring för information om medlemskap och helgprogram.

Varför är vi här?

24 - 27 nov

Kursbeskrivning, se ovan 8 - 11 sep.

Ring och beställ utförligare information om våra kurser!

Rinkesta Slott i Södermanland är från 1600-talet och har haft flera celebra ägare. De senaste 55 åren fram till våren 1991 har Rinkesta fungerat dels som pensionat och dels som vårdhem. Sedan 1991 drivs Rinkesta helt ideellt som en kursgård och genom frivilliga insatser sker fortlöpande renovering av rum och allmänna utrymmen. Rinkesta är ingen bysantinsgning, utan vår ambition är att skapa en trygg och hemtrevlig miljö där våra gäster på ett lätt och gemytligt sätt kommer varandra närmare. Rinkesta Slott ligger 11 mil från Stockholm, 17 km sydöst om Eskilstuna, 3 km från Årila. Det går tåg/bussar till Eskilstuna/Årila. Ring för ev hämtning mot mindre kostnad. Kommer du med bil, kontakta oss för vägbeskrivning.

Rinkesta Slott, 640 43 ÄRLA. Tel: 016 - 704 42, 700 72. Fax: 016 - 700 88

Att starta eget ett kraftfullt sätt att växa?

Att starta en egen verksamhet innebär att sätta rädsla och tveksamhet åt sidan, kliva ut i en osäker verklighet och sluta vara beroende av andra. Detta kan vara mycket lärorikt och utvecklande.

Text: Åsa Freij

Att starta eget – kan det vara ett sätt att växa som människa? Ja, och till och med ett kraftfullt sätt, menar Göran Wiklund. I mars talade han på Deva, som är ett center för andlig utveckling, om att affärsverksamhet kan bedrivas från andliga grundsatser, och inte bara för pengarnas skull.

Sökarens reporter går för att lyssna, inte minst för att det är just Göran Wiklund som ska tala. Göran var ju, som den minnesgode läsaren erinrar sig, en av idealisterna bakom de uppmärksammade konferenserna "Levande företag i en ny tid", som hölls i början av 80-talet och på ett banbrytande sätt tog upp andliga frågor för företagsfolk och politiker med ett budskap att sätta människan i centrum. Företaget bakom konferenserna hette Pedagogik & Produktion, P&P. Delägarna har numera splittrats. Göran Wiklund från P&P och Jan Backelin, som då var en entusiastisk konferensdeltagare, har dock hållit ihop och driver ett konsultföretag som heter just Banbrytarna.

En rad framstående personer i den nya tiden deltog i Levande företag-konferenserna, såsom Gary Zukav, författare till den uppmärksammade boken "De dansande Wu Li-mästarna", vilken talade om den nya fysiken och dess följder för vår uppfattning av verkligheten, och astronauten dr Edgar Mitchell, som berättade om den starka andliga upplevelse han fick när han utifrån rymden såg det lilla jordklotet. Filosofen Peter Koestenbaum pratade om bland annat "självförvandling", om livets möjliga storhet. Vidare framträdde bland andra Marilyn Ferguson, Mark Satin, Fritjof Capra, Willis Harman och Elisabeth Kübler-Ross.

De årliga levande företag-konferenserna upphörde efter några år. Vart tog sedan deras anda vägen i affärslivet? Man hoppades på en ny trend som skulle bestå och växa. Har i stället allt återgått till det vanliga: företagande uteslutande för tjänstens skull? Håller Göran den andliga lägan levande?

Egen och andras skepsis

Görans föredrag börjar med rena företagarfrågor. Han hör sig för bland publiken vilka skäl de kan tänka sig för att inte våga ta steget och bli sin egen. "Svårt med bokföring", "svårt att hitta bra produkter", "dåliga tider" och "för många lagar och regler" nämns. "Man får nog inga lån", "man kanske inte får kunder nog" är andra farhågor som åhörarna ger uttryck för, och därmed kommer man in på psykologiska hinder. Någon säger att "man är rädd för att misslyckas" och "det ställer för stora krav på en själv". Och när Göran själv tillägger "alla avråder en", nickar flera igenkännande. Men Göran säger:

– Lyssna inte på andra! För i företagande liksom i livet i övrigt gäller det att utveckla tron på sig själv och att göra egna erfarenheter. Gör inte som andra säger, även om du lyssnar! För vilka är det som avråder? Jo, de som aldrig själva försökt, antagligen för att de aldrig vågat, och som därför ogärna ser att du vågar...

Själv skulle Göran inte längre kunna tänka sig att vara anställd, att vara något annat än sin egen.

– Jag har nästan glömt bort hur det var att ha en anställning, säger han. Men jag har haft det, i ett statligt investmentbolag. Där arbetade jag dock med människor som skulle starta eget och som vi eventuellt skulle satsa på. De inspirerade mig. Jag blev alltmer nyfiken på att själv göra som de. Så en dag hoppade jag av, tog ett år på mig att planera, och startade sedan mitt företag. Det har jag inte ångrat. Att bli sin egen, i vid bemärkelse, är inte det vad livet går ut på!

– Att starta eget kan ju röra annat än affärer också, som att bilda en förening, en hjälporganisation, en politisk rörelse – ja, även att gifta sig, att skaffa barn är ett slags personligt nyföretagande. I allt företagande behövs mod att bryta en gammal bana för en ny, våga något för att vinna något, för att göra vad man innerst vill.

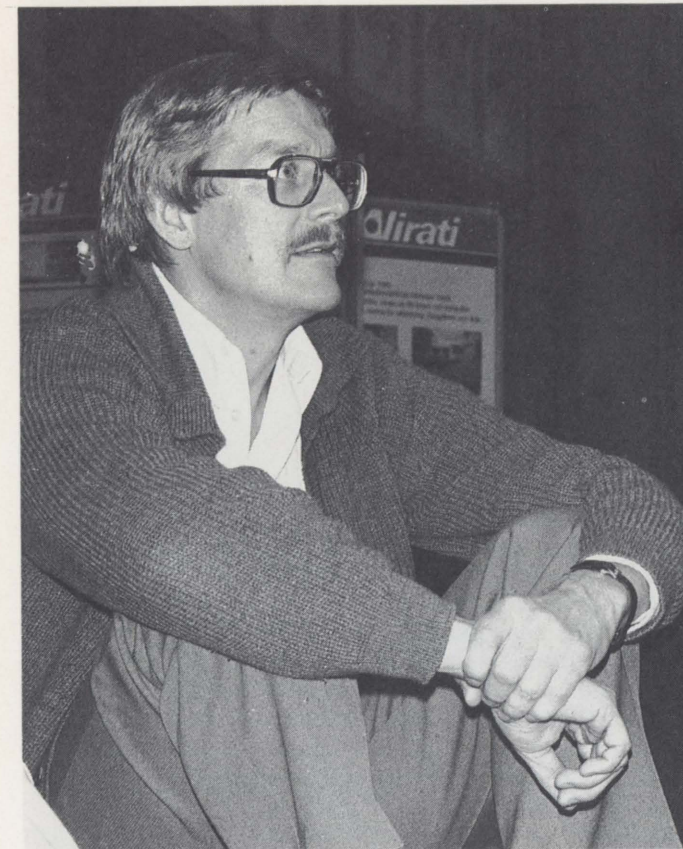
Att starta ett eget affärsföretag kan vara en bra övning för annat som kanske är ännu viktigare men kräver samma inställning och handlingskraft, menar Göran Wiklund. Att vara sin egen vidgar synfältet och fördjupar karaktären.

Börja gärna försiktigt

Göran ger en mängd praktiska tips för den som känner sig osäker:

– Du kan börja med något litet eget företag på kvällstid, medan du fortfarande är anställd eller kanske studerar. Senare kanske du kan gå ned till deltid för att hinna med mer av ditt eget. Eller du kan driva en egen verksamhet under somrarna bara.

– Många har ett jobb för pengarnas skull och ett annat för hjärtats, till exempel en del musiker och konstnärer. Men med de rätta kunskaperna och med kreativitet kan vi bättre

Göran Wiklund driver konsultföretaget Banbrytarna tillsammans med en kompanjon. De hjälper företag att komma igång. Foto vid en av Levande Företagskonferenserna: Åsa Freij.

än vi tror försörja oss på det som vi älskar att göra.

Göran påpekar också det faktum i tiden att det antal jobb som erbjuds oss av andra minskar. Därför behöver fler av oss ta egna initiativ. Rädsla för att förlora jobbet och inte kunna få ett nytt kan vara ett skäl till att starta eget. Men Göran vill hellre framhålla de positiva skälen. En positiv faktor i egenföretagandet är att man är oberoende – äntligen, vill Göran tillägga. För vi är oftast väldigt beroende av andra hela livet, först av våra föräldrar, sedan av skolan och så av jobbet. Beroendet innebär ju en trygghet, men den trygghet som en anställning ger är köpt - och till ett ganska högt pris: förlust av frihet. Att stå på egna ben är att utvecklas. Och vad är livet värt, om vi inte utvecklas?

Riskerna stimulerar kreativitet

– Att vara sin egen har förstås också nackdelar, som risker, osäkerhet, men "nackdelarna" stimulerar kreativiteten. Själv tycker jag det är viktigt att komma ifrån det reaktiva sättet att leva och vara. Med reaktivt menar jag att man väntar på att något ska hända och sedan reagerar på det. I det framgångsrika egna företagandet handlar det om att själv skapa, ta initiativ, hitta lösningar, väcka intresse, göra sådant som inte gjorts förut. Dessa egenskaper behöver man inte vara född med, utan man kan lära sig vartefter. Man kan upptäcka nya sidor hos sig själv, förmågor som man inte visste att man hade. Kreativitet föder kreativitet, och det finns egentligen inga gränser!

– En annan fördel med att vara sin egen är att man får direkt feedback på vad man gör och hur man är på ett sätt som sällan sker, när man är anställd, fortsätter Göran.

Kundernas reaktioner visar hur du lyckas. Kunderna innebär också en levande kontakt med andra människor. Att vara sin egen innebär ju också oftast att man väljer ganska fritt vad man vill göra - och när man vill göra det.

Is i magen

– Som egenföretagare måste man dock kunna tåla en viss osäkerhet, ha is i magen. I början, när mitt företag var nytt och jag hade semester, visste jag ingenting om vad som skulle hända, när jag återkom. Jag hade inte en enda kund inbokad. Det gällde då att kunna njuta av semestern trots att man hade framför sig en mur av ovisshet, berättar Göran.

– I sådana lägen kan det vara frestande att inte ta ledigt. Många egna företagare jobbar för mycket, förklarar Göran vidare och varnar: Gör inte det – i alla fall inte om du inte är tvungen ekonomiskt! Ta vara på dina ökade möjligheter att leva, att anpassa dig till familjelivet till exempel. Fall inte i fällan att jobba med samma intensitet när företaget går bra och är stabilt som i uppbyggnadsskedet! Arbete kan bli som ett gift. Men man behöver inte bli stor. Själv vill jag inte bli större. Vi är två som jobbar ihop, det räcker. Att vara helt ensam vill jag dock inte rekommendera. Det är roligare att ha någon att fika med, dela erfarenheter med och på olika sätt samarbeta med.

– Man behöver inte sträva efter hög inkomst. Själv tar jag hellre vara på förmåner, som att kunna åka på intressanta konferenser och möta nya människor och tankar på företags bekostnad.

En annan orsak till att man jobbar mer än vad som är bra är, menar Göran, att man inte kan säga nej, när folk behöver ens tjänster och produkter.

Men man måste lära sig att säga nej, poängterar han trots att han understryker värdet i att få tjäna andra. För det är så han ser företagandet, som ett sätt att göra andra människor tjänster. Och det är den synen på företagande som han vill sprida. Men det hindrar inte att det ekonomiska utbytet kan vara mycket gott.

Eget företag bör ge glädje

Göran vänder sig mot uppfattningen att företagande framför allt, eller uteslutande, går ut på att tjäna pengar. Han vill att företagande skall ge affärsmannen en djup och bestående glädje, ett växande som människa med ökad livskvalitet.

Han vill också uppmuntra "sökare", andligt intresserade människor, att syssla med affärer. Affärer är en så viktig del av samhällslivet att de främst borde skötas av människor med en andlig livssyn.

Göran fäster också åhörarnas uppmärksamhet på hur allt företagande och överhuvud taget allt som manifesteras i det yttre börjar med en tanke hos någon.

– Allt vi ser omkring oss, som människor åstadkommit, har varit tankar eller idéer först. En tanke, som förverkligas, kan bli av stor betydelse. Vad vi tänker nu är grunden för framtidens verklighet.

Så ge akt på dina tankar! Där kan finnas pärlor, som bör tas tillvara!

Som avslutning berättar Göran om när han och några kolleger besökte ett buddhistkloster i Japan. Där förklarade de för munkarna hur imponerade de var av dessas disciplinerade, andliga liv. "Nej", sa munkarna vördnadsfullt, "det är vi som ska vara imponerade av er, som kan leva era liv och vara andra till nytta mitt i den hårda verkligheten..."

Materialismen är död

Ett paradigmskifte är på gång vad gäller vår verklighetsuppfattning.

Text: Sven Magnusson

The Matter Myth (Materiemynen) är en bok som handlar om dramatiska naturvetenskapliga upptäckter, vilka motsäger vår gamla verklighetsuppfattning. Boken har skrivits av två framstående populärvetenskapliga författare, Paul Davies och John Gribbin. Den utkom 1992.

Här följer ett referat av delar av innehållet.

Det sker i vår tid ett revolutionärt nytänkande inom naturvetenskapen. Bilden av verkligheten håller på att totalt förändras.

Det rör sig faktiskt om ett *paradigmskifte*, en helt ny världsbild. Vetenskapen håller på att kasta av sig mekanismens och materialismens fjättrar.

Mekanismen som filosofi är tron att universum är en anhopning av döda materipartiklar som verkar på varandra genom blind krafter, en gigantisk maskin utan något syfte. Det stora världsurverket bara finns där, utan själ, utan mening, utan hopp för dem som lever i det. Människokroppen och -hjärnan är i denna helhet helt betydelselösa delar.

Det var Sir Isaac Newton som i slutet av 1600-talet upptäckte mekanikens lagar och därmed öppnade vägen för föreställningen att allt som finns kan betraktas som delar av en oerhört stor och komplicerad mekanistisk process.

Men denna något tragiska materialistiska myt börjar nu att skjutas åt sidan inom naturvetenskapen.

Vi går mot ett nytt paradigm, en ny grundläggande syn på verkligheten, som radikalt påverkar vetenskapen och även medför en ny syn på människan och hennes roll i världen.

Det gamla synsättet dröjer sig naturligtvis kvar, men allt fler vetenskapsmän inser idag att världen har egenskaper som inte rymms inom modellen en jättelik maskin.

Vi kan nu se glimtar av ett "nytt" universum, en ny modell av världen. Världsbilden är förvisso ännu ofullständig, men den nutida vetenskapliga revolutionen kommer för alltid att ändra vår uppfattning av verklighetens natur. Vi går definitivt in i en ny tid.

Materialismen har präglat oss

Den materialistisk-mekanistiska verklighetsuppfattningen har i tre århundraden satt sin prägel på den västerländska kulturen. Den ligger bakom den industriella revolutionen, som skapat ett oerhört välstånd genom att ge oss en kunskap om hur naturen fungerar - enligt strikt matematiska

lagar - och lärt oss tänka på ett sådant sätt att vi lyckats tämja och utnyttja naturens krafter.

Vi trädde in i maskinåldern. Materialismen triumferade. Det andliga och mystiska i tillvaron förlorade sin betydelse och fick träda tillbaka.

Materialismen kom också att i hög grad prägla vetenskapen. Inom biologin exempelvis uppfattades levande organismer som automater, vars olika delar påverkade varandra på ett matematiskt exakt sätt. Även psykologin påverkades av materialismen. Enligt den behavioristiska skolan bestäms människans tänkande och handlande till stor del av yttre, fysiska krafter.

Samtidigt som den materialistisk-mekanistiska synen har haft stor betydelse för vetenskapens framsteg, har den alienerat människan från den omvärld hon lever i. Världen känns främmande och kall. Det är inte trevligt att uppfatta sig som enbart en kugge i ett stort och meningslöst maskineri.

Den moderna fysiken utplånar materialismen

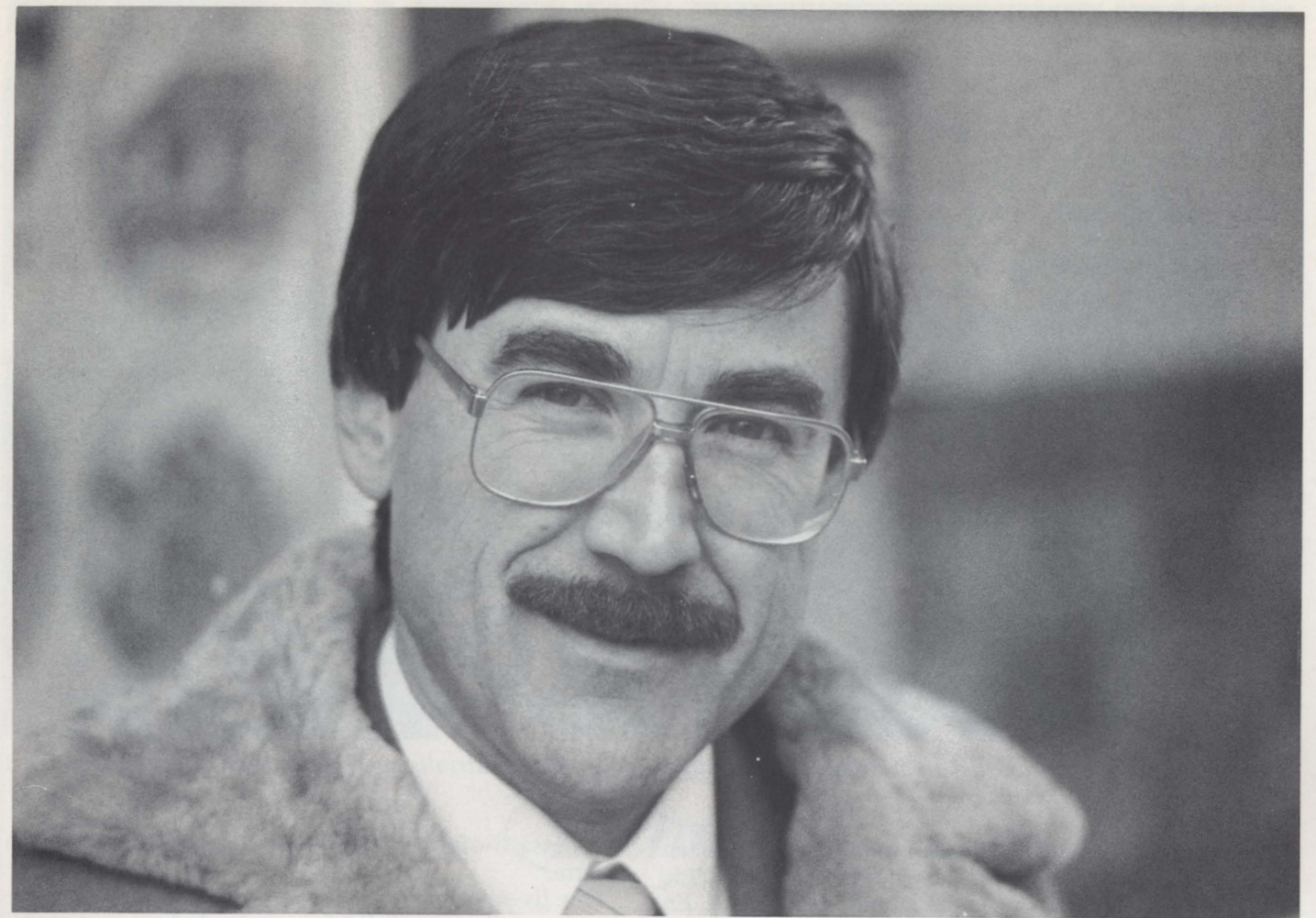
Den vetenskap som framfödde materialismen var fysiken. Och nu under 1900-talet kommer också från fysiken signaler om materialismens död. Först kom relativitetsteorin, som gjorde slut på våra använda begrepp om tid och rum - även om dessa fortfarande gäller i vår vardagliga uppfattning av verkligheten. Sedan kom kvantteorin, som helt förändrade vår bild av materien. Den visade att atomernas värld inte är en miniatyr av vår vanliga värld, som vi trott. I stället för maskinvärlden med dess kuggar framträdde nu en verklighet som består av en mycket paradoxal förening av vågor och partiklar, vilken styrs av slumpens lagar och inte av lagen om orsak och verkan, kausalitetslagen.

I botten av sitt väsen är världen inte strikt deterministiskt styrd, utan i stället bygger den på ständiga slumpvisa förändringar, vilka dock lyder övergripande statistiska lagar. Det betyder att alla oförutsägbara detaljer tillsammans utgör ett något så när statistiskt förutsägbart helt. Men bara till viss del. För "befrielsen" från orsakslagen har också inneburit en öppning för ett *skapande*, en kreativitet, i universum. I alla händelser råder inte alls en så strikt determinism att framtiden i princip skulle kunna förutsägas (av någon superdator). Framtiden är i viss mening öppen.

Ett slags *skapande* står ju människan själv för. Den moderna teknologin förändrar verkligheten för oss. Vår värld är sannerligen stadd i förändring. Och utvecklingen går rasande fort. Vad som är senaste nytt inom teknologin i år, är redan gammalmodigt nästa år. Och allt detta skapas av ett viktigt element av kreativitet i verkligheten, nämligen människans *skapande* förmåga.

Sunda förnuftet kommer till korta

När vetenskapen nu har kullkastat den gamla bilden av verkligheten och gett oss en ny förståelse av världen, har det främsta offret varit sunda förnuftet. Vetenskapen har många gånger fått sätta det gamla, goda rationella förnuftet

Paul Davies, professor i teoretisk fysik, är en av författarna till "The Matter Myth". Foto: Hans Nygren.

åt sidan, eftersom det lätt kan leda vilse. Endast med hjälp av avancerad matematik kan vi i grunden förstå den värld vi lever i. Och vi finner den i många stycken paradoxal.

Ingen materia finns

När vi tittar djupt in i materien på spaning efter dess minsta beståndsdelar, finner vi ingen materia i gängse mening. Atomer och partiklar, som exempelvis elektronen och fotonen, är inga klassiska objekt i strikt mening och existerar inte på det sätt som fysiska ting i vår makroskopiska värld gör. De saknar ibland vissa fysiska egenskaper, befinner sig inte alltid på en bestämd plats i rummet och rör sig inte alltid med en bestämd hastighet. En av den moderna kvantfysikens grundare Heisenberg sa att atomerna och elementarpartiklarna utgör en värld av *möjligheter*, inte en värld av partiklar och fakta. Och Bohr förklarade att fysiken inte handlar om hur världen är, utan om vad vi kan säga om den. Hur världen *verkligen* är, vet vi alltså mycket litet om. Den kan i grunden ha helt andra egenskaper än vi kan föreställa oss.

Vetenskapen ger oss i alla händelser inte hela sanningen om världen.

Det levande universum

Karakteristiskt för levande varelser är deras strävan mot förutbestämda mål. Fåglar bygger sina bon för att där kunna lägga sina ägg och ta hand om sin avkomma. Även om fåglarna själva inte har intelligens till att tänka ut sitt beteende, har deras verksamhet ändå ett rationellt syfte. De tycks vara programmerade att sträva mot ett mål, artens fortlevnad.

Det finns en filosofisk idé att naturens processer har förutbestämda mål - den kallas teleologi. Fåglarna har fått sina vingar för att de skall kunna flyga, girafferna sin långa

hals för att de skall kunna beta av löven högt uppe i trädens lövkronor, ormar sitt gift för att kunna försvara sig, osv.

Med materialismens seger och synen på universum som ett gigantiskt urverk övergavs teleologin. Enligt materialismen-mekanismen är alla levande organismer endast maskiner och saknar varje inriktning mot rationella mål. Anpassningen till miljön sker genom ett naturligt urval. De livsformer som inte är livsdugliga sorteras automatiskt bort. Utvecklingen av liv på jorden sker inte med några mål i sikte. Den enda kreativitet som naturen äger är den som ligger i *slumpvisa förändringar i arvsanlagen* samt *naturligt urval*; detta är de drivande krafterna i utvecklingen av livsformerna - så ser de flesta biologer det idag.

Inom den materialistisk-mekanistiska ramen uppfattas uppkomsten av liv som bara ett, fastän ett viktigt, steg i utvecklingen mot allt större komplexitet och allt bättre organisation i materien.

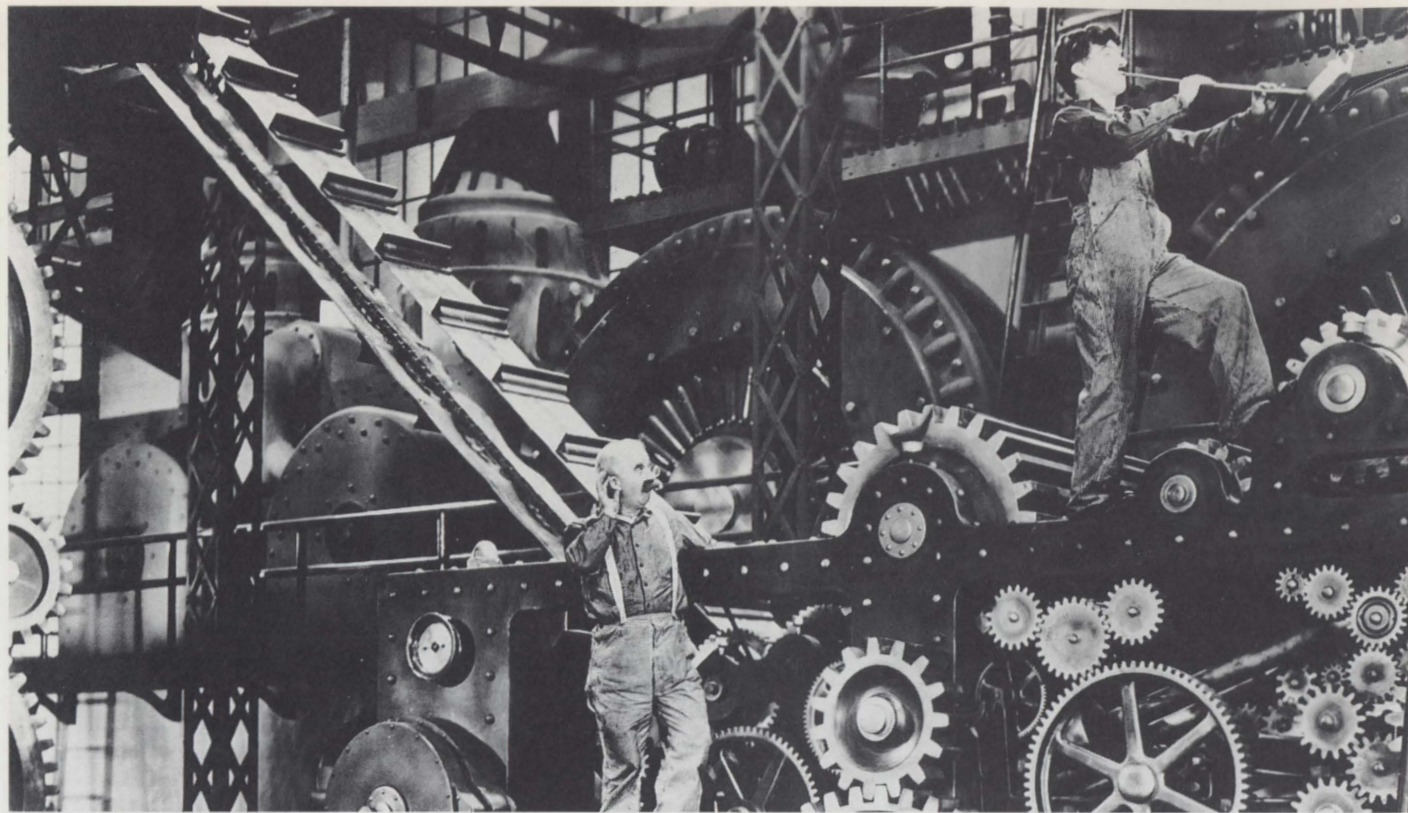
Men enligt det nya paradigmets har materien en inneboende tendens till självorganisation och utveckling, och om det är så, skulle man vänta sig att liv uppkommer åter och åter, så snart de rätta betingelserna finns. I så fall skulle det krylla av liv, kanske också intelligenta livsformer, i universum.

Men, först och främst, hur uppstod liv på jorden?

Med tanke på utvecklingen från enklare till mer komplicerade former menar Davies och Gribbin att det är frestande att anta att uppkomsten av liv på den här planeten var ett steg i en allmän evolution, en del i en ständigt pågående självorganisation i hela kosmos. Den viktiga frågan är nu: kan levande materia skapas uteslutande på kemisk väg utan någon annan hjälp?

Livets uppkomst

Stanley Miller och Harold Urey vid Chicagouniversitetet gjorde 1953 ett viktigt experiment, som blev klassiskt. De

Den materialistisk-mekanistiska verklighetsuppfattningen ledde till industrialismens genombrott. Charlie Chaplin i "Moderna tider". Pressens Bild.

skapade i laboratoriet förhållanden som liknade dem man tror rådde på jorden, när liv en gång uppkom här. De fyllde ett provrör med metan, väte, ammoniak och vatten. En elektrisk gnista fick passera genom den kemiska blandningen, simulerande energin från ett åskväder. När blandningen sedan analyserades, visade det sig att den innehöll en hel del organiska molekyler, kallade aminosyror. Aminosyror är proteinernas byggstenar, och proteiner är nödvändiga komponenter i all levande materia på jorden.

Var de båda forskarna livets uppkomst på spåren? Kunde liv skapas i laboratoriet? Nej, sedan de oerhört stora och komplicerade DNA-molekylernas struktur hade fastställts 1953 och deras betydelse för ärftligheten klargjorts, insåg man att vikten av Millers och Ureys försök var ringa. Det hade ingen större betydelse att aminosyror hade skapats i laboratoriet, eftersom vägen därifrån till DNA-baserat liv var oerhört lång och komplicerad. Sannolikheten att en molekyl så komplex och specifik som DNA-molekylen, som ger alla koder för en mänsklig varelses uppbyggnad, skulle bildas helt och hållet av en slump från en enkel organisk soppa är försumbart liten. Om det trots allt är vad som verkligen hände, då är liv sannoligen ett mirakel.

En del vetenskapare menar att den snabbhet varmed liv uppträdde på jorden visar att liv uppkommer automatiskt, när betingelserna är de rätta. Om de har rätt, då är livets uppkomst ingenting mirakulöst utan i stället vanligt i hela universum.

Andra världar

I vårt eget solsystem finns, utom på jorden, knappast förutsättningar för högre livsformer. Men andra planeter i Vintergatan, eller i andra galaxer, kan ha goda betingelser för intelligent liv. Vår galax har omkring 100 miljarder solar, och kring många av dessa kan det snurra planeter med liknande förhållanden som på jorden. Det kan finnas flera hundra miljoner planeter i Vintergatan, lämpliga för liv så som vi känner det. Och sedan finns det miljarder av oss kända andra galaxer ute i världsrymden!

Men högre former av liv på andra planeter är kanske inte baserade på samma kemiska processer som livet är hos oss,

och dessa livsformer kan för oss te sig främmande och bisarra.

Om liv uppkommer automatiskt, där de rätta livsbetingelserna finns, torde livsformerna också automatiskt bli allt mer komplexa. Det torde betyda att även intelligens automatiskt uppstår, och som en följd därav teknologi.

Men hur skall vi kunna få reda på andra intelligensers existens? Den närmaste solen befinner sig på mer än fyra ljusårs avstånd från oss. (Ett ljusår är 9 460 500 000 000 km.) Intelligent liv kan knappast finnas på mindre än 10, kanske 100, ljusårs avstånd från jorden.

Forskare har gjort smärre försök att uppfånga radiosignaler från främmande världar, men utan framgång, fast vi faktiskt nu har en teknologi som duger för detta.

Sökandet efter utomjordiska intelligenser

Den här galaxen är fyra gånger äldre än jorden. Om livet på planeter, som blev till tidigt i galaxens historia, har utvecklats med samma hastighet som på jorden, kan det ha funnits teknologiska samhällen redan innan jorden existerade. Vad en högteknologi som funnits i miljoner, kanske flera tusen miljoner år, förmår idag, det kan vi bara inte tänka oss.

Trots att det kan vara en bagatell för dem att ta kontakt med oss, har inga kontaktförsök från deras sida gjorts. Ändå sänder vi med ljusets hastighet ut i världsrymden radio- och televisionsbrus, som idag har en radie på mer än 60 ljusår. En utvecklad civilisation som existerar inom detta område skulle antagligen kunna upptäcka dessa kosmiska signaler från oss, även om vi inte kan uppfånga signaler från dem.

Davies och Gribbin säger inte rent ut att de tänker sig ett intelligent skapande bakom universum. Ändå kan den tanken ligga i förlängningen av deras resonemang.

Skapar universum sig självt genom sin egen intelligens?

Artikeln har faktagranskats av Jens Tellefsen, fysiker vid Tekniska Högskolan i Stockholm.

Välj andlighet i valet 94!

Andlighet är ingenting i sig självt. Andlighet ska uttryckas inom alla livets områden, till exempel i familjen, i skolan, på jobbet, i företagen, inom vetenskapen och naturligtvis inom politiken, eftersom det är där besluten om samhällsutvecklingen fattas. Därför borde alla vi andligt uppvaknande känna ansvar för att medverka till en människovänlig framtid, för det är ju där vi ska tillbringa resten av vårt liv.

Många ideella föreningar har tillkommit i syfte att skapa en bättre värld. Vi vill alla samma sak och **Enhet** har de praktiska förutsättningarna att föra fram våra gemensamma intressen. **Enhet** är ett politiskt parti med andlig grund. Ordet politik betyder människans angelägenheter. Därför är politik också din angelägenhet.

Enhet var med i förra valet och fick 888 röster. Vi ställer upp även i år!

Beställ vårt idéprogram, vårt politiska program och valsedlar!

Enhet

Rinkesta Slott, 640 43 ÄRLA. Tel: 016 - 704 42, 700 72. Fax: 016 - 700 88

VAL TILL RIKSDAGEN

Enhet

- 1 Ulf Wählström
- 2 Gunilla Wigertz
- 3 Lell Jönsson
- 4 Ulrika Wählström
- 5 Thorbjörn Eriksson
- 6 Lena Kristina Tuulse
- 7 Eric Åhrberg
- 8 Agneta Thögersen
- 9 Ove Svidén
- 10 Margareta Wallin
- 11 Börje Berglund
- 12 Lisbeth Richardson
- 13 Lell Toshan
- 14 Ninnie Hovberg
- 15 Kerstin Roepstorff

Hela riket
0189-06516

L-E Uneståhl

Hypnos en mänsklig resurs

Hypnos har fascinerat människor i alla tider. Mytbildningen är stor. Filmer, romaner och tidningar förstärker en populär bild av hypnosen, som innehåller många felaktigheter. Men alltför många läkare, tandläkare och psykologer använder hypnos i sin verksamhet, och självhypnotiska träningsprogram blir allt vanligare.

Text: Lars-Eric Uneståhl

Hypnos förr

Hypnos i någon form har förekommit hos alla folk. Över 3000 år gamla papyrusrullar beskriver hur egyptierna använde sig av hypnotiska tekniker. Även om begreppet hypnos bara är drygt 100 år gammalt, så har hypnos praktiserats av bland andra indiska yogier, persiska magiker, afrikanska läkare och haitiska voodoopräster.

Den första beskrivningen av medicinsk hypnos kommer från de aesculapianska templen under antiken, där hjälpsökande försänktes i "tempelsömn", som var ett långvarigt hypnotiskt tillstånd.

Fastän begreppet hypnos kom långt senare, brukar man inleda den moderna hypnosens historia med Franz Anton Mesmer (1734–1815) en österrikisk läkare som i sin verksamhet använde sig av en idé som funnits hos många sedan slutet av 1400-talet, nämligen att sjukdomar kunde botas med hjälp av magnetism.

Mesmers seanser i Paris blev snart kända och lockade mycket folk. I rum med tunga draperier och avslappnande musik fick patienterna hålla i metallstänger som utgick från en träbassäng fylld med vatten, glas och järnfilspån. Mesmer, som kallade sin metod *animal magnetism*, hävdade att det magnetiska flödet, som utgick från bassängen, åter-

ställde balansen i patienternas magnetfält och därmed deras fysiska hälsa. En viktig del av Mesmers behandlingar, som otvivelaktigt hade en god effekt på många, utgjordes av "magnetiserande" handstrykningar, varigenom patienterna försattes i hypnos.

En kunglig kommission med Benjamin Franklin som ordförande tillsattes för att närmare granska den märkliga behandlingen. Kommissionen fann inte något som helst bevis för den "animala magnetismen", utan effekterna tillskrevs "imagination". Imagination kan betyda inbillning men också föreställning. Kommissionen ställde tyvärr inte den naturliga följdfrågan hur människors föreställningar kunde åstadkomma sådana resultat som Mesmer uppnådde. Mesmer jagades från Paris och utvecklingen av hypnosen stannade av under många år.

Franz Anton Mesmer

Intresset för "mesmerism" fanns dock kvar. I Paris hade Abbé Faria 1814–1815 offentliga behandlingar av tusentals personer. Han använde inga speciella hjälpmedel utan tillskrev behandlingseffekten "patienternas förväntningar och samarbetsförmåga".

Den först beskrivna användningen av mesmerism som

smärtstillande metod gjordes av Becamier 1821. 1829 utförde Cloquet i Paris en bröstoperation på en patient i mesmerisk trans inför franska akademien.

Mesmerism var dock fortfarande bannlyst av den vetenskapliga världen. John Elliotson, den första medicinprofessorn vid Londons universitetssjukhus, tvingades avgå sedan han blivit intresserad av mesmerism. Han fortsatte att under många år utge tidskriften Zoist, där bland annat otaliga smärtfria operationer rapporterades.

Vidsamma tid använde den skotske läkaren James Esdaile mesmerism vid ett otal operationer i Indien. Intressant är att han rapporterade en dödlighet på 5 procent vid större operationer, vilket skall jämföras med 50 procent, som var vanligt på den tiden.

Den moderna hypnosens fader blev den skotske läkaren James Braid, som genom sin neurologiska teori förklarade mesmeriska fenomen i för den samtida vetenskapen acceptabla termer. I sin bok "The Power of the Mind over the Body" (1946) visar han att dessa fenomen kan framkallas genom uteslutande verbala suggestioner. Han kallade tillståndet hypnos efter det grekiska ordet för sömn. När han senare upptäckte att hypnos och sömn var olika tillstånd, var begreppet redan allmänt accepterat.

Braids teorier togs upp av den berömda neurologen Charcot vid Salpêtrière-sjukhuset i Paris. Han slogs av likheten mellan hysteri och vissa hypnotiska fenomen och kom därför att betrakta hypnos som ett sjukligt tillstånd.

I motsats till Salpêtrière-skolan hävdade Nancyskolan med professorerna Liebault och Bernheim i spetsen att hypnos var ett naturligt och allmänmänskligt psykologiskt tillstånd, i vilket hypnotiska suggestioner hade en stark effekt. Genom sin hypnosbehandling av över 12.000 patienter lade de grunden till hypnosterapi och modern psykoterapi.

Freuds negativa inställning till den dåtida hypnosen betydde att hypnosens gyllene tidsålder i slutet av 1800-talet följdes av flera decenniers tillbakagång. Men ett uppsving för den kliniska hypnosen började med den hypnotiska snabbbehandlingen av krigsneuroser under världskrigen. Det stora intresse som idag finns för hypnos, har också att göra med utvecklingen av den experimentella hypnosen, som startade med Halls klassiska experiment vid Yale på 1930-talet.

Vad är hypnos?

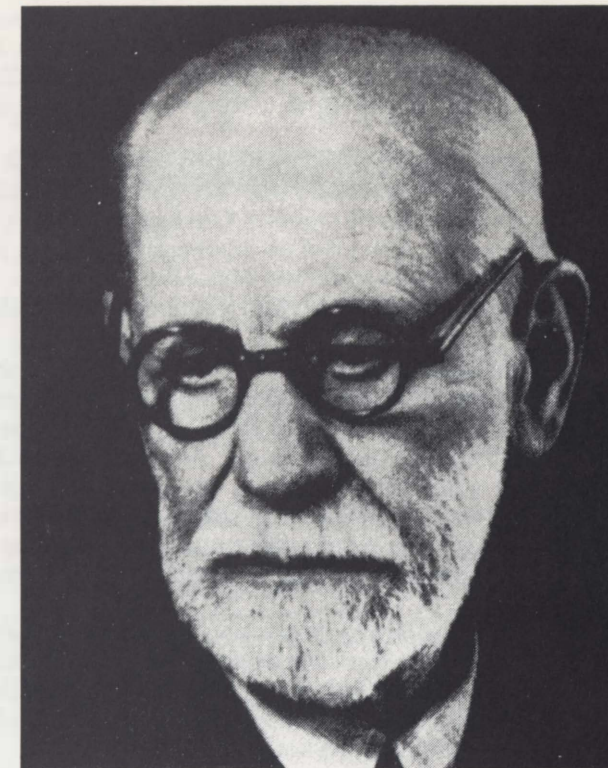
Hypnos brukar räknas som ett *förändrat medvetandetillstånd*. Vi har alla erfarenhet av förändrade medvetandetillstånd, exempelvis i form av intensiv koncentration på en uppgift eller som meditativ avkoppling under vila eller i samband med en monoton aktivitet som bilkörning eller jogging. Även om vi inte brukar kalla detta hypnos, så har det många väsentliga kvaliteter gemensamma med det hypnotiska tillståndet.

Det vanligaste av våra förändrade medvetandetillstånd är sömnen, där vi ju tillbringar 1/3 av vårt liv. Ett annat är drömmen.

Hypnos har ofta räknats till en grupp av förändrade medvetandetillstånd, som kallas trans. Trans har i Västerlandet ofta haft en negativ klang och till och med ansetts som ett sjukligt tillstånd. Många andra kulturer har däremot betraktat transen som ett mycket värdefullt inslag i livet och till och med sett på de människor, som inte kan gå i trans, som psykologiska krymplingar.

Transens karaktär har ofta färgats av religiösa föreställningar. På Bali är man osårbar under trans genom att man då har kontakt med gudomliga makter. Jag har haft tillfälle att studera "elddans" på Bali, där man hoppar omkring i eld och på glödande kol. Utifrån det vi vet om hypnos och smärta är det inte så märkligt att de dansande inte känner någon smärta, det är mer märkligt att fötterna inte tar någon skada.

På Fiji, där man gick på glödheta stenar, hade transen en

Sigmund Freud

annan karaktär än på Bali. Efter en förberedelsestid, som varade drygt en vecka, gick folk lugnt och stilla över stenarna helt koncentrerade på en gudabild. Jag såg bland annat en hel familj göra detta. Den yngsta i familjen var sju år gammal.

I Rio de Janeiro utförs en stor del av all rådgivning och psykoterapi av lekmän, som under trans får en terapeutisk förmåga genom kontakt med "högre makter".

Under de senaste 20 åren har en markant omsvängning skett i Västerlandet ifråga om attityden till och intresset för förändrade medvetandetillstånd. Allt fler människor sysslar med meditation, yoga, självhypnos, autogen träning, mental träning etc., som alltsammans innebär förändrade medvetandetillstånd.

Den information vi normalt tar emot, kodas genom vår referansram. Denna innehåller våra tidigare erfarenheter och allt det vi lärt oss. Genom den sker en realitetstestning, och den stimulering och information som inte stämmer med personens egen subjektiva verklighet, förkastas. Under hypnos minskas realitetstestningen eller försvinner helt. Detta gör att den så kallade verkligheten lättare kan omformas i önskvärd riktning.

Några hypnotiska fenomen

Regression, en tillbakagång till ett tidigare utvecklingsstadium eller en tidigare händelse, utgör en viktig del av flera former av hypnoterapi. Vissa anser den också vara en nödvändig del av all hypnos. Ainsley Mears menar således att hypnos innebär en atavistisk regression tillbaka till ett utvecklingsstadium där människan var mer suggestibel och hennes försvarsmekanismer utvecklade.

Det har utförts ett otal experiment med hypnotisk regression. I ett av mina egna experiment, där jag regrederat en patient tillbaka till åtta år, frågade jag patienten hur gammal hon var. Hon svarade något som jag inte begrep, så jag frågade igen. Hon svarade återigen något oförståeligt. När jag upprepade frågan än en gång, sträckte hon upp åtta fingrar. Det visade sig att hon var född i Finland och vid åtta års ålder endast talade finska. Vad hon sagt var åtta på finska. Men även om hon inte kunde svara på svenska, så förstod hon min fråga.

Posthypnotiska suggestioner ges under hypnos men ver-

kar efteråt i vaket tillstånd. I vissa fall upphör suggestions-effekten i och med att den framsuggerade handlingen är utförd, men i andra fall varar den ända tills den spontant dör ut. Men kan också binda effekten vid en eller flera "signaler", som utlöser den.

I flera böcker om hypnos sägs det att posthypnotiska suggestioner kan verka i årtal. Men det gäller endast när suggestionerna är knutna till signaler. Om signalordet "oro" utlöser känslan lugn, kan effekten uppkomma i årtal, ja under hela livet, så snart ordet oro hörs eller läses.

Posthypnotiska effekter kan alltid elimineras med hjälp av hypnos.

I ett av mina egna experiment fick två försökspersoner suggestionen att inte längre kunna använda tyska språket, som var inlärt i skolan. Hos den ena av dessa personer återkom förmågan efter ett par dagar, den andre återfick tillgången till tyska språket genom en dröm 14 dagar senare. En försöksperson fick suggestionen att inte kunna räkna. Blockeringen av räkneförmågan försvann inte spontant utan fick återställas med hjälp av hypnos några veckor senare.

Genom hypnos kan en hypnotisör suggerera en person att uppleva något som inte finns eller att inte lägga märke till något som finns. Ett exempel på en positiv hallucination kan hämtas från *Bernheims* (1837-1919) klassiska bok "Hypnos och suggestion i psykoterapi":

"Jag hypnotiserade nyligen en mycket intelligent och trovärdig kvinna. Jag fick henne att se en ros när hon vaknade upp. Hon såg den, rörde vid den och luktade på den. Hon beskrev den för mig. Eftersom hon visste att jag kunde ha givit henne en suggestion, frågade hon mig om rosen var verklig eller inbillad. 'Det är fullkomligt omöjligt att se någon skillnad', sa hon."

Sådana skillnader är dock lätta att påvisa. Bernheim själv visade till exempel att en prisma fördubblade bilden av ett verkligt föremål men inte ett hallucinerat. Han kommenterar: "Den hallucinerade bilden kan vara lika distinkt,

klar och levande som bilden av ett verkligt föremål, men hallucinationen passerar ej genom den perifera syn-apparaten, den har ingen objektiv realitet, och den följer inga optiska lagar."

I experiment med negativa hallucinationer, där jag "tagit bort" föremål eller personer från omgivningen, har jag funnit att försökspersonerna på olika sätt undviker det som tagits bort. De använder ofta rationalisering i samband med förklaringar av sitt beteende.

Teorier om hypnos

En stor mängd hypnosteorier har sett dagens ljus. Jag skall här bara nämna några få av alla de teorier som lagts fram.

Charcot, Binet och Janet betraktade hypnos som ett sjukligt tillstånd, ett hysteriskt symptom. Hypotesen om ett samband mellan hypnos och hysteri har dock inte kunnat verifieras. *Eysenck* förkastar denna hypotes på basis av flera olika undersökningar.

Det finns en mängd teorier som förknippar hypnos med neurofysiologiska förändringar, exempelvis förändringar i cerebrala cortex och angränsande regioner. *Benett* ansåg att hypnos orsakades av en aktivitetsminskning i den vita substansen i cerebrum.

Den ryske forskaren *Pavlov* såg hypnos som ett betingningsfenomen. Han menade att ord, liksom andra signaler, kunde betingas till både yttre och inre stimuli och sedan även orsaka organiska reaktioner. I hypnosen utgör orden betingade stimuli, som sätter i rörelse betingade, fysiologiska reflexer, vilka är kopior av medfödda, obetingade reflexer.

Janet, Burnett och Sidis såg hypnosen som ett dissociationsfenomen. Under hypnos skapas ett sekundärt, dissocierat medvetande. En grupp omedvetna minnen och aktiviteter, ett sekundärt jag, tar medvetandeströmmen i besittning. Alla hypnotiska fenomen förklaras genom en inbördes splittring från varandra av olika cerebralt styrda funktioner.

"Hela världen är en rad underverk,
men vi är så vana vid dem,
att vi kallar dem vardagliga." H.C. Andersen

Mitt namn är Franz Schwabe och jag har härmed nöjet inviga dig i den levande magins förtrollande värld!!!

Gör följande enkla experiment: Fäst en cirka 2-3 decimeter lång sytråd i en ring eller ett gem. Lägg tidningen uppslagen på bordet och låt ringen/gemet dingla strax ovan mittvecket. Håll handen *absolut* stilla - tänk I-N-T-E-N-S-I-V-T att ringen/gemet skall pendla fram och åter längs vecket. Strax får din "tankekraft" pendeln att svänga! Mer om detta längre fram!

Förr i tiden, då jag ännu höll seanser för mina klienter, kom de beprövade TAROT-korten, DE 22 STORA ARKANA-HEM-LIGHETERNA, ofta i bruk. Denna urgamla spådomsmetod kan jag på det varmaste rekommendera. Efter många års skivar- och ritarmöda föreligger nu boken (jämte tillhörande kortlek)

LEVANDE MAGI: Tarot - den kabbalistiska nyckeln till hemlig kunskap om framtiden

redo att sprida sina magiska kunskaper. Priset för LEVANDE MAGI: TAROT (om 139 sidor) är 310:- Du kan emellertid få boken GRATIS! Åter till pendeln! Min nyaste bok heter

LEVANDE MAGI: 34 magiska besvärjelser att nå framgång och lycka... hur du får dina hetaste önskningar uppfyllda!!!

Visst fick du pendeln att svänga... Drag nytta härav! Allt du behöver veta står i kapitlet *Pendelmagi - Idéomotorik*. OBS! Detta blott en

av trettiofyra "besvärjelser". Och långt ifrån den märkligaste... Vad sägs till exempel om: **Kinesiska oraklet I Ging**, Minneskonst, Ljus som läkemedel, Svart magi, **Helbrägdamagi**, Grafologi, Astrologi, Det matematiska beviset för Guds existens, **Recept på kärleksdryck** med mera.

Boken som handlar om erfarenheter och rön, som förunnats mig under ett snart 75-årigt, händelserikt liv har blivit väl mött:

"...en enda av dina 34 metoder har på kort tid inneburit en revolutionerande förbättring av mitt liv. (-) Rekommenderar dina förtrollande besvärjelser till alla jag möter." A.N.

"...inget hade hjälpt, vare sig akupunktur, hypnos eller annat... Efter att ha följt dina enkla råd i "Rök dig till hälsa och välbefinnande" är jag numera belåten icke-rökare. (-) Tack, stort tack." A.L.

LEVANDE MAGI: 34 magiska... (som är på 229 sidor) kostar 396:-

OBS! LEVANDE MAGI: TAROT... medföljer GRATIS! Korten DE 22 STORA ARKANA bifogas! Postens avgift ingår i priset - vid förskottsbetalning är priset 360:- allt i allt. OBS! Du har full returrätt inom 10 dagar! Gör magin till din lydige tjänare!

Ring skriv eller faxa:

Författare, konstnär och astrolog Franz Schwabe
Åsgärdevägen 43 - 121 31 Enskededalen
Tel: 08-649 51 96 Fax: 08-649 54 56

UFOs - KOSMOS - PARAPSYKOLOGI

VIDEO

UFO - DET OLÖSTA MYSTERIET

Den här informativa videon undersöker ett antal av de UFO-rapporter som kommit in från jordens alla hörn. Den innehåller tidigare hemligstämplat material, fotografier och sällsynt film tillsammans med på platsen besök, samtal med vetenskapliga experter och vanliga civila som säger sig ha sett UFO och främmande varelser. Följ den omfattande undersökningen av den berömda Roswell-händelsen - en rapporterad kraschlandning av ett flygande tefat den 2 juli 1947 - som föranledde en världsomfattande UFO-undersökning. I programmet får vi träffa ögonvittnen från den militära basen Roswell Air Force Base i USA, som skickades att ta tillvara vrakresterna. Lyssna på några som berättar; om UFO de sett, om att ha fört bort av främmande varelser. Häpna över experternas avslöjande information angående USA-regeringens relation till det oförklarliga. Detta och mycket mer hittar du i UFO... det olösta mysteriet.
SVENSK TEXT SPELTID ca. 75 minuter

149:-

UFO SECRET - THE ROSWELL CRASH

The most intelligent, in-depth documentary ever produced on the single most significant UFO incident known to man... Based on the research of Kevin Randle and Don Schmitt - two of the foremost UFO investigators on the Roswell crash - and written, produced and directed by Mark Wolf, this in-depth documentary required over 400 interviews and more than 2 years to produce. The story is fascinating, the facts compelling and the possibilities... unnerving
OTEXTAD SPELTID ca. 75 minuter

349:-

COMMUNION

On December 26th 1985 Whitley Strieber had a dream. Weeks later he discovered his family had the same dream. Months later he made the most shocking discovery of his life. Now, you will discover it. From the international bestseller, comes COMMUNION the gripping and compelling story of a novelist whose recurring nightmares of alien encounters prove to be a terrible reality. Academy Award winner Christopher Walken portrays Whitley Striebers adventures into the unknown as he struggles to keep himself from falling over the edge of reality. A powerful true story that explores the unknown.
OTEXTAD SPELTID ca. 105 minuter

199:-

ASTRONOMERNA 1-3 (3 band)

Band 1: Planeter och stjärnor
Den självklara frågan, när människan började intressera sig för rymden, var: "Är vi ensamma i hela universum?" Trots att vi inte hittat något annat liv ännu, är många forskare övertygade om att planeter runt andra solar måste existera utanför vårt solsystem. Detta avsnitt fokuseras på sökandet efter sådana solsystem för att få en bekräftelse på vår egen plats i universum. Stjärnor, liksom människor, föds, lever och dör. Detta program följer också astronomernas forskning av alla tre stadier. Hur bildas stjärnor? Kan vi se hur en stjärna föds? Vad är det som gör att stjärnor brinner? En annan fråga som intresserar forskarna är, att medan en del stjärnor sakta dör bort, slutar andra i enorma explosioner.
Band 2 handlar om Svarta hål och gravitationsvågor och band 3 om Universum
SVENSK TEXT SPELTID ca. 60 minuter per band

299:-

GRATIS KATALOG!

FLER BÖCKER:

FANTASTISKA RESOR MED UFO 149:-
FANTOM-UBÅTARNA 199:-
INRE KONTAKTER 169:-
INRE RESOR 179:-
MÄSTARENS LÄRA OCH LIV 99:-
RESA MED FLYGANDE TEFAT 36:-

STAR PEOPLE OCH STJÄRNRESOR 129:-
SÄNDEBUD FRÅN STJÄRNORNA 159:-
UFO - BEVIS FÖR LIV I RYMDEN 199:-
ASTRONOMI FÖR ALLA 109:-
DEN KOSMISKA PLANEN 89:-
FRAKTALER 179:-
GUD OCH DEN NYAFYSIKEN 89:-

KOSMOS - EN KORT HISTORIK 109:-
RYMDLJUS 39:-
SOLVINDAR 199:-
STJÄRNVÄGAR 39:-
SVARTA HÅL & KOSMISKA ÄGG 89:-
DET FINNS INGEN DÖD 139:-
GÅTFULLA PLATSER 89:-

KOMMER VI TILLBAKA? 179:-
KONTAKT MED ANDRA VÄRLDAR? 189:-
LIV EFTER DÖDEN 159:-
LIVET EFTER DÖDEN EXISTERAR! 159:-
PARAPSYKOLOGI 149:-
UNIVERSELL KONTAKT 59:-
VID GRÄNSEN TILL DET OKÄNDA 119:-

Skicka talongen eller ring:

VATJUS

Lövskogsvägen 33
435 37 MÖLNLYCKE
Tel: 031 - 88 31 72

*Du kan också beställa genom att sätta in pengar på postgiro 40 04 36-2. Skicka inte kupongen då utan skriv beställningen på postgirotalongen. Lägg till 20 kronor för första varan, 10 kronor styck för de nästkommande 4 varor och beställer du 6 varor eller fler, totalt 55 kronor. Inga andra avgifter tillkommer. Och du, glöm i ditt namn och adress!

Jag beställer följande:

___ st. UFO - DET OLÖSTA MYSTERIET á 149:-
___ st. UFO SECRET - THE ROSWELL CRASH á 349:-
___ st. COMMUNION á 199:-
___ st. ASTRONOMERNA 1-3 á 299:-
___ st. KATALOGER
___ st. _____

Namn: _____

Adress: _____

Porto och postförskott tillkommer.*

___ st. VEM ÄR JAG? á 199:-
___ st. THE TRUTH ABOUT THE UFO... á 249:-
___ st. I HUVUDET PÅ GUD á 99:-
___ st. PRAKTISK PARAPSYKOLOGI á 149:-
___ st. _____
___ st. _____

149:-

Friedrich Nietzsche

en sjuk och känslig filosof
med övermänniskan som ideal

Nietzsche brukar räknas som en av de stora i filosofins historia. Det är framför allt hans skarpsinniga kulturkritik som vunnit erkännande.

Text: Lars Holmgren

Den ifråga om biografier sparsamma svenska litteraturen om den tyske filosofen *Friedrich Nietzsche*, som föddes den 15 oktober 1844 och dog den 25 augusti 1900, har berikats med en ny bok, *Nietzsche - liv och tänkesätt* av Carl-Göran Ekerwald (Rabén & Sjögren 1993). Tidigare biografiska böcker om honom är *Melker Johnssons* "Nietzsche och tredje riket" från 1943 och Alf Ahlbergs "Nietzsche, hans liv och verk" från 1923.

Det intressanta med denna nytillkomna bok om den världsberömda filosofen är framför allt att den tar upp detaljer ur Nietzsches privatliv, citerar brev till och från honom samt innehåller fotografier av stort intresse, bland annat ett foto av filosofen sittande på sin mors veranda i Naumburg som 50-åring 1894.

Även om denna bok mera skildrar hans liv än hans tänkesätt, så diskuteras också filosofens olika idéer om övermänniskan, den eviga återkomsten, viljan till makt, hans "omvärdering av alla värden", hans elitistiska likhet med hans förakt för bland annat socialism och demokrati.

Hälsoproblem

Nietzsche var professor i klassisk filologi i Basel, men han tvingades 1879 ta avsked på grund av sjukdom. Därefter började han sin kringflackande pensionatstillvaro. Somrarna tillbringade han uppe i Alperna, vintrarna vid Rivieran. Han vistades ofta utomhus i rörelse för att neutralisera sina åkommor. "Sittfläsk är en synd mot den helige Ande. Blott de tankar man gått sig till har något värde" är kända Nietzscheord.

Som brevskrivare är Nietzsche tidigt upptagen av sina hälsoproblem. Han var halvblind, led av migrän, depression, magkatarr, sömnlöshet. Följaktligen gällde det för honom att först och främst lösa närliggande problem som mat, sömn och motion - en form av ytlighet, som löper parallellt med hans djupsinniga filosoferande. Han förordade en genomtänkt ytlighet. Pessimism eller optimism berodde på om man var frisk eller sjuk snarare än på metafysiska problem, exempelvis Guds existens, menade han samtidigt som han i sina verk ställde den paradoxala frågan: "Vad angår sjukdomen: är vi

inte frestade att fråga om den inte är outhärlig?"

Till skillnad från tidigare filosofer frågade han inte vad som var sant eller falskt, gott eller ont. Han frågade i stället: Är det livsbefrämjande? Han sökte inte ett transcendent värde "bakom" livet, utan livet var högsta moraliska grundprincip. Sant var det som höjde livskänslan, falskt det som sänkte den - bortom gott och ont. Sedan sökte han leva som han tänkte. Här är han en föregångare både till pragmatismen och existentialismen!

Guds död

Gud var död - liksom hans skugga, dvs. de värderingar som Gud var garant för. Nihilismen stod för dörren. Det gällde att göra omvärderingar av alla värden. Man skulle leva som en "fri ande", helst som en övermänniska. Kristendomens lagar och regler måste förkastas som ett "slavuppror i moralen". Nietzsche förordade ett biologiskt, fysiologiskt betraktelsesätt, en sorts "herremoral" i stället.

Han accepterade en estetisk livsåskådning och blundade för moral i vanlig mening. Naturen var inte på de svagas sida. Följaktligen skulle inte heller våra ideal och lagar vara det! Det var dekadens att eftersträva dylikt, ett anammande av livsfientliga ideal - underliga påståenden från en man som beskrivits som "stigen direkt ur Guds hand".

Ett genomgående tema hos Nietzsche var att han sökte underminera moral, trossatser, språket självt, ja till och med medvetandet! Kanske var han här påverkad av den antike skeptikern *Pyrrhon*, som var en av hans favoriter.

Tankeväckande kulturkritiska aforismer

Nietzsches storhet som tänkare ligger främst i hans kulturkritik, hans sätt att ställa problem i tankeväckande aforismer om filosofi, religion, dikt, vetenskap, musik, ja om kultur överhuvud taget. Han ville tillfriskna från det sjukdomselände som han ansåg att religion, moral, civilisation och politik hade kastat ut mänskligheten i.

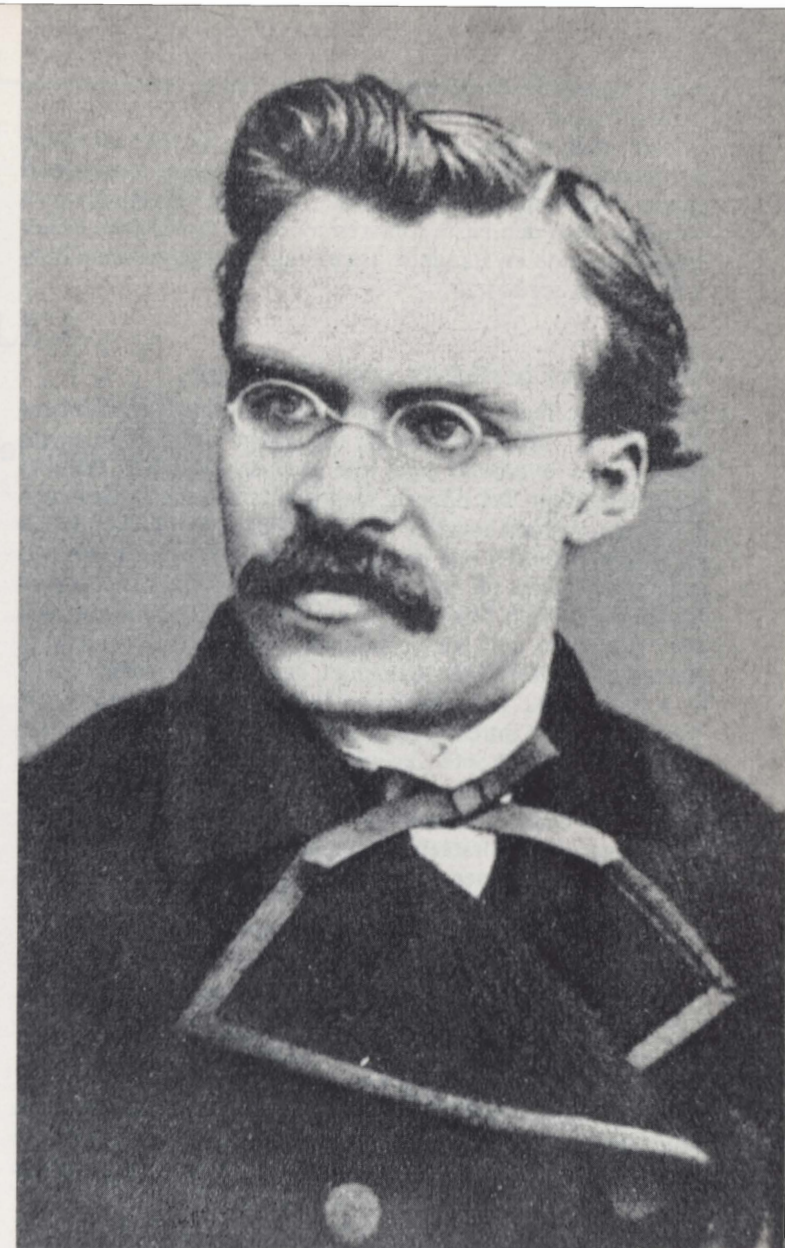
Schopenhauer finns också med i boken. Nietzsche hade som tänkare utgått från honom. Nietzsches "tragiska optimism" utspelades mot Schopenhauers hopplösa pessimism. Det var inte Schopenhauers filosofi han till sist tyckte om utan dennes sätt att leva, hans personlighet!

En annan av hans inspirationskällor, som Ekerwald betonar, är *Ralph Waldo Emerson*. Nietzsche citerar honom i sina brev och kallar honom en "brodersjäl".

Alla Nietzsches böcker presenteras, från "Tragedins födelse" år 1872 fram till det sista verket, den härresande självbiografin "Ecce Homo" år 1888. Den senare boken utgavs 1908, efter filosofens död, i begränsad lyxupplaga!

Nietzsche som artillerist 1867. Ur Ekerwalds bok.

Nietzsche 1867.

Also sprach Zarathustra

Nietzsches mest kända verk är "Så talade Zarathustra", en bok som eftervärlden haft delade meningar om. För Nietzsches vän och sekreterare *Heinrich Köselitz* - av Nietzsche kallad *Peter Gast* - var det en ny bibel. Medan andra, som exempelvis Nietzschebeundrarna *André Gide* och *Thomas Mann*, uppfattade den som en helt omöjlig bok. Detta trots att Nietzsche själv satte den väldigt högt i sin självbiografi och återopade en gudomlig inspiration, som inte skådats på årtusenden. Ett exemplar av den boken nedlades i *Hindenburs* kista!

Zarathustrabokens grundläggande idé är tanken på den eviga återkomsten. Ekerwald gör gällande att övermänniskan hos Nietzsche är den människotyp som heroiskt orkar säga ja till ett evigt återupprepande av livsloppet. Som kännetecknande för Nietzsches övermänniska har tre alternativ framförts. Ett är att hon är en poetisk vision av en förnäm och stolt människa, en "dansande gud". Ett annat är att hon redan funnits i sådana män som *Goethe* och *Napoleon*. Ett tredje alternativ är att hon är den typ av människa som ska tuktas fram ur människan på samma sätt som människan utvecklats ur djuren.

Den negativa sidan hos Nietzsche är hans skryt och våldstendenser, som man har svårt att smälta - skrytet övergick så småningom i storhetsvansinne - likaså hans uppvärderande av

instinkten och hans hånande av den teoretiskt inriktade människan, som han såg som ett sjukt djur! Det var kanske därför han sysselsatte sig som frivillig artillerist och sjukvårdare, som omväxling från professuren. Han ville praktisera sin filosofi i levande livet!

Musiken tolkar livskänslan

Nietzsche var också en utomordentlig poet - liksom han var musiker. Han menade att "...utan musik vore livet ett miss-tag..." Musiken var en religiös ersättning för Nietzsche, säger Ekerwald. Som kompositör var han obetydlig, men som musikkritiker har han spelat en stor roll! Han misstrodde sådana som försökte förklara musiken. Musiken skulle ha prioritet, inte vara underordnad språket. Bland annat av den anledningen prisade han *Bizet* på sin före detta vän *Richard Wagners* bekostnad.

Nietzsche spelade själv piano och komponerade en "Hymn till livet", som han lät trycka med text av sin väninna *Lou Salomé*. Slutorden är inte utan sin storhet, säger Nietzsche. "Har du ingen lycka mer att ge mig, nåväl, din smärta har du kvar."

Smärtan var inte giltig som invändning mot livet! Det underliga med Nietzsche är att han trots sin sjukdom hela

tiden uppehöll en livsbejakande hållning med extatiska lyckotillstånd.

Det finns knappast någon författare, som haft en sådan livskänsla som Nietzsche, inte heller ett sådant musikaliskt språk - han som misstroddes språket, och som ville ha den rena musiken som den bästa tolkaren av denna livskänsla. Schopenhauer hade en liknande åskådning. Musiken talade livsviljans eget språk.

Sedermåra berömda verk förbisågs

Hur mottogs Nietzsches senare så berömda böcker under hans livstid? Ja, "Mänskligt, alltför mänskligt" från 1878, exempelvis, blev överhuvud taget inte uppmärksammas i tidningarna. Nietzsche fick nöja sig med vännernas olika utlåtanden. "Den där mannen kommer världen att tala om, när det gått tio år", sade filosofen och historikern *Hippolyte Taine* inför en vän och pekade på en bok av en okänd tysk, som låg på skrivbordet. Den boken var förmodligen "Bortom gott och ont" från 1886, som Nietzsche skickat. Den blev mer allsidigt recenserad. "Här ligger dynamit", skrev en recensent.

I mars 1882 hade Berliner Tageblatt ett reportage om Nietzsche. Det intressanta med den artikeln är att den mera gäller hans nyinköpta skrivmaskin från Köpenhamn, som vännen *Paul Rée* hade anskaffat, än hans tänkesätt!

År 1885 hade Nietzsche fjorton böcker bakom sig. Trots att han klagar över oförståelse, röner han ibland en viss uppskattning. Olika personer, däribland några av hans läsare, berättar om sina sammanträffanden med honom. Han var enligt många samstämmiga vittnen chevaleresk, humoristisk, förstående, älskvärd, uppmärksam. Dessutom var han en man med enkla vanor. *Epikuros* var en av hans läromästare. "En liten trädgård, fikon, ost och därtill tre eller fyra vänner - det var Epikuros yppighet", säger Nietzsche.

Förlagssvårigheter hade han också! "Bortom gott och ont" publicerade han på eget förlag i 400 exemplar. En av de få återstående vännerna, *Paul Deussen*, hjälpte Nietzsche med två tusen mark, när han inte fick någon förläggare för sina sista verk.

Skaran av vänner hade tunnats ut allt eftersom Nietzsches åsikter blivit mer och mer extrema. Medlidande såg han som tecken på andlig svaghet - han som skänkte kläder till en hjälpbehövande!

Nietzsches sammanfattande huvudverk, "Viljan till makt", som gavs ut efter hans mentala sammanbrott, visade sig senare vara en förfälskning, ett godtyckligt hopkok på efterlämnade anteckningar, som hans syster *Elisabeth* samlat ihop. Hon hade också ändrat i breven för att framstå som broderns intima förtrodda. Även manuskripten hade hon censurerat. För eftervärlden har hon kommit att framstå i en tvivelaktig dager på grund av sitt samröre med nazismen. Hon var dessutom under en kort period gift med en antisemit.

Georg Brandes gjorde Nietzsche känd för en europeisk publik genom sina föreläsningar vid Köpenhamns universitet 1888.

Blev mentalsjuk

Ekerwalds bok slutar med en redogörelse för Nietzsches sista tid som sinnessjuk.

I början av januari 1889 faller han ihop på en gata i Turin. Han hjälps in på sitt rum. *Franz Overbeck* hämtar honom några dagar senare - efter samråd med *Jacob Burckhardt* - för färd till Basel i sällskap med en vårdare i form av en tandläkare. Overbeck och Burckhardt hade fått förryckta brev från Nietzsche, liksom även Brandes, *Strindberg*, *Cosima*, Wagner och Peter Gast.

Nietzsche undersöktes på mentalsjukhuset i Basel. Modern lyckades mot sjukhusledningens vilja genomdriva att han tre dagar efter hennes ankomst till Basel omplacerades till Jena för att hon skulle få ha honom på närmare håll.

Nietzsche sittande på sin mors veranda 1894, när han fyllde 50 år. Ur Ekerwalds bok.

Efter något år förflyttades han till modern i Naumburg på hennes enträgna begäran. Ett Nietzschearkiv hade under tiden upprättats av systemen. Arkivet bytte vistelseort till det närbelägna Weimar. Dit flyttade de båda syskonen efter moderns död 1897.

Neurologen *Paul Möbius* i Leipzig utgav 1902 en beskrivning av Nietzsches mentala sjukdom, och diagnosen var progressiv paralyt till följd av syfilitisk infektion. Mot det har rests olika invändningar. Problemet lär näppeligen kunna lösas.

En av de svenskar som Nietzsche betytt mycket för är *Vilhelm Ekelund*, som skrev i "Antikt ideal" 1909: "Man kan ställa sig så tvivlande man vill till det praktiskt regulativa värdet av Nietzsches läror - ett är säkert: att han upptäckt skönhetsmöjligheter för den mänskliga anden, så mäktiga och strålande att det kan sättas allvarligt ifråga om någon gång förut i mänsklighetens historia en skönhets- och renhetslidelse av så hög grad varit samlad inom ett mänskligt bröst..."

Och *Artos Wirtanen* skrev i "Nietzsche, den otidsenlige" 1945, att Nietzsche hade utökat kunskapen om människan mer än någon annan enskild människa, Nietzsche som på höjden av sin intellektuella förmåga hade avskaffat Gud och sökt ersätta honom med det bästa hos människan, Nietzsche som själv hade sökt bli Gud - och som fullt vansinnig ansåg sig vara det!

Det är bara att tacka Ekerwald för att han skänkt den svenska litteraturen och filosofin denna biografi, som verkligen fyller en lucka i vår kännedom om Nietzsche.

Dikter av EVA JAGRELL

till dig som tappat vingarna
men flyger ändå

Den största klarheten
finner du
i det djupaste mörkret
när du trevar
och famlar i förtvivlan
smeker redan trösten
din våta kind

När allt är som svårast
och gråten gråter över sig själv
och blodet hänskrattar och hickar
Då tänker jag
på alla före mig som gråtit
på alla efter mig som ska gråta
på alla som i detta ögonblick gråter med mig
Då faller jag på knä
och böjer mitt huvud
tårarna droppar i mina öppna händer
Så många vi är
så förkrossande många
ingen gråter ensam i världen

Har du sett en sten i ögonen?
Har du lyssnat på gräsets gråt?
Har du smekt snöflingans kind?
Nya äventyr väntar den
som lär sig känna igen
alltings samhörighet

O hur ljuvligt
att varje morgon
få gå in i sitt eget tempel
och i ödmjukhet
med öppna handflator
ta emot dagen
ännu orörd
som en pärla i sin mussla
men på väg att öppnas
upptäckas
fylld av möjligheter
ännu en pärla
att i kväll
trä upp på tråden
intill de andra
skimrande runt min hals

Be inte med ord idag
be med hela ditt väsen
med dina lugna andetag
låt luften omkring dig
vibrera av tacksamhet

inom dig vaknar
kraften och glädjen
som ett svar på din bön

Ur "Den största Friheten" (Fågel Fri 1990).

Min sökarvandring

Sökandet är som en upptäcktsresa. Man reser i tankarnas värld. En skillnad vid jämförelse med resor i yttre länder är att man delvis färdas genom överkliga landskap och att den resandes uppgift blir att skilja mellan verklighet och fantasi.

Text: Sven Magnusson

I tonåren började jag läsa böcker med kristen grundsyn om konsten att hantera sitt liv. Det var snäll, positiv litteratur för enkla själar, utgiven på framför allt Harriers förlag. Jag läste också tidningarna Hemmet och Familjen och Frisk-sport, den senare för livsfilosofins skull, samt Säningsmannen.

Jag upptäckte *Are Waerland*, rycktes med av hans böcker om hälsa och blev övertygad om att han var en som förstod: Avskaffa livsföringsfelen, så skall sjukdomarna försvinna av sig själva! Det var boktitlar som "Hälsans okända stigar", "Hälsans utvalda folk", "Vägen till en ny mänsklighet". Naturligtvis ville jag tillhöra hälsans utvalda folk, men en tonåring kan inte hävda en avvikande mening gentemot en oförstående omgivning, så waerlandist blev jag först flera år senare, 1956.

I ungdomen fann jag också skönlitterära författare som gav ord åt upplevelser av livet som jag hade. Det kändes bra att se att man inte var ensam om sina tankar. *Fröding* var snillrik och tragisk, privat viljesvag och praktiskt bortkommen (jag tyckte att jag var bortkommen som Fröding), *Fridegård* var uppkäftig (jag stod också i opposition till en kritisk, huvudruskande omgivning), *Strindberg* med sin fasta blick och breda panna genomskådade människorna (jag tyckte att jag också genomskådade), *Lagerkvist* gav i sina tidiga dikter litterär form åt livsupplevelser som även var mina, *Gullberg* tog upp centrala frågor i en ton som fann gensvar hos mig. Jag uppfattade flera stora diktare som mina själsfränder.

I de senare tonåren hade jag en stoisk period, läste *Marcus Aurelius* och för-

Are Waerland, vegetarianen.

sökte läsa *Spinoza*. Det gällde att vara oberörd, att gå genom livet med känslorna under kontroll och nedtonade. Men stoicismen som livshållning blev inte bestående hos mig; den passade mig inte, utan glömdes bort.

I början av 20-åren gick jag runt till olika församlingar: sjundedagsadventisterna, mormonerna, baptisterna, meto-

disterna, pingstvännerna, Frälsningsarmén, kristen-vetenskaparna, teosoferna, rosenkreutzarna...

Paramhansa Yogananda, den indiske gurun.

Österländskt tänkande, skepsis, poesi

Men jag drogs till indiskt tänkande, läste *Yoganandas* bok "Mitt liv som yogi", vilken beskrev en annorlunda verklighet och gjorde ett starkt intryck med de underverk som författaren berättade om. Jag tyckte att indiska tänkare i mycket uppfattade verkligheten som jag gjorde och som jag trodde att jag varit ganska ensam om: det finns bara en medvetandesubstans, och den är överallt som världsgrunden. *Fredenholm* hamnade i min minimala väggbokhylla, när jag bodde i ett litet, kallt inackorderingsrum i Äppelviken.

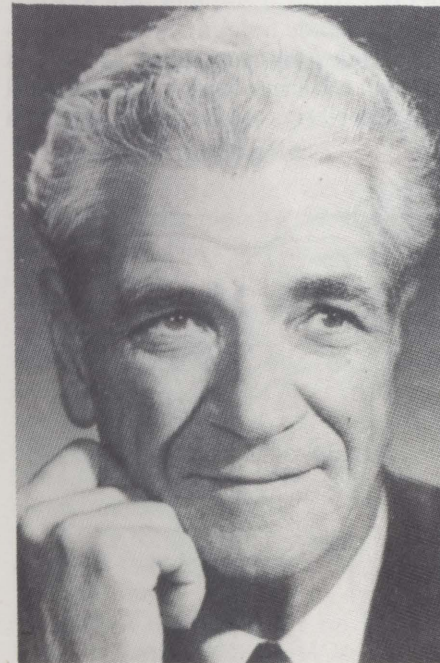
Jag hade en period av skepsis och intellektualitet, då det gällde att tänka rationellt och logiskt. Böcker av typ "Oförnuftets lockelser" påverkade mig. Min handstil blev väldigt liten nu...

(Vid denna tid träffade jag en bekant från den tidigare ungdomen, vilken varit en kraftig kommunist. Nu hade han förvandlats till en smal, asketisk katolik och ironiserade över att jag tydligen hade läst min *Hedenius*...) Men min skepsis gick aldrig till mognad och fullbordan. Den blev blott halv, och till sist inte ens det.

Mest läste jag skönlitteratur – en massa svensk poesi och en hel del prosa. Jag tyckte att vissa författare "måste" man läsa, såsom *Martinson*, *Ferlin*, *Lagercrantz*, *Dan Andersson*, *Bo Bergman*, *Edith Södergran* osv. Och jag knackade ner misslyckade egna dikter och noveller ända till 30-årsåldern. Då tog den andlige sökaren inom mig överhanden. Jag kände mig färdig med skönlitteraturen, den hade inget mer att ge – mitt sökande gick längre.

Gränslandet

Jag läste *Parthenons* flygande tefatsböcker, först av dem *Adamskis* och *Leslies* "Flygande tefat har landat". Ett hopp väcktes. Där fanns kanske något – en stor sanning som kunde lyfta livet från gråhet till glans. Den stränga logiken förlorade i intresse. Jag tog till mig allt som tydde på att UFO-litteraturen var sann, för jag behövde i min obetydlighet något att tro på.

George Adamski, den ifrågasatte UFO-kontaktpersonen.

Spiritismen lockade också. Jag började gå på seanser och köpte en stor mängd spiritistisk litteratur, som såldes i en lokal på Karlavägen i Stockholm. Jag ville tro på dessa böcker, och jag var med om många seanser med *Carin Ahlgren*, *Ernst Broberg*, *Åke Abrahamsson*, *Carin Strandberg*, *Lilly Åkerblom* med flera – utan att få några övertygande budskap.

Teosoferna *Blavatsky*, *Leadbeater* och *Besant* förmådde jag inte läsa. De

framstod för mig som pratmakare.

Sakta svängde min inställning från vilja att tro till en mer kritisk attityd. Den processen var nog i stort sett avslutad, när jag började ge ut *Sökaren* 1964, även om det i flera år fanns kvar spår av bristande kritik, inte minst källkritik. (Några menar säkert att dessa ränder ännu inte gått ur.)

30 år med Sökaren

I trettio år har jag nu jobbat med *Sökaren*. Och det är just detta jag vill göra med mitt liv: ge ut en tidskrift där det viktigaste inom livssynsområdet tas upp, människor till glädje, upplysning och förbättring.

De som inte förstår min nu ganska kritiska attityd och klandrar mig för "pessimism" och "negativitet", kan veta att jag inte alltid har haft den inställning som jag har idag; min nuvarande attityd är en följd av mina upplevelser, erfarenheter och ökade insikter.

För mig är sökandet något djupt allvarligt. Det är inget som jag kan eller vill göra populärjournalistik av. Jag frågar mig: Hur är det egentligen, bortom alla orden och tankarna, bortom religionerna, övertygelserna, filosofierna, hypoteserna och spekulationerna. Och jag tycker att den frågan alltid har följt mig, även under mina mindre kritiska perioder: *Hur är det egentligen?* Kanske har en verklighetsbild växt fram under åren, men ingen övertygelse. Det enda jag har är idéer.

Jag har läst akademiska filosofer och böcker om filosofins historia. Något därav har jag tagit till vara och gjort till mitt, fastän den sortens litteratur i stort sett är för tung för mig. *Descartes* lärde mig att tro endast på det som det finns tillräckliga skäl att tro på. *Alf Ahlberg* gav i "Tankelivets frigörelse" värdefulla lärdomar om hur man inte skall låta sig manipuleras. *Sextos Empeirikos* gav mig en bestående sympati för skepticismen. Studiet av filosofins historia fick mig att förvånas över att varje filosof har tyckt att just *han*, till skillnad från andra, har kommit på hur det verkligen förhåller sig, liksom varje religion gjort gällande att just *den* har fattat sanningen. Den förvåningen har blivit kvar hos mig. Ändå är jag likadan själv. Jag tror gärna att just *mina* tankar är riktiga. Det är nog ett allmänmänskligt karaktärsdrag.

Återfödelsetanken, enhetstanken

Reinkarnationsforskningen har fångat mig. *Stevenson* är den store pionjären på området, och hans undersökningar borde gå till historien. Åtskilligt kan anses tydligt att återfödelse förekommer, men något avgörande bevis har jag inte funnit.

Intresset för spiritism har blivit intresse för parapsykologi, och intresset

Alf Ahlberg, den svenske filosofen.

för UFO-kontaktberättelser har blivit ett mer kritiskt allmänt UFO-intresse.

Dragningen åt österländsk religion består. Den vedantiska, mystiska tanken att allt är Ett och att mitt väsens grund och ditt väsens grund är samma verklighet har jag tagit till mig som en idé, som jag tror kan vara riktig. Du är jag i en annan form – det kan vara grundvalen för en stor etik.

I botten har jag en agnostisk uppfattning. Jag menar att vi människor inget vet om Gud och annat som religioner och filosofier har sina bestämda förklaringar till. Vi saknar verklig kunskap, men kan ha idéer. Jag har många idéer.

Ian Stevenson, den amerikanske parapsykologen och föregångsmannen inom reinkarnationsforskningen.

Platons Atlantis

diktning som tagits på allvar

Många intresserar sig alltjämt för Atlantis, sagoön som först av alla Platon berättar om. Men ingenting tyder på att Atlantis har funnits i sinnevärlden.

Text: Lars Gahrn

Den grekiske filosofen *Platon* levde mellan åren 427 och 347 före Kristus. Hans skrifter har haft stor betydelse för många efterföljande filosofer. Det märklige är dock att Platon inte själv för ordet i sina skrifter. I stället låter han sin lärare *Sokrates* framföra budskapen. Skrifterna är utformade som dialoger. Sokrates dryftar tvistefrågor med vänner och motståndare, och bägge sidor lägger fram sina uppfattningar.

Tyvärr har Sokrates inte själv efterlämnat några skrifter. Det är således omöjligt att avgöra hur mycket av dialogernas innehåll som återgår på Sokrates undervisning och hur mycket som kommer från Platon. Så mycket är dock klart, att åtskilligt är ren diktning. När Sokrates avrättades år 399, var Platon endast 28 år gammal, och då hade han ett halvt århundrade kvar att leva. Då Platon skrev sina dialoger, var Sokrates således död. De olika filosofernas yttranden måste Platon själv sätta ihop. Hur mycket av innehållet som återgår på Sokrates undervisning är därför osäkert. Man har all anledning att vänta sig ren diktning i dialogerna.

Om Platons filosofi har det skrivits mycket, men under senare århundraden har andra filosofer tilldragit sig större uppmärksamhet. I gengäld har det skrivits så mycket mer om Platons skildring av det sjunkna Atlantis.

Platon berättar om Atlantis i två av sina filosofiska skrifter, nämligen dialogerna *Timaos* och *Kritias*. Berättelsen skulle härstamma från atenaren *Solon*, som levde ytterligare ett par århundraden tillbaka i tiden. Han skulle ha hört talas om Atlantis av en egyptisk präst. Solon hade tänkt skriva ett diktverk om Atlantis, men det fick han inte tid till. Solon var dock vän med en man vid namn *Dropides*, och för dennes son *Kritias* berättade han om Atlantis. Vid nära nittio års ålder berättade Kritias i sin tur historien för sin ungefär tioårige sonson med samma namn. Vid mogen ålder skulle denne senare Kritias ha berättat alltsammans för Sokrates, och Platon skulle i dialogerna *Kritias* och *Timaos* ha nedtecknat den mycket utförliga redogörelsen.

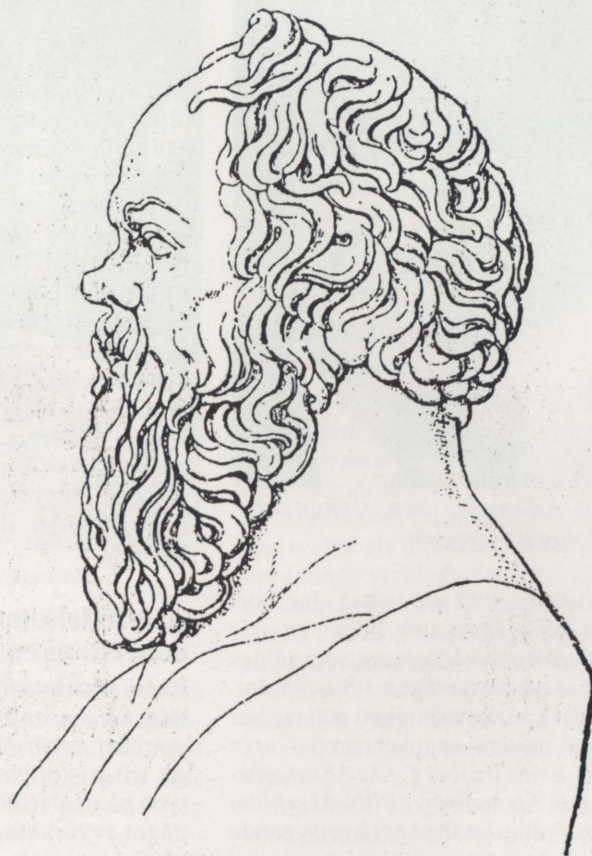
Kritias skulle bland annat ha påpekat, att atenarna inte

själva i sina historiska källskrifter och krönikor kunde ha bevarat några uppgifter om Atlantis, ty Atlantis hade funnits till nio tusen år före Solons tid. En stor översvämning hade därefter gått över jorden och utplånat all historisk kunskap. (Egypten hade dock klarat sig.) Nio tusen år före Solons tid hade Atlantis fört krig med Aten, men atenarna hade besegrat den oerhörda övermakten. Slutligen hade Atlantis sjunkit i havet.¹⁾

Märkliga förklaringar

Låter detta trovärdigt? Nej, ingalunda. Tio årtusenden före Kristi födelse fanns varken staden eller staten Aten. Det fanns över huvud taget inte några krigförande högkulturer. Skrivtecken som kunde bevara historiska händelser i krönikor uppstod först under det andra årtusendet före Kristus.

Den mycket långa och ingående redogörelsen för Atlantis och dess historia är alldeles för lång för att ha kunnat leva som muntlig arvsägen i två århundraden. I motsats till sagan om Atlantis innehåller riktiga sägner aldrig utförliga

Sokrates skulle ha hört talas om Atlantis, men han har inte efterlämnat några egna skrifter.

geografiska beskrivningar. Riktiga sägner berättar enbart om händelser.

I detta fall skulle en av sagesmännen ha återberättat historien påfallande sent i sitt liv och lyssnaren ha hört berättelsen vid påfallande unga år. En nittioåring var vid denna tid som regel alldeles för gammal för att komma ihåg och riktigt återgiva vad han hört i sin ungdom. Och en tioåring är alldeles för ung för att lägga utförliga berättelser på minnet och sedan riktigt kunna återgiva dem.

Slutligen är det ju minst sagt märkligt, att en sägen som berättar om Atens ärorika forntid inte blir spridd och omtalad i Aten utan under två århundraden lever som släktsägen inom en enda av Atens släkter. Berättelsen om Aten och Atlantis är helt enkelt en litterär avspegling eller litterär dubblering av kampen mellan Aten och det persiska storväldet.

Platon diktar fritt, men han är angelägen att bevara ett sken av trovärdighet. Hur skall han då förklara att ingen annan har berättat om Atlantis? Jo:

- 1) Platon skjuter Atlantis så långt tillbaka i tiden som möjligt.
- 2) Platon hittar på att Atlantis har sjunkit i havet. Ingen har således sett dess ståtliga ruiner.
- 3) En världsomfattande översvämning (som dock skonade Egypten) har utplånat all historisk kunskap om Atlantis.
- 4) Skrifterna i ämnet finns i det fjärran Egypten.
- 5) Sagesmannen påstås vara Solon, vars levnad låg två hundra år tillbaka i tiden, varför det var mycket svårt att veta vad han kunde ha känt till.
- 6) Solon tänkte visserligen skriva ett stort diktverk om Atlantis, men han fick aldrig tid till det. På detta sätt försöker Platon förklara varför inte till exempel *Hesiodos*, *Homeros* eller *Herodotos* (historieskrivningens fader) känner till Atlantis. (Herodotos besökte för övrigt Egyptens tempel.)
- 7) Solons berättelse levde kvar som släktsägen inom en enda atensk släkt.

Ett grekiskt samhälle

Alla Platons försök att skapa trovärdighet är dock förgäves, ty han är så alltigenom grek att det samhälle han skildrar är helt grekiskt. Där dyrkas den grekiske guden *Poseidon*. Där finns treroddare (en grekisk fartygstyp), idrottsplatser och tjuroffer. Grekernas geometriska inriktning avspeglar sig i själva stadens uppbyggnad. Den består av cirklar. Slätten intill är rektangulär. Sifferrikedomen är påfallande, och det är jämna tal. Grekerna var som bekant matematiskt intresserade. Platon är så mycket grek att han inte ens förmår att hitta på annat än grekiska namn åt Atlantis invånare. Han har själv begripit att detta gör ett underligt intryck på läsarna och skriver därför:

"Ni får ej bli förvånade, om ni ofta får höra hellenska namn på främmande personer."

Solon skulle nämligen ha översatt de atlantiska namnen till grekiska. (Så vitt jag vet har inte en enda skald gjort något liknande.) Som god atenare skryter Platon med sin egen stad. Aten skulle ha besegrat det mäktiga Atlantis. Atenarna överträffade "alla människor i dygd", som naturligt var, då de blivit "födda och fostrade av gudar".

Atlantis är Platons skapelse, och vi bör komma ihåg att han inte skrev en historisk krönika. Platon skrev filosofisk skönlitteratur, och hans syfte är att föra fram ett moraliskt budskap: De dygdiga besegrar de omoraliska, och slutligen straffar gudarna de senare med undergång. På samma sätt är boken "Gullivers resor" av *Jonathan Swift* skriven för att framföra moraliska budskap. Även i den skriften finns ingående geografiska skildringar som inte är något annat än ren diktning. Somliga trodde dock att "Gullivers resor" var en ren verklighetsskildring.²⁾ På samma sätt trodde flera av västgötaskolans män att *Alf Henriksons* roman om *Pytheas* från Massilia baserades på en nyupptäckt källskrift.³⁾

Platon lade sina egna läror i munnen på sin avlidne lärare Sokrates och dennes vänner. Platon var dock inte en enkel upptecknare utan en nyskapande filosof och en stor diktare.

För en forskare, som är van vid både pålitliga källor och ren diktning, är det inte svårt att skilja det ena från det andra, särskilt inte i fallet Atlantis, där skillnaderna är så tydliga. *Claes Lindskog* nämner några av de länder som man har menat skulle vara Atlantis och tillfogar:

"Alla dylika tolkningar falla till marken av det enkla skälet att Atlantis är och förblir en sagoö, en fantasins skapelse och inget annat".⁴⁾

Några akademiska forskare som sysslar med Atlantis finns inte och har inte funnits på länge. Vägen till insikt har emellertid varit lång, och även om de akademiska forskarna har lämnat detta ämne, så finns det i gengäld desto fler "privatforskare" som kör vidare i gamla hjulspår.

Rudbeck lade tillrätta

På 1600-talet sysslade en akademiker som uppsala-professorn *Olof Rudbeck* den äldre med Atlantis. Första delen av hans *Atlantica* kom ut 1679, och det var Atlantis som hade fått ge namn åt det stora verket. Rudbeck fann nämligen en lång rad i hans tycke märklige överensstämmelser mellan Platons skildring och det forntida Sverige. Han stötte dock även på vissa svårigheter. Enligt Platon skulle det nämligen ha funnits vin och elefanter i Atlantis, och dessutom skulle ju Atlantis ha sjunkit ner i havet. Sverige hade däremot som bekant inte sjunkit i havet, och dessutom fanns här varken vin eller elefanter. Rudbeck är dock inte rädlös. När Platon skriver vin, uttrycker han sig på poeters fria sätt och menar öl och mjöd. Även ifråga om elefanterna uttrycker sig Platon på skalders vis. I själva verket åsyftas vargar. Att Atlantis sjönk i havet var endast en poetisk gåta med innebörden att de svenska folkstammarna med sina uttåg från Norden så att säga hade dränkt eller översvämmat kringliggande länder.

Rudbecks skäl övertygade dock inte alla lärda, och därför känner han behov av att återkomma till ämnet i företalet

Olof Rudbeck ansåg sig ha återfunnit Atlantis i det forntida Sverige – men han fick mycket svårt att förklara, att Atlantis skulle ha sjunkit ned i havet.

till den andra delen, som utgavs 1689. Han upprepar här sina redan framförda skäl och påpekar att det finns en viss namnlikhet mellan orden elefant och olf (det vill säga ulv). Greve Gustav de la Gardie hade dessutom tillskrivit honom och undrat om inte elefanterna kunde vara svenska älgar. Även i detta fall finns en viss ljudlikhet, påpekar Rudbeck, som finner tanken intressant. Såväl samtida bedömare som Rudbeck själv var således medvetna om att det fanns vägande motskäl.⁵⁾

Den, som inte hyser samma blinda övertygelse som Rudbeck, måste säga att på detta sätt kan man genom bortförklaringar påstå vad som helst. Det är ju inte någon betydelselös småsak som Rudbeck bortförklarar utan det viktigaste och mest utmärkande för Atlantis, nämligen att staden och riket med detta namn skulle ha sjunkit i havet. Hans bortförklaringar är av intresse än i dag, eftersom de är åskådliga exempel, som visar hur Atlantisforskarna kan bortförklara det mesta – när de så vill.

Det fanns i äldre tider många akademiker som sysslade med Atlantis, och Rudbeck ägnar stort utrymme åt att försöka vederlägga andras uppfattningar i ämnet. Källkritiken var inte uppfunnen på den tiden, och kraven på bevisföringen var inte hårda. När det gällde fornhistoria, kunde de lärde därför få fram vilken historiebild som helst.

Privatforskare fortsätter att skriva.

Alltsedan upplysningstiden har det skett en påfallande tillnyktring bland universitetsfolket. Bland lekmännen finns

det dock gott om folk som ägnar sig åt ämnet Atlantis. Man får en god föreställning om deras otyglade fantasi, när man läser följande rader i Bertil Falks forskningsöversikt "Sverige och Atlantis":

"Churchward tog enligt Hans Stefan Santesson intryck av den ockulta madame Blavatsky, som förlade en kontinent Lemurien till Stilla havet. Liksom Churchward vistades Blavatsky i Indien och tog ledning av en vis guru."⁶⁾

Falk tror själv på Atlantis, och denna redogörelse är således varken ironisk eller parodisk. En ockult sierska och en indisk guru – denna sammanställning är belysande för den brokiga blandning av ovetenskapliga beståndsdelar som är till finnandes i litteraturen om Atlantis.

Böcker skrivs i ämnet, läses och bortglöms till förmån för nyare hugskott i samma ämne. Några inlägg har dock fått större betydelse än andra. Den så kallade västgötaskolan har blivit ökad på grund av sina försök att omdikta Sveriges historia och göra Västergötland till Svearikets vagga – för att inte säga hela Nordens vagga. Man bygger på lösa eller rentav felaktiga antaganden och bryr sig inte om de källor, som visar att man har fel.⁷⁾ En av skolans ledare, adjunkten Verner Lindblom i Götene, har liksom Rudbeck fört in Atlantis i historieskrivningen om Sveriges forntid. I motsats till Rudbeck anser Lindblom dock att Atlantis legat någonstans i Atlanten och att det har sjunkit i havet.

Han hyser inte några tvivel om att Atlantis verkligen har funnits: "Mängder av olösta gåtor i ett brett bälte runt Atlanten skulle nämligen kunna lösas och förklaras, om man förutsätter att det för tio till trettio tusen år sedan funnits en avancerad civilisation i atlantområdet."

I likhet med en annan atlantisförfattare slår han fast: "Om inte Atlantis existerat skulle man nästan vara tvungen att uppfinna det." Han går till hårt anfall mot dem som ställer sig avvisande: "Inom den ortodoxa vetenskapen har atlantlogin hittills avvisats med stor iver. Mönstret känns igen. Samma reaktioner mötte en gång Henrik Schliemanns tro på Troja, Galileis och Kopernikus' läror, utvecklingsläran, kontinentalförskjutningsteorin och relativitetsteorin, för att inte tala om ESP och UFO."

Gemensamt för de kulturer som har påverkats av Atlantis "tycks ha varit en nästan ofattbar förmåga att hantera stora tyngder. Denna suveräna förmåga har avsatt spår även i det avlägsna Norden. Det främsta exemplet är väl den gigantiska stensättningen i Ranstena i Västergötland." Den västeuropeiska megalitkulturens "rötter" tycks "gå västerut. Den var närmaste granne till – Platons Atlantis".⁸⁾

Detta skrevs 1980, och fyra år senare vidareutvecklade två andra av västgötaskolans företrädare, nämligen Ulla och John Hamilton, dessa tankar. De hävdade, att när Atlantis sjönk i havet seglade en del av dess invånare till Västergötland. I Falbygden ägnade de sig åt att bygga gånggrifter och hållkistor, som tjänade såsom skyddsrum. I dessa kröp de in när fara hotade. (Det kan nämnas att hållkistor och gånggrifter i själva verket är gravar och alls inte skyddsrum.)⁹⁾

TV-producenten Dag Stålsjö var västgötaskolans ihärdige talesman. Han förde fram dess uppfattningar i program efter program. (Två av programserierna fälldes för övrigt av Radionämnden.) Åren 1991-1992 visades postumt hans sista TV-serie. Den hette "Drömmen om Atlantis". Själva serien visade mycket tydligt klyftan mellan de akademiska forskarna å ena sidan samt Stålsjö och andra privatforskare å den andra. Denna gång lät Stålsjö nämligen några akademiska forskare komma till tals. De förklarade för honom att Atlantis aldrig funnits i sinnevärlden.

Dagens historiska forskning präglas av källkritik. Tanken att använda filosofisk skönlitteratur som källor är därför främmande för de akademiska forskarna. Västgötaskolan har dock inte några sådana betänkligheter. Man arbetar med sagor, sentida bygdesägnar och ren skönlitteratur. Sedan fyller man på med egna antaganden. Man

släpper fantasin lös. Man arbetar som gamle Rudbeck på 1600-talet.

Från Västergötland och övriga Nordeuropa skulle den atlantiska kulturen ha spritts ut över Europa och andra världsdelar. Ungefär samma uppfattning hade Rudbeck på sin tid fört till torgs. Dag Stålsjö hyllade därför i denna TV-serie Olof Rudbeck som en klok och klarsynt forskare. Tidigare hade han omtalats i negativa ordalag, därför att han framhåvt Uppsala.

Alldeles som gamle Platon styrs västgötarna således av kärleken till hembygden. Om man styrs av kärlek till hembygden och inte är källkritisk, är det svårt att åstadkomma något som har vetenskapligt värde. TV-serien "Drömmen om Atlantis" har åskådliggjort klyftan mellan västgötaskolan och den akademiska forskningen. Däri ligger dess värde.

Givetvis har var och en rätt att framföra sina uppfattningar, men TV har en skyldighet att se till att kvaliteten är godtagbar, och rudbeckianismer tillhör numera enbart lärdomshistoriens skrattekammare, även om de uppträder i modernare klädnad.

Förspild möda

I efterhand beklagade Alf Henrikson att han hade utgett sin roman om Pytheas från Massilia för att vara en återupptäckt handskrift från antikens dagar. Många hade nämligen låtit lura sig.¹⁰⁾ På samma sätt har man anledning att beklaga att Platon föregav att sagan om Atlantis byggde på gamla arvsägnar. Alltför många glömmer att ställa den grundläggande frågan: Finns det något som talar för att detta är sant?

Som jag inledningsvis påpekade är svaret på denna fråga, vad gäller Atlantis, ett enkelt nej. Berättelsen bär alla spår av att vara uppdiiktad och inga spår av att vara sann. Man har sökt återfinna något som aldrig har funnits. Det viktiga för filosofen Platon var berättelsens moraliska budskap, men just detta har man ägnat minst uppmärksamhet.

Noter

- 1) Platon. Skrifter i svensk tolkning av Claes Lindskog, IV. Stockholm 1923. Dialogerna Timaios och Kritias, s. 5-116.
- 2) Carl Grimberg: Världshistoria. Folkens liv och kultur, elfte delen redigerad av Ragnar Svanström. Stockholm 1945, s. 77-78.
- 3) I en intervju 1990 fick Alf Henrikson frågan om det var några böcker han skrivit som han var missnöjd med. "Nja, jag är inte speciellt missnöjd med några böcker. Fast boken Pytheas resa till Thule som är en roman, en skräna helt enkelt, blev av en del hembygdsvetenskapsmän något missförstådd. De trodde att allt i boken var sant, och det var lite beklämmande att förklara för dem, utan att de skulle känna sig enfaldiga, att saker och ting i boken var påhittade." (Anjakarin Bussqvist: Alf Henrikson – 85 år ung och mycket produktiv. Artikel i Göteborgs-Posten 8/7 1990.)

Själv har jag träffat tre män som trodde att detta var en tillförlitlig krönika. Alla tre var anhängare av västgötaskolan, och två av dem hade hög utbildning.

4) Platon. Skrifter IV, Claes Lindskogs inledning till dialogen Kritias, s. 97. I en följande essä avhånar Lindskog med förtrytelse försöken att återfinna Atlantis i verkligheten. Han påpekar att Platon ibland diktar fritt och ändå bedyrar att allt är sant. "Saken är den att Platon verkligen förutsätter större förstånd hos sina läsare än vad som åtminstone i modern tid har visat sig motsvara verkligheten." (Platon. Skrifter VI. Stockholm 1926, s. 220-224).

E. Erdmann skriver helt kort: "Ursprungligen var historien om Atlantis endast ett fantasifoster inom den grekiska filosofien och poesien." (E. Erdmann: Atlantis. Artikel i Nordisk Familjebok, Stockholm 1904, spalt 334).

Elov Tengblad kallar Atlantis för sagoö och avslutar: "De geologiska teorierna ha intet annat än namnet gemensamt med Platons Atlantis, och de geografiska tolkningsförsöken, några fyndiga, de flesta narraktiga, kunna tryggt lämnas åt sitt värde." (Elov Tengblad: Atlantis. Artikel i Svensk Uppslagsbok II, Malmö 1954, spalt 683-684).

Sture Linnér och Jan-Öjvind Swahn skriver i Nationalencyklopedin (band II, 1990) om Atlantis. Även de är på det klara med att Atlantis är ett "sagorike". Nytt i förhållande till före-

gångarna är endast att de återger en del lösa antaganden om vad som kan ha påverkat Platon i hans diktning. Bakom "myten" kan ligga sägner om det vulkanutbrott i Egeiska havet under bronsåldern, vid vilket en stad på ön Thera (Santorin) förstördes".

Även andra uppfattningar återges. "Väl så troligt är att det rör sig om en helt fiktiv berättelse med syfte att förhärlika urathenarnas moral" (min kursivering).

5) Olaus Rudbecks Atlantica. Svenska originaltexten på uppdrag av Lärdomshistoriska Samfundet utgiven av Axel Nelson. I, Uppsala och Stockholm 1937, s. 183-189 (1679 s. 290-300). II, Uppsala och Stockholm 1939, s. 11-13 (1689 s. 14-15).

6) Bertil Falk: Atlantis och svenskarna, Finland 1974, s. 46-47.

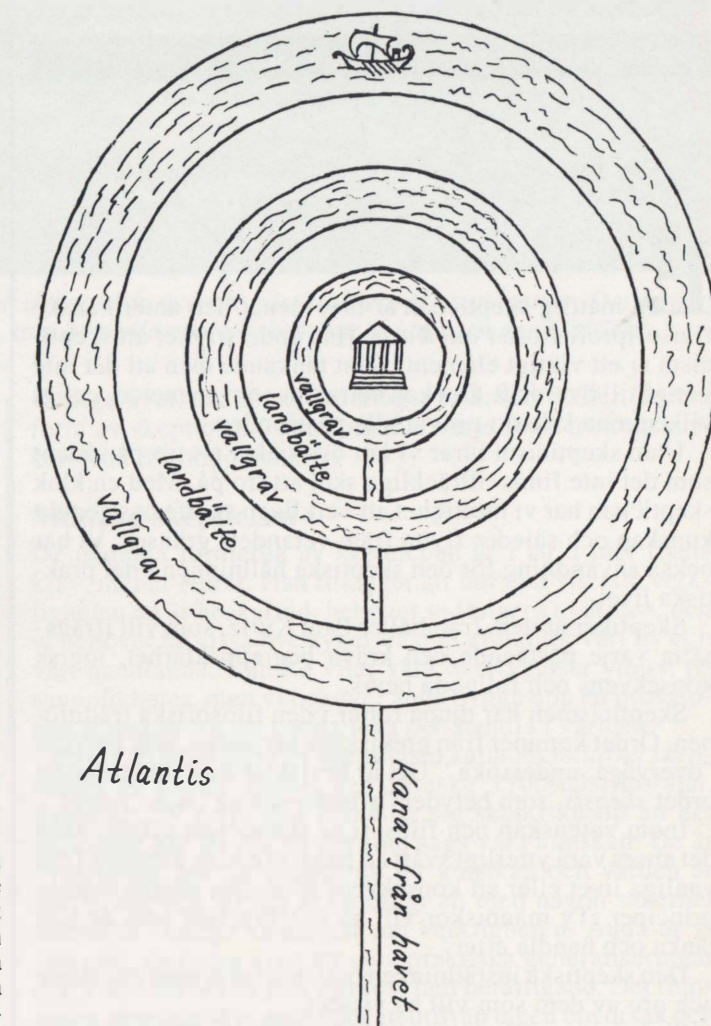
7) Lars Gahrn: Västgötaskolan - trosvisshet som trotsar allt. Artikel i Folkvett 1/91, s. 4-10.

8) Verner Lindblom: Spillror från Atlantis. Artikelserie i Skaraborgsbygden 15/2, 29/2, 14/3, 28/3 och 18/4 1980. Artiklarna har spritts som särtryck samlade i ett häfte.

9) Ulla och John Hamilton: Vänerns goter-saga. Skövde 1984, s. 20-27.

10) Se not 3 ovan.

Artikeln har tidigare varit publicerad i Folkvett, nr 4, 1993.

Förenklad kartskiss över Platons Atlantis.

En cirkelrund ö omgavs av tre vallgravar och två landbälten. Ön var fem stadier bred (820 meter), första vallgraven var ett stadion bred (164 meter), första landbältet och andra vallgraven var bägge två stadier breda (328 meter), andra landbältet och tredje vallgraven var bägge tre stadier breda (492 meter). Tvär-mättet på hela Platons Atlantis var 27 stadier (3.444 meter).

Om man tänker efter, börjar man snart ana att denna onaturligt regelbundna stadsplan har sitt ursprung i en matematiskt intresserad hjärna men inte i några forntidssägnar och än mindre i någon förgången verklighet.

Skeptisk prövning en värdefull metod

Skepticism är en god sak inom sannings-sökandet. Utan skeptiskt ifrågasättande hamnar vilätt i illa grundade föreställningar.

Sammanställning: Sven Magnusson

En måttlig skepticism är bra, menar den amerikanske filosofiprofessorn Paul Kurtz. Han understryker att skepticism är ett viktigt element i sunt tänkande men att det inte bör gå till överdrift. Det kan betraktas som en metod, enligt vilken man kritiskt prövar alla påståenden.

Utan skepticism lurar vi lätt oss själva att tro på sådant som det inte finns tillräckliga skäl att tro på. Med en klok skepticism har vi möjlighet att verkligen skaffa oss genuin kunskap och således flytta fram vetandets gränser. Vi har också användning för den skeptiska hållningen i det praktiska livet.

Skeptiker är den, framhåller Paul Kurtz, som vill ifrågasätta varje påstående och kräva begreppsklarhet, logisk konsekvens och fullgoda bevis.

Skepticismen har djupa rötter i den filosofiska traditionen. Ordet kommer från grekiskans *skeptikos*, som betyder "överbäva, undersöka". Det är besläktat med det grekiska ordet *skepsis*, som betyder "efterforskning" och "tvivel".

Inom vetenskap och filosofi är skepticism viktig. Men det anses vara ytterligt svårt att ha en skeptisk hållning i det vanliga livet eller att konsekvent leva efter skepticisms principer. Ty människor vill ha övertygelser som de kan tänka och handla efter.

Den skeptiska inställningen betraktas ofta med ogillande och oro av dem som vill ha visshet.

Skepticismen är en omedgörlig fiende till pretentiösa trossystem. När folk vill ha bestämda svar på sina frågor, tycks skepticismen alltid ge dem ytterligare frågor att grunna över.

Ändå är skepticism i djup mening en väsentlig del av allt intelligent tänkande och utmärkande för ett skolat sinne.

Skeptikerna ställer frågor

De skeptiska uppmanar alltid de trosvisna att stanna upp och tänka efter. De frågar: *Varför* tror du som du gör? i det de kräver skäl, grunder, bevis. Ofta upptäcker skeptiker att dagens övertygelser och omhuldade värden vilar på lösan

sand. De kan upptäcka motsägelser, de ser hyckleri och dubbelmoral och pekar på vilka klena bevis som finns för många av mänsklighetens mest vördade trossystem.

Skeptiker betraktas som oliktankande, kättare, radikaler, samhällsomstörtare eller något ännu värre och blir bittert gisslade av det väl befästa etablissemangen, som fruktar dem. Revolutionära reformatorer brukar också vända sin vrede mot skeptiska tvivlare, som ifrågasätter deras passionerade engagemang för illa genomtänkta idéer för samhällsomdaning.

Skeptiker vill undersöka alla sidor av en sak, och för varje argument *för* brukar de kunna finna ett eller flera argument *mot*. Skepticism är något väsentligt i sökandet efter kunskap, för det är i det förbryllade sinnet som det äkta sanningsökandet har sin rot. Utan skepticism fastnar vi i obekräftade trossystem, men med skepticism tillåter vi ett fritt spel av nya idéer och därmed kunskapens tillväxt.

Fastän den skeptiska hållningen i sig själv inte räcker till som en filosofi för det praktiska livet, utgör den en nödvändig förutsättning för en intelligent inställning till livet.

Men kan en skeptiker någonsin komma förbi sin egen skepsis och nå fram till verkliga övertygelser och engagemang? Måste skepticismen lämna oss kravlande i obeslutsamhetens moras? frågar Kurtz. Eller låter den oss gå vidare och upptäcka sannolikheter, som vi kan leva med? Låter den oss nå fram till kunskap? Eller måste alla nya upptäckter ge vika för den inträngande kritiken från det skeptiska sinnet? Svaret på de frågorna beror på vad vi menar med skepticism, för det finns olika former därav, förklarar vår filosofiprofessor.

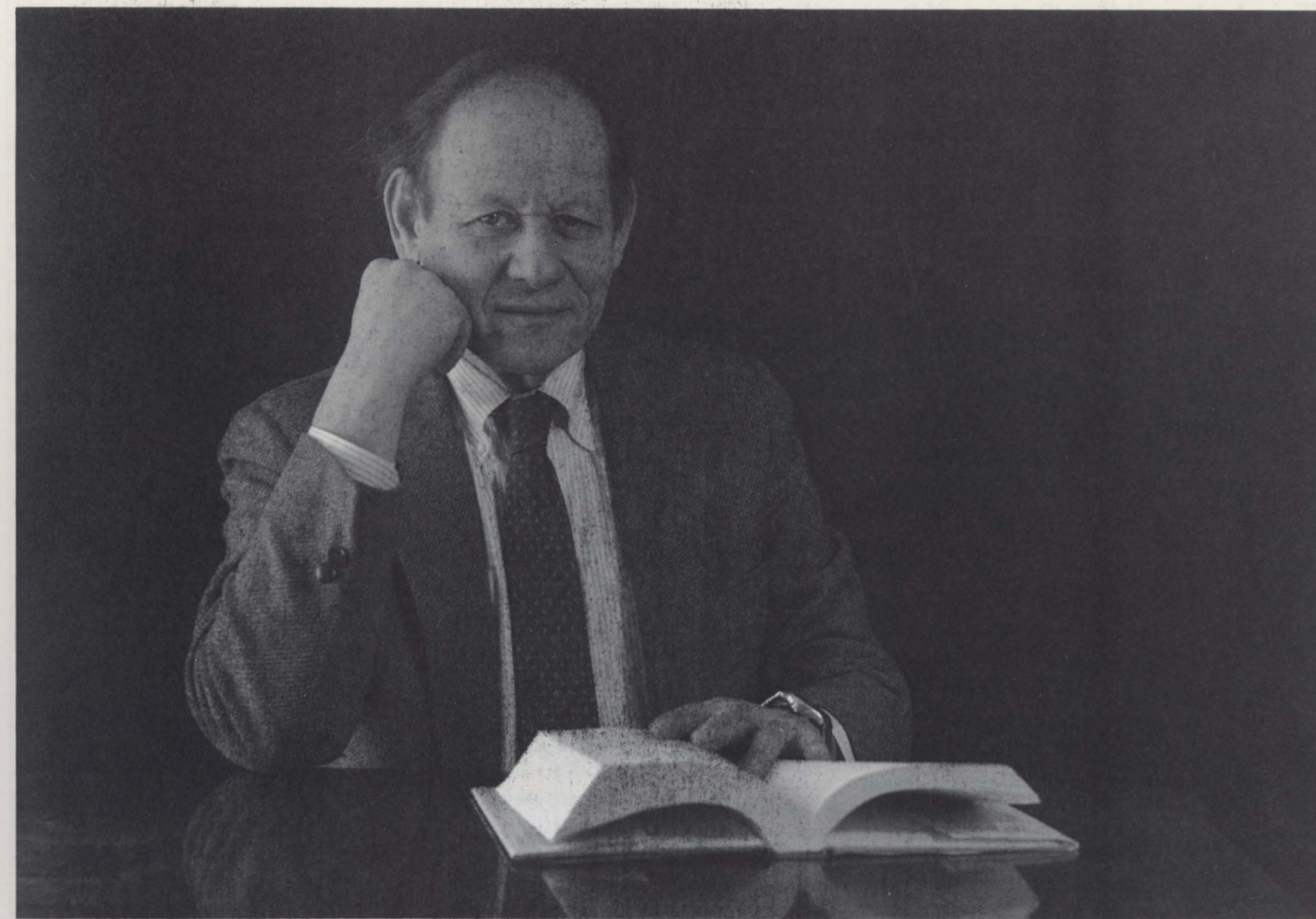
Nihilism

Nihilismen är i sin mest extrema form en total skepticism, det vill säga ett fullständigt förnekande av att det finns kunskap och allmängiltiga värden. Denna typ av skepticism har, menar Paul Kurtz, kört fast i ett gränslöst tvivel. Ingen kunskap är möjlig, understryker de totala skeptikerna, ingenting är säkert, det finns ingen hållbar grund för några övertygelser alls. Det finns ingen sanning överhuvud taget. Allt vi har är företeelser, intryck och förmimmelser, och vi kan inte veta om de har några motsvarigheter i den yttre verkligheten. Våra sinnen kan bedra oss, liksom matematiken och logiken kan göra.

All så kallad kunskap är beroende av de metoder vi använder, när vi avgör vilka påståenden som är sanna, framhåller de totala skeptikerna och tillägger att vi inte vet om våra metoder är riktiga.

Totala skeptiker hamnar i yttersta subjektivitet, förklarar Kurtz. De är fångade i sin egen värld, konfunderade över kunskapens natur.

Nihilistisk skepticism har också använts inom etiken med förödande resultat. Den totale skeptikern menar att

Skeptiska sökare bör vara öppna för nya tankar och villiga att ifrågasätta även de bäst etablerade grundsatser. Det menar den amerikanske filosofiprofessorn (emeritus) Paul Kurtz, som är ordförande i skeptikerorganisationen CSICOP.

vad som är bra eller dåligt, rätt eller fel varierar mellan människor och i samhällen. Det finns inga normer som inte är grundade i tycke och smak. Det finns ingen grund för en objektiv moral, inga universella eller ofrånkomliga moraliska principer, inga normer som är gemensamma för alla samhällen.

I tvister rörande moralfrågor blir totala skeptiker extrema tvivlare. De kan bli konservativa traditionalister eller cyniskt amoraliska och anse att "allt går an".

Den totala skepticismen är själv motsägande, understryker Kurtz, för när dessa skeptiker förklarar att ingen kunskap är möjlig, har de redan gjort ett bestämt påstående.

Neutral skepticism

Det finns en form av nihilistisk skepticism, där man söker undvika att vara dogmatisk och intar en helt neutral hållning. Skeptiker av denna typ varken bejakar eller förnekar någonting. De är ovilliga att göra några som helst uttalanden, såsom att sinnesförmimmelser eller regelrätt tänkande inte är att lita på. Neutralisterna säger sig inte ha några teorier om verkligheten. De gör bara personliga uttalanden, och de ber ingen att acceptera eller tillbakavisa dem eller bli övertygad av deras argument. Argumenten är bara deras egna privata uppfattningar, och dessa kan inte göras generella och giltiga för andra.

En neutral skeptiker uppskjuter alltid sitt omdöme.

Inställningen att vänta med att tro, känd som pyrronism, förespråkades av den antike tänkaren Pyrron från Elis och hade stor inverkan på den följande utvecklingen av skepticismen. Den har tillämpats först och främst i filosofiska och metafysiska frågor, där man är osäker om vad som är den yttersta sanningen om verkligheten, men inte i det

vanliga livet, där det är vedertaget bruk som gäller. Denna form av skepticism, som förnekar varje form av kunskap, kan leda till hopplöshet.

Mildrad skepticism

De nämnda formerna av skepticism är i strid mot livets krav, menar Kurtz. Han tillägger att hur den yttersta verkligheten än är beskaffad, behöver vi fungera i världen, och vi behöver ha vissa övertygelser som grund för vårt liv och vårt handlande. Kanske vilar våra övertygelser ytterst på sannolikheter, men vi behöver ändå bygga upp en provisorisk kunskap för att kunna leva och handla i världen.

En modifierad form av skepticism kallades *mildrad skepticism* av David Hume, den skotske 1700-talsfilosofen. Skeptiker av detta slag förhåller sig skeptiska till att det verkligen går att lita på det som sägs vara kunskap. De är övertygade om att grunderna för kunskap och värden är kortlivade och att det är omöjligt att med någon säkerhet fastställa slutliga sanningar om verkligheten. Ändå är vi tvingade av livets krav att göra praktiska generaliseringar och val, även om de inte syns oss helt berättigade. Det finns ingen absolut säker grund för att utifrån lagen om orsak och verkan dra slutsatser om naturen, annat än det faktum att vår erfarenhet säger oss att det finns regelbundenheter i naturen, och på den grunden kan vi göra vissa förutsägelser.

Mildrad skepticism är inte total, utan ofullständig och begränsad. Den skulle vara fullständig om vi följde filosofin till vägens slut, till ohjälplig obeslutsamhet och obotligt tvivel. Men lyckligtvis är vår färd genom livet inte alltid rätlinjig, och sålunda lever och handlar vi som *om* vi hade kunskap. Våra generaliseringar grundar sig på erfarenhet, och de slutsatser vi drar på grund av sed och vana tjänar till vår ledning.

Tvivel

Begreppet *skepsis* används ibland som synonym till *otro* eller *tvivel*. Tvivel kan vara en intelligent övertygelse, men det kan också vara ett a prioriskt avvisande utan noggrann undersökning. Denna senare form av skepsis kan kallas dogmatism. Ordet *tvivel* i båda dessa betydelser används i allmänhet om religion, teologi, det paranormala och det okulta.

Inom religionen innebär tvivel vanligen ateism, menar Kurtz, och inte bara neutral agnosticism – för detta slag av skepticism avvisar alla teistiska påståenden. Ateisten förnekar att Gud existerar, att det finns ett yttersta syfte med universum, att människan har en odödlig själ och att människor kan bli frälsta genom gudomlig nåd.

Tänkande icke-troende finner transcendensens språk i grunden obegripligt, även meningslöst, och därför säger de sig vara skeptiker. Om de har granskat de argument som genom historien har anförts för att bevisa Guds existens, så har de funnit dem ogiltiga. De finner det oberättigat att åberopa sig på så kallad erfarenhet: varken mystik eller mirakler och uppenbarelser visar att det existerar en transcendent verklighet.

Icke-troende är kritiska till påståenden om övernaturliga händelser och egenskaper, som de betraktar som vidskepelse. De anser att det inte finns något värde i hypotesen Gud, som är en skapelse av den mänskliga inbillningsförmågan.

Inom det paranormala området bestrider tvivlarna på liknande sätt att det finns äkta psi-fenomen. De gör gällande att det inte finns tillräckliga skäl för att tro på ESP, klärvoajans, prekognition, psykokinesi och existensen av diskarnerade själar, vilket allt strider mot vår kunskap om hur det materiella universum är beskaffat.

Somliga skeptiker anser det självklart att det inte finns några paranormala fenomen, eftersom sådana strider mot väl bestyrkta fysiska lagar. De kan betraktas som dogmatiker endast om de vägrar att granska de bevis som åberopas av förespråkarna för det paranormala, eller om de anser att det som vetenskapen kommit fram till idag skall betraktas som slutgiltig sanning. I den mån som detta slag av tvivel maskerar ett fördomsfullt sinne, är det en falsk form av skepticism. Om de som säger sig vara skeptiker bara menar att de inte tror på existensen av paranormala fenomen, är de aparanormalister. Den fråga som bör ställas till dem är alltid: *Varför?* För ungefär som de troende kan anses ha vissa övertygelser på grund av otillräckliga bevis eller på grund av tro, så kan de dogmatiska icke-troende avvisa påståenden bara för att dessa strider mot deras egna förutfattade meningar om universum. Dessa skeptiker är inte några fördomsfria sökare.

Skeptisk prövning

Men det finns ännu ett slag av skepticism. Den är starkt kritisk mot nihilismen och mot såväl den neutrala som den mildrade skepticismen och det dogmatiska tvivlet. Denna skepticism kan betecknas som skeptisk prövning (skeptical inquiry). Kurtz ger den namnet *den nya skepticismen*, fastän den har uppstått som en förgrening från pragmatismen.

En avgörande skillnad mellan denna och andra former av skepticism är att den är *positiv* och *konstruktiv*. Den är en form av *metodologisk* skepticism, för här är skepticismen en väsentlig del i prövningsprocessen, men resultatet blir inte otro, förtvivlan eller hopplöshet.

Denna skepticism är inte total utan begränsad till den sak som är under prövning. Den är *selektiv*. Skeptiker av detta slag tror att vi faktiskt kan skaffa oss tillförlitlig kunskap om världen, och de menar att vi kan lägga fast våra normer på goda grunder.

Den nya skepticismen är inte dogmatisk, för den gör gällande att vi aldrig på a priori-grunder bör tillsluta dörren

för vederhäftiga undersökningar av något som helst slag. Således är den nya skepticismen skeptisk till dogmatisk eller fördomsfull ateism och dogmatiskt tvivel på det paranormala. Men den hävdar gärna på goda grunder att somliga påståenden är obevisade, osannolika eller falska.

Skepticism som ett metodiskt tvivel med krav på bevis och grunder för hypoteser är något väsentligt i det vetenskapliga och kritiska tänkandet och i den filosofiska dialogen. Det har också en vital betydelse i det vanliga livet, där sunda förnuftet uppmanar oss att handla utifrån de mest vederhäftiga hypoteser och övertygelser som vi har tillgång till.

Skepticismen är en fiende till tvärsäkerhet och dogmatiskt slutgiltiga ställningstaganden. Den erkänner att mänsklig kunskap är osäker.

Den nya skepticismen kan väsentligt bidra till ökad kunskap och till mänsklighetens moraliska framsteg. Denna skepticism, som är positiv och konstruktiv, kan hjälpa oss att förstå det kosmos vi lever i och att uppnå viss visdom i vår vandring. Den är mer i samklang med kraven på vardaglig kunskap än med spekulativ filosofi.

Skeptisk prövning är något väsentligt i varje sökande efter kunskap eller efter väl grundade omdömen. Men den är begränsad och fokuserad på bestämda frågor, och den är en väsentlig del av en genuin forskningsprocess.

Det har idag gjorts enorma framsteg inom vetenskapen, såväl teoretiskt som teknologiskt, erinrar Paul Kurtz. Antikens klassiska skepticism, som återupptogs i början av den nya tiden, var omedveten om den vetenskapliga forskningens väldiga möjligheter. Pyrronistisk skepticism har idag ingen giltighet, eftersom det nu existerar en ansenlig mängd tillförlitlig kunskap. Därför är det meningslöst att låta allt, som påstås vara sanning, utsättas för ett totalt tvivel.

Det finns idag metoder med vilka vi kan pröva vad som sägs vara sanning:

- (a) empirisk prövning grundad på observation,
- (b) logiska regler för sammanhang och följdriktighet och
- (c) experimentell prövning, där idéer bedöms efter de följer de får.

Allt detta får ses mot bakgrund av övertygelsen att det är möjligt att utarbeta och använda objektiva forskningsmetoder med syfte att uppnå vederhäftig kunskap.

Vi kan göra skeptiska prövningar inom många områden. Grundliga undersökningar av föregivet paranormala fenomen kan endast göras med hjälp av noggranna vetenskapliga metoder.

Vi har idag kommit förbi kulturell relativism vad gäller värden och normer och börjar se ett globalt samhälle växa fram. Extrem kulturell subjektivitet håller således inte längre, för vi ser att det finns värden som är giltiga i alla kulturer. Det finns principer inom etiken, vilka kan generaliseras till att gälla alla mänskliga samhällen.

Det är möjligt att bestämma ett nutidens vetande, som grundas på den mest vederhäftiga kunskapen idag, för att ge en allmängiltig tolkning av kosmos och en uppfattning om vad ett gott liv innebär.

Tvivel spelar en viktig roll i sökandet. Men det bör användas selektivt i ett begränsat sammanhang. Det är viktigt att tänka på att vi kan missta oss och att vår kunskap grundas på sannolikheter.

Till sist, skeptiska prövare bör alltid vara fördomsfria, när det gäller nya tankar och oväntade avvikelser från det normala. De bör alltid vara villiga att ifrågasätta eller väla omkull även de mest väletablerade grundtankar i ljuset av framtida forskning. Den skeptiska prövningens ledande princip är att söka, om möjligt, giltiga bevis och rimliga grunder för allt som påstås vara sant.

Ovanstående text är en förkortning av en artikel av Paul Kurtz i den amerikanska tidskriften *Skeptical Inquirer*.

Stiftelsen Stjärnsund är ett center för andlig utveckling och förverkligande av en helhetssyn, beläget i södra Dalarna. I dessa natursköna trakter försöker vi finna former för en harmonisk samverkan med allt skapat och vara en växtplats med utrymme för glädje, kreativitet, humor och mänsklig utveckling.

Du är hjärtligt välkommen hit för att dela detta med oss. Gå på någon av våra kurser, eller kom som arbetande gäst. Som arbetande gäst inbjuds du att delta i vår vardag där vi möts i ett givande och tagande i arbete och rekreation. Vi behöver dig i vårt växande!

Varmt Välkommen!

KURSER HÖSTEN 1994

5-10 september

Feldenkrais Seminars

med Tom Driscoll

Den första i en serie på fyra utbildningsveckor.

7-9 oktober

Din inre vägledning

med Anna Holdstock

Lär dig att lyssna på din egen inre vägledning.

4-6 november

Mirakelkursen

med Mira Wigström

A Course in Miracles i vardagen.

16-18 september

Örternas Läkande Kraft

med Marita Hedström

Örter helar kropp och själ.

Marita lär ut de vanligaste.

14-16 oktober

Helande Cirkeldans

med Lucie Minne

"Inre skördetid med ljus och kraft."

Ingen tidigare erfarenhet behövs.

4-6 november

Helande Cirkeldans

med Lucie Minne

"Dans och ritual över Allhelgona."

För erfarna dansare.

23-25 september

Frigörande Dans

med Anne Grundel

Ökar kroppsmidvetandet, självkänslan och livsglädjen.

21-23 oktober

Regnbågsbrigaden

med Erik Åhrberg

Erik Åhrberg, med färsk nyheter från Mount Shasta.

Stiftelsen Stjärnsund

770 71 STJÄRNSUND

Tel 0225 800 01

"Läk dig själv så förändras omvärlden"

**Förvandlingens väg –
att läka sig själv kan förändra världen**

Shakti Gawain

En bok om hur ett personligt helande både andligt, mentalt, känslomässigt och fysiskt kan ändra oss själva och förändra världen.

Vi har idag, mer än någonsin tidigare i historien, möjlighet att förvandla vårt liv och jorden vi lever på. Dagens problem kan bara lösas på ett kraftfullt och effektivt sätt genom en medvetenhetsförändring, menar Shakti Gawain

Förvandlingens väg

Inb. utkommer i september 1994.

Cirkapris i bokhandeln 245:–

**Läkande ord –
om böns kraft och medicinsk tillämpning**

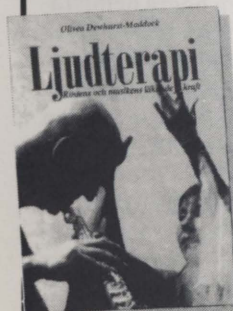
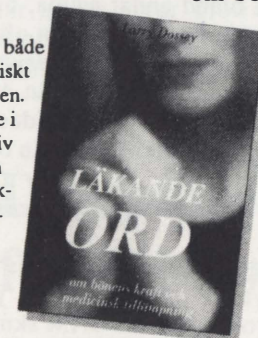
Dr Larry Dossey

Är böns läkande kraft en medicinsk upptäckt som är den bäst bevarade hemligheten någonsin? Ja, det menar dr Larry Dossey i boken *Läkande ord*. Boken är ett provocerande, men modigt bidrag, som utifrån Dosseys tioåriga forskningsarbete presenterar övertygande argument för att bönen kan vara en lika säker och kraftfull hjälp som mediciner eller kirurgi!

Dossey har också undersökt vilken typ av bön som visat sig ha den största möjliga läkekraften och visar också hur den viktiga relationen mellan läkare och patient kan se ut.

Läkande ord Inb. utkommer i oktober 1994.

Cirkapris i bokhandeln 312:–

Ljudterapi –

röstens och musikens läkande kraft

Olivea Dewhurst-Maddock

I boken *Ljudterapi* beskrivs ljudets natur: ljudvågor, hörseln, andningen och rösten. Hur man använt sig av ljud, sång, hymner och musik i läkande syfte i olika kulturer världen över, beskriver Olivea Dewhurst också.

Olika sätt att använda rösten följs upp med övningar, till exempel övertonssång som lär oss komma i kontakt med vår egen naturliga rytm. Därmed kan man hitta vägar till djupare nivåer inom sig och använda ljudet på ett meditativt och terapeutiskt sätt.

Illustrerad med färgbilder, 126 sidor häftad.

Cirkapris i bokhandeln 195:–

Energica Förlag, Box 8, 794 21 Orsa. Tel. 0250-420 55

Du tjänar på att förskottsbeta dina böcker + 25:– i porto till vårt postgiro 35 16 37-4.

Ja, jag beställer!

- ☐ Förvandlingens väg
- ☐ Läkande ord
- ☐ Ljudterapi
- ☐ Gratis bokkatalog

Postens avgifter minst 47:– tillkommer.

Namn

Adress

Postadress

Texta tydligt, tack

Frankeras
ej!
Portot
balt.

**Energica
Förlag**

**Svarspost
780105600
Box 8
794 21 ORSA**

Ur en citatsamling
av M. Dahl:

Mystiken är ingen tankeriktning som skiljer sig från religionen. De har båda samma grund i människans själ - känslan av att världen inte är en slump eller någon blind kraft och att människoanden och kroppen är nära förbundna med universum och dess skapare.

I.B. Singer:
Ung man söker kärleken.

Den österländska mystikens centrala syfte är att uppleva alla fenomen i världen som manifestationer av samma yttersta verklighet. Denna verklighet ses som universums innersta väsen som ligger bakom och förenar den mångfald av ting och skeenden vi kan se.

Fritjof Capra:
Fysikens tao.

Sannerligen, denna kropp dör, när den överges av det levande Självet, men det levande Självet dör inte. Detta oändliga fina är alltings innersta väsen. Det är det verkliga, det är Atman, det är du själv.

Chandogya-upanishaden,
ca 700 f.Kr.

Vad vi upplever som stabil materia kan mycket väl vara någon form av "ande". Många fysiker beskriver idag kosmos grundstruktur i termer av "komplexa energimönster" som här och var "materialiseras".

Stefan Edman:
Jordens sång.

Lösningen på den gåta livet i tid och rum utgör ligger utanför rum och tid.

Ludwig Wittgenstein.

Alternativmedicinska metoder studeras

USA går i täten, när det gäller forskning om alternativmedicin.

National Institutes of Health, NIH, är ett amerikanskt regeringsorgan, som sysslar med medicinsk forskning. 1992 startade NIH en avdelning för alternativ medicin, OAM. Bland alternativmedicinare fanns en oro att OAM:s uppgift skulle bli att bekämpa oortodoxa läkemetoder. Men i september förra året delade OAM ut pengar till 30 forskningsprojekt, som fick 30.000 dollar var. Bland projekt som fick stöd kan nämnas yoga som behandling mot heroinmissbruk, makrobiotisk diet mot cancer, hypnos mot kronisk smärta och mot benbrott, akupunktur mot depression, bön mot drogmissbruk, ayurvedisk medicin mot Parkinsons sjukdom, musikerapi mot hjärnskada, tai chi mot balansstörningar, mentala bilder mot bland annat astma, biofeedback mot diabetes, homeopati mot olika sjukdomar och kiropraktik mot ryggbesvär.

OAM fick ansökningar om stöd från 452 olika forskningsprojekt. 30 av dessa valdes ut av en panel bestående av vetenskapsmän och alternativmedicinare.

Kirurgen och författaren Bernie Siegel säger:

– När jag ser bön och mentala bilder på listan över de utvalda projekten, blir jag mycket glad. Jag trodde inte att OAM skulle gå så långt (utanför det etablerade).

Siegel tror att när vetenskapliga rapporter om studier av alternativa behandlingsmetoder börjar synas i vetenskapliga tidskrifter, blir det till slut naturligt för läkare att acceptera sådana metoder. Precis som de skriver ut recept på mediciner, kommer de att föreskriva massage eller inre bilder.

John Spencer från OAM säger att dessa ekonomiska stöd, fastän de är blygsamma i jämförelse med de summor som brukar delas ut till forskning i Amerika, kan bidra till att okonventionella behandlingsmetoder tas på allvar som vetenskapliga forskningsämnen.

Källa: New Age Journal, februari 1994.

Porten till en ny tid

Föreningen PAN:s vänner arrangerade ett helgseminarium "90-talet, porten till en ny tid" i Medborgarhuset, Stockholm 19-20 mars. Bland deltagarna märktes regissören Kay Pollak, estradören Anders Linder, fysikern Jens Tellefsen, Marilyn Mehlman, som talade om att "bli helaktig", Lars Ångström från Svenska Freds, Karl Gustafsson, som talade om "tidsfaktorekonomin", Barbro Hellberg, som presenterade positiva nyheter, och Ulf Wählström från partiet Enhet, som talade om den nya tidens nya politik.

Det handlade om tankar i den "nya tiden". Till sist kom man också in på frågan hur man går från ord till handling, men då var seminariet praktiskt taget slut.

Bland annat sades det att arbetslösheten var en tillgång snarare än en belastning. Mycket behöver göras, på orten, i landet, i världen: verkligheten skriker efter arbetskraft.

Några seminariedeltagare menade att vi måste "skynda långsamt", för vi har inte så utvecklade hjärnan och inre röster ännu. Men är det inte skyndat långsamt som vi har gjort så länge? Det händer inte så mycket i vår anda. Skulle vi inte i stället handla nu, utan dröjsmål. Det är trots allt bråttom på jorden - om vi inte skall hinna förstöra den, innan vi omvänt oss.

ÅF

Vänster hjärnhalva lyckligast?

Richard Davidson vid Wisconsinuniversitetet i USA fann i en undersökning att människor med en relativt större aktivitet i den främre högra delen av hjärnan blev mer illa berörda av ett "negativt" filmklipp än de som mest använde vänstra delen av hjärnan. De vänsterdominerade fick också mer goda känslor från ett angenämt klipp.

I linje med detta fann forskare i Tübingen, Tyskland, att en obehaglig odör gav upphov till kraftigare reaktioner i den högra hemisfären än i den vänstra. De tyska forskarna säger att deras resultat stöder Davidsons tanke att den vänstra hemisfären är emotionellt inriktad på aktivitet, att ta itu med saker, medan den högra ger inställningen att dra sig tillbaka.

Det kan också finnas ett samband mellan hemisfärerna och kroppslig hälsa. Davidson drog slutsatsen att personer där den högra hjärnhalvan starkt dominerar, har den största försämringen av immunförsvaret, när de utsätts för stress.

Källa: Brain/Mind, februari 1994.

Alternativmedicin vid amerikanskt universitet

Det ansedda Kolumbiauniversitetet i USA har upprättat ett center för studium av alternativmedicin. Avsikten är att bedriva forskning om bland annat akupunktur, vitaminterapi, osteopati, biofeedback och terapeutisk beröring. Meningen är också att erbjuda en frivillig kurs i alternativ och komplementär medicin.

Centrets chef Fredi Kronenberg säger att många alternativa metoder har lång och givande tradition i andra kulturer.

Källa: Brain/Mind mars 1994.

Cirklar i säden på 1600-talet

Gåttfulla geometriska figurer i sädesfält uppträdde kanske redan på 1600-talet. En engelsk flygskrift daterat 22 augusti 1678 berättar om sällsamma nyheter från Hertfordshire: I en bondes havrefält haren "slåterdjävul" härjat. Under en natt har sädesstrån på en yta av hundrafemtio kvadratmeter böjts ned. Samma natt hade ljussken setts över fältet. Ett träsnitt visar vad man trodde hade hänt: En behornad svart gestalt "slår" säden så att flera cirkelformiga eller elliptiska banor uppstår; alla strån ligger parallellt med varandra.

Källa: Esotera juni 1994.

Den uppståndne sångaren

Sångaren Elvis Presley avled den 16 augusti 1977. Sedan dess har han iakttagits åtskilliga gånger. En stor del av Elvisobservationerna har samlats i boken "The Elvis Sightings".

1988 såg Louise Welling Elvis på en gata i Kalamazoo, Michigan. Hon vittnade i en tidning, och snart trädde flera fram och berättade. Därefter sågs han på ett automat-tvätter i East Lansing, Michigan, där han gav bort kassetten "Elvis In Person" till en pojke som lånat honom två dollar. Tio år efter sin död köpte han fyra kransar av en blomsterförsäljerska i New York. I Louisiana betalade han ett band fem hundra dollar för att få sjunga tre sånger med dem. I Florida observerades han medan han spelade gitarr och sjöng samtidigt som han stekte ägg och bacon.

Det finns ett otal Elvisobservationer. (Källa: den norska tidningen Skepsis.)

Är det alltså så att Elvis Presley fortfarande lever? Säkerligen inte. Men "iakttagelserna" är intressanta som exempel på att folk kan se och vittna om mycket som inte finns. Kanske har Elvis en dubbelgångare. Kanske har folk bara inbillat sig att de sett honom.

Inbillade sig också några människor för tvåtusen år sedan att de såg Jesus efter hans död? De rapporterade vittnena var den gången färre än när det gäller den amerikanske sångaren.

Folk har sagt sig se gudar, djävlar, änglar, andar, älvor, ufon och ufovarelser - och Raul Wallenberg och Elvis Presley. Vad är mänskliga vittnesmål egentligen värda?

Djurplågeri för nöjes skull

Ungefär 60 000 rådjur och 10 000 älgar skadsjuts varje år, uppger Djurens Rätt! och tillägger att 15 000 av rådjuren och 2 000 av älgarne aldrig hittas. De skadade djuren får utstå oerhörda plågor under lång tid. Anders Johansson karakteriserar älgjakten som en djävulsdans av smärta och blod. Han påpekar också att det inte bara är fysiskt lidande som drabbar djuren. Jakten skadar också genom den oro och ångest som den åstadkommer, när djuren hetsas genom skogen. Johansson menar att nöjesjägarnas lust att döda är ett infantilt drag, som pekar bakåt mot tidigare stadier i mänsklighetens utveckling.

Källa: Djurens Rätt! nr 5, 1993.

Ur en citatsamling av
M.Dahl:

Allt som människan äger här i gripbar mångfald är egentligen Ett. Här är alla grässtrån, trä och sten, alla saker, Ett. Detta är den djupaste innebörden av allt, och av den är jag helt hänförd.

Mäster Eckhart

Samma liv som pulserar i mina ådror finns också hos växterna omkring mig. Inte ens bergen är enbart klippformationer med några enstaka jordplättar på. Jag upplever dem som levande organismer, som är underkastade samma lagar som min egen kropp.

Paul Brunton:
Till Himalaya

Gå nu in i din själ heligaste rum och stäng de fem portar som leder ut till världen. Därinne sitter din lärare och väntar. Vid hans fötter skall du finna kunskap, visdom, kraft och frid.

Axel Fredenholm:
Så har jag hört.

De flesta tror att tiden går. I själva verket förblir den där den är. Denna idé om någonting som går kan kallas tid, men det är en felaktig idé, ty då man ser den bara som någonting som går kan man inte förstå att den förblir precis där den är.

Zenmästaren Dogen
enl. F. Capra, Fysikens tao.

Om människorna kunde lära sig känna den Mästare som talar i deras eget inre väsen, skulle de finna frid.

Axel Fredenholm:
Så har jag hört.

Religionernas världsparlament 1993

1893 hölls ett religionernas världsparlament i Chicago. Hundra årsenare hölls ännu ett, också i Chicago. Pastor Olle Hjern i Nya Kyrkan var där.

Text: Olle Hjern.

Ar 1893 samlades i Chicago ett religionernas världsparlament, där religionerna i Nordamerika, Europa och Asien var tämligen väl företrädade. Initiativtagare var den nykyrkliga (swedenborgianske) juristen *Charles Bonney*.

Utan tvekan hade detta religionsmöte stor betydelse i religionsdialogernas historia. Människor upptäckte minst lika höga etiska värden i andras religioner som i sin egen. Andan i 1893 års religionsmöte stämde väl överens med *Emanuel Swedenborgs* budskap om religiös tolerans.

Tolerans

Den 28 augusti 1993 samlades åter i Chicago ett religionernas världsparlament, vilket i mycket kom att återspegla vår tids andliga strömningar. Ett betydande inslag var som väntat representanterna för indiska religioner, såsom hinduism, jainism och sikhism. Starkt betonades dess religioners universella budskap och deras möjligheter att leda var och en till upptäckten av det skapande gudomliga livet bakom vår materiella tillvaro. Meditation med eller utan reciterande av mantras var ofta förekommande.

Buddhismens stilla tolerans inför religionernas olika skiftningar, dess vägar till djupare meditation och högre insikt var väl något som mer eller mindre präglade de flesta av de närva-

rande religionsrepresentanterna.

Som representanter för Islam framträdde ytterst toleranta och dialogvänliga människor, ofta sådana med dragning åt den sufiska mystiken.

Nya Kyrkan (Swedenborgs kyrka) deltog med flera företrädare. Parlamentet inleddes med bön av den unga nykyrkopastorn *David Roth* i Chicago, och senare föreläste dr *George Dole* om det första religionsparlamentets initiativtagare, den nykyrkliga *Charles Bonney*. Stor tillströmning blev det också till *Leon Rhodes* föreläsning om nära döden-upplevelser ur Nya Kyrkans perspektiv.

Ett markant inslag under parlamentet var företrädarna för uttolkning av myter i djuppsykologerna *Freuds* och *Jungs* anda, särskild de från kretsen kring amerikanen *Joseph Campbell*, död 1987. I denna krets torde finnas drag av en ny religiös rörelse. Onekligen kom man under parlamentet att ofta tvivla på de konventionella gränserna religionerna emellan.

Miljömedvetenhet

Vad som skilde detta parlament från det första, för hundra år sedan, var naturligt nog oron för den levande naturens och den mänskliga miljöns förstöring. Omsorgen om miljö och natur gick ofta som en röd tråd genom de olika religionernas budskap. Detta är ett område där de kristna haft åtskilligt att lära av andra religioner. Problemet med jordens snart hotande överbefolkning fick samtidigt en livfull och rent av skrämmande belysning i en av de stora sessionerna.

Religionssamfund med universalistisk inriktning, såsom Bahai, Enighetskyrkan, de teosofiska samfunden och liknande grupper var inte oväntat väl synliga under kongressen. Bland de äldre religionerna kunde man särskilt lägga märke till zoroastrianerna, anhängarna av *Zarathustras* ursprungligen iranska religion med dess upphöjda etik och alldeles särskilt dess vördnad för livet, för allt levande. De tycks ha en högst aktiv församling just i Chicago.

Ett för många förvånande starkt inslag var säkert de betydande grupper

Parliament
of the
World's Religions

som på olika sätt strävade efter naturreligionernas förnyande. Att den nya, helt visst feministiskt och miljövänligt inriktade "Moder Jord-religionen" i olika former, med kulten av den stora gudinnan – den nya "häxreligionen" enligt populär uppfattning – kunde framträda så väletablerad och visa sådan styrka var överraskande. Den motsvarade i viss mån den strävan mot återgång till det andliga ursprunget, de urtida religiösa rötterna, som också präglade de afrikanska och indianska grupper som söker styrka i sina fäders tro och arbetar på att återställa så mycket som möjligt av sitt glömda arv.

För många av oss var det också en upplevelse att få höra en äkta traditionsbärare, en "chanter", "recitator" från navajofolket, tala om sina upplevelser som schaman och om sandmålningarnas betydelse.

Tusentals människor kom till detta religionernas världsparlament, som hölls i det stora konferenshotellet Palmer House, alldeles intill den gamla konstkademin, där religionsparlamentet hölls 1893.

Den avslutande sessionen hölls utomhus, i Grant Park, där *Dalai Lama* höll ett inspirerat tal, en flammande appell för fred och försoning, för tolerans och förståelse. Man hade en stark känsla av att han då förde allas talan, vilket gav hopp om religionernas framtida roll som folkförsonare.

Hög intelligens och låg moral

Det finns hos den moderna människan en skillnad mellan hög intellektuell förmåga och låg moral. Det anser den tyske professorn *Knussman*, som är specialist på djur- och människorätt. Om sina landsmän säger han att de är likgiltiga för djur, och det är förklaringen till att det finns djurfabriker, att det görs djurförsök och att köttätande är allmänt.

En annan följd av likgiltigheten för djur är, påpekar *Knussman*, att många djur skadskjuts och dör en plågsam död.

Men det finns också verkliga djurvänner, säger professorn, vilka verkar för djurens väl.

Källa: Djurens Rätt!, nr 1, 1994.

Klassisk musik gör oss intelligentare!

Att lyssna till den yppersta musiken gör oss intelligentare, åtminstone fören stund. Den amerikanska tidskriften *Brain/Mind* meddelar detta. Det är forskare vid Kalifornienuniversitetet i Irvine som funnit att lyssnande till musik av Mozart har haft en gynnsam inverkan på college-studerandes intellektuella förmåga.

36 personer genomgick intelligenstest efter var och en av tre olika aktiviteter: lyssnande till *Mozart*, lyssnande till avslappningsband och meditation.

Efter 10 minuters musik av Mozart hade lyssnarna i genomsnitt 9 poäng högre intelligenskvot än efter de andra aktiviteterna. Effekten verkade dock avklinga snabbt.

Enkel och enformig musik kan ha en motsatt effekt, säger en av forskarna, som tillägger att resultaten måste upprepas, innan de kan betraktas som säkerställda.

Källa: *Brain/Mind*, oktober-november 1993.

LINDRA OCH TA BORT SMÄRTA OCH SJUKDOMAR

med purpurfärgade energiplattformar de ökar även din intuition, öppnar dina kanaler etc.
Liten platta 7,5 cm x 11 cm 179,-
Stor platta 30 cm x 30 cm 429,-
För info eller beställning kontakta

KRISTALLGROTTAN
Box 2070
792 02 MORA
0250-140 66

NATURANDAR & HEALING

Under åtta intensiva dagar tänker vi fördjupa oss i kunskapen om healing och kommunikation med naturväsen. Vi blir två separata grupper med viss gemensam undervisning. Vi tar emot 12 elever till varje lärare för största möjliga resultat av kursen. Målet är att komma riktigt djupt och hitta tillbaka till något vi alla bär med oss.

För undervisningen står:

- **ELSIE SANDERS**, auktoriserad lärare i healing från Stansted Hall, England.
- **ELISABETH F. RYHRE**, konstnär och skaparen av "Naturens ansikte."

"Du kan inte söka något om du inte har en aning om vad det är. Har du en aning om vad det är och inte har det, måste du en gång ha haft det och förlorat det."

Plats: Sturidgården, Nyskoga, Värmland. Tid: 11-18/9.
Kurskostnad: 3.200,- (inkl. logi i dubbelrum) + 500,- matkostnad.
För mer information ring Lotta, 054-15 00 39

VARMT VÄLKOMNA!

MASSAGEBÄNKAR & -STOL

Ring eller skriv
för prospekt!

Vitaform
Alekärrsvägen 30
445 56 Surte
Tel 031-98 34 77

ESSENTIAL FLOW

Healing - för kropp och själ.
Är Du beredd att släppa sjukdomar och problem? Jag hjälper Dig gärna!
Jag spår även i Tarot-kort.
Healer: Carin Lindgren.
Tel. 08/53 06 86 29. Mobil: 010/690 10 91.

Gamla nr av tidskriften *Mandala!* Från höst -89 till nr 2 -92. 33,-/st + porto 11,- för 1 nr och porto 17,- för 2-3 nr. Beställ genom insättning på pg 370715-6158, J. Teuber. Tel/Fax: 0525-253 69.

Gåvor till stödfonden

Birger Andersson, Nässjö, 100,-, Mona Andersson, Vara, 100,-, Nina Carlsson, Årsta, 100,-, anonym, 2.000,-, Stockholms Yoga Center, Bromma, 100,-, Christina Johansson, Norrtälje, 50,-, Charlotte Bernadotte, Uppsala, 100,-, Curth Orefjärd, Strängnäs, 50,-, Greve Magnus Stenbock, S:t Anna, 1.000,-, M-G Jonsson, Norrborg, 50,-, Erik Pettersson, Göteborg, 50,-, Inge Fahlstedt, Visby, 100,-, Elsa Heino, Helsingborg, 100,-, Ewy Wilhelmsson, Kinna, 100,-, Elin Blomquist-Haara, Ronneby, 50,-, Chia Brusewitz, Kullavik, 200,-, Curt G. Andersson, Luleå, 50,-, Gunnar Öberg, Rimbo, 50,-, Arne Hermansson, Kvicksund, 50,-, P.O. Arvidsson, Täby,

Individuell Persona-Analys

- Vem är jag? Varför lever jag det liv som jag lever?
- Vilken är min egentliga uppgift i den här inkarnationen?
- Hur kan jag fokusera det kvinnliga och det manliga elementet i mig till en enhet, så att jag blir "jag"?
- Vågar jag se och acceptera "skuggan" i mig? Dvs "saga ja" till min hemliga rädsla?

Varje inkarnation är ett arbete, ett livsprojekt, som måste slutföras. Jag hjälper dig att se och att nå fram till dina djupaste livsfrågor.

Vänd dig med förtroende till:
Inga-Britt Lundqvist
Antroposof, waldorflärare och astroterapeut med 30 års erfarenhet.

Box 34021, 100 26 STOCKHOLM
Telefon 08-656 11 03

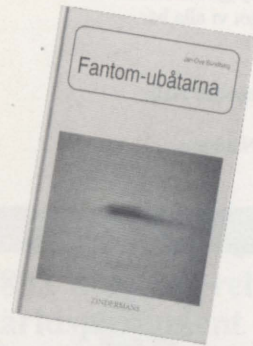
50,-, Arwed Husberg, Åsa, 50,-, Bo Axelsson, Karlstad, 100,-, Karin Blomqvist, Älvsjö, 100,-, Carl-Eric Holmström, Kallinge, 50,-, Leif Holmström, Everöd, 50,-, Roland Starck, Löberöd, 50,-, H. Kehlman, Farsta, 250,-, Harry Hansson, Österfärnebo, 50,-, Bernt Pettersson, Uppsala, 50,-, Franz Schwabe, Enskedalen, 150,-, Ylva Nordlund, Jönköping, 50,-, C-G Assarsson, Ronneby, 100,-, Göran Forsberg, Vara, 250,-, Elin Gustavsson, Göteborg, 50,-, Valters Sjöberg, Bredbyn, 50,-, Marianne Wendt, Hjo, 250,-, Ann-Mari Dahlbäck, Karlskoga, 100,-, Henry Henriques, Farsta, 100,-, Nils-Ragnar Wikman, Åbo, 500,-, Per Hornberg, Stockholm, 1.248,-, Louise Fjellheim, Tollerød, 100,-.

Forts. i nästa nummer.

Stort tack för det värdefulla stödet och många vänliga ord!
Sven Magnusson

verkligen existerar märkliga
USOn.

SM

Mystiska undervattensfarkoster

Frilansjournalisten Jan-Ove Sundberg (under en tid redaktör för tidningen Det Okända, nu nedlagd) är en mysterie-sökare. Han har bland annat intresserat sig för de så kallade fantom-ubåtarna, det vill säga oidentifierade undervattensföremål, som brukar anses vara ryska ubåtar.

Sundberg har samlat klipp ur tidningar, tidskrifter och böcker samt gjort en del egna intervjuer. Vittnen berättar bland annat att mystiska, kusliga grodmän setts i samband med "fantom-ubåtar", att oidentifierade undervattensföremål, USOn, flugit ner i och upp ur vattnet och att fartyg kolliderat med okända föremål under vattenytan. Det har blivit boken *Fantom-ubåtarna* (Zindermans 1993).

Sundberg öser glatt ur ett stort antal källor av olika slag, vilka redovisas i 366 noter. Kritisk bedömning av källorna saknas. Sundberg upprepar påståenden som om det tveklöst rör sig om sanningar. Han tror uppenbarligen på vad han läser, utan att inse att det kan finnas stora skillnader mellan text och verklighet. Alla skribenter är inte noggranna, omdömesgilla och vederhäftiga. Många är slarviga eller helt inriktade på att presentera sensationer. Några är intelligenta och pålitliga, andra mer eller mindre otillförlitliga. Det är ingen god idé att ta allt man läser för gott.

Noggranna utredningar, väl rapporterade, finns ej refererade i Sundbergs bok.

Sundberg spekulerar om tidsresenärer, utomjordiska besökare, en okänd civilisation på havets botten etc. Han kan sätta läsarens fantasi i rörelse men lyckas inte övertyga denne recensent om att det

Nära döden-fantasier

Betty Eadie är en amerikansk kvinna, som haft en nära döden-upplevelse efter en operation. Fast egentligen handlar inte hennes bok *Omsluten av ljuset* (Forum 1994) om erfarenheter nära döden utan i stället efter döden. Hon färdades genom en tunnel - välbekant från många nära döden-upplevelser - och mötte därefter en *ljusgestalt* - likaså välbekant i detta fall *Jesus*. Snart beslöt hon lämna den underbara andevärlden och återvända till jorden. Eadie berättar ingående om livets mening så som den förklarades för henne av Frälsaren; kärleken i centrum.

Melvin Morse och Göran Grip har skrivit uppskattande om Eadies bok, Morse i ett förord och Grip i en efterskrift.

På mig ger boken intrycket att vara ett fantasins verk. Eadies upplevelser speglar tydligt hennes religiösa föreställningar. I ett tillstånd av förändrat medvetande, borta från den fysiska kroppen, har hennes fantasi spunnit en vacker väv. Detta ger en antydning om att nära döden-upplevelser visserligen först i sitt medvetande tycks befinna sig ovanför den fysiska kroppen och göra riktiga observationer av vad sjukhuspersonalen gör och säger, men att medvetandet därefter, när det lämnat den jordiska omgivningen, skapar världen med sin tanke.

Jag kan inte ta Betty Eadies framställning på allvar som en redogörelse för något som säkert existerar i vår gemensamma verklighet.

SM

Två läsvärda psykologer

Erich Fromm (1900-1980) och Viktor Frankl (f 1905) är två av de mest kända djuppsykologerna. Endast Sigmund Freud och Carl Gustav Jung torde vara mer kända. Såväl Fromm som Frankl säger sig stå i stor vetenskaplig tacksamhetsskuld till Freud.

Natur och Kultur ger ut en serie nytryck av kända teoretiker inom psykologi och socialpsykologi. Turen har nu kommit till Fromms *Flykten från friheten* i översättning av Tore Ekman och Alf Ahlberg samt Frankls *Livet måste ha en mening* i Margareta Edgardhs översättning och med förord av Hans Åkerberg, professor i religionsbeteendevetenskap. Fromms bok kom ursprungligen 1943 och Frankls 1946.

Fromm, som tillhörde Frankfurterskolan, tvingades vid nazisternas "Machtübernahme" 1933 att fly till USA, där han bodde och verkade under sina sista 47 år. Hans vetenskapliga arbeten präglas mycket av politiska infallsvinklar. Han menade, att all vetenskap skall stå i allmänhetens och de stora massornas tjänst och kritiskt granska makthavare och samhällsliga system som driver fram sociala, psykologiska och psykiska problem.

Speciellt analyserar Fromm hur det kunde komma sig att miljoner människor utan motstånd gav upp sin frihet och underkastade sig det nazistiska oket. I sin analys tar Fromm oss tillbaka till medeltidens religiösa förtryck och hämmande skräväsens. Reformationen och kapitalismens genombrott betydde inte att det autoritära systemet upphörde utan endast att ett repressivt system ersattes av ett annat, åtminstone

sett ur massornas synvinkel.

Nu som förr dominerar mindervärdeskänslorna hos människan. De olika förtryckarsystemen har enligt Fromm utbildat sadistiska och masochistiska tendenser. Sadism leder till översittarfasoner, så snart tillfälle ges, och masochism leder till självplågeri genom att man njuter av att inordna sig i förnedrande situationer och får tillfredsställelse genom att klaga över de miserabla förhållandena.

Fascism, nazism och kommunism är således destruktiva system som passar den mentalsjuka mänskligheten. Sadism och masochism kallar Fromm flyktmekanismer från friheten, ansvaret och självbestämmandet.

Finns det någon möjlighet för människan att komma bort från dessa perversiteter? Enda vägen är att hon ges möjlighet att förverkliga sig själv. Hoppet står till den offensiva demokratin med de mänskliga rättigheterna som kärna.

Frankl hamnade i det nazistiska förintelslägret Auschwitz och tillhörde de fem procent som överlevde. Det var som koncentrationslägerfånge han utvecklade sin logoterapi, en metod att moraliskt förädla människan och få henne att genom lidandet se en mening med livet.

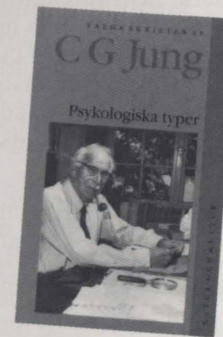
Frankl berättar: "...som nästan alla andra i lägret plågades jag ... av svåra hungerödem. Benen var så svullna och huden så spänd, att jag knappt kunde böja knäna... Skorna fick jag ofta låta bli att snöra för att få ner de svullna fötterna... [de var] alltid våta, och det var alltid snö i [skorna]... Resultatet blev ... förfrysningar, öppna frostsår o.s.v. Bokstavligen vartenda steg blev en ... helvetespina."

Frankl anser att meningen med livet växlar från människa

till människa och ofta även från dag till dag. Det finns alltså specifika och konkreta mål med livet. Man är till för någon annan, till för att hjälpa någon nära, som har det svårt. Man är således inte till för egen skull. Det gäller att uppmärksamma detta och i varje moment finna det man kan hjälpa andra med. I ett koncentrationsläger är behovet av hjälp stort. Frankl ger exempel på både fångar och fängvaktare som söker underlätta förhållandena.

Fromm och Frankl är två synnerligen läsvärda författare.

Rolf Ejvegård

Växande intresse för C. G. Jung

Som svar på det ökande Jung-intresset i Sverige har Natur och Kultur börjat utge en serie om fem böcker, kallad Valda skrifter av C. G. Jung.

Psykologiska typer, som kom ut 1921, är en klassiker inom psykologin och Jungs kanske mest kända arbete. Det är inget vetenskapligt verk i strikt mening, utan en systematisering av erfarenheter under nära 20 års klinisk verksamhet av den då 46-årige Jung. I boken lägger han en grund till den så kallade analytiska psykologin, som internationellt sett i dag kan mäta sig i utbredning med Freuds mer kända psykoanalytiska skola.

Jungs begrepp introvert och extravert är exempel på hur psykologins begrepp med tiden letar sig ut i samhället och blir språkligt allmångods (även om vi brukar säga extrovert). Det är intressant att ta del av Jungs ursprungliga definitioner av ord som i dag rätt och slätt betyder utåtriktad respektive inbunden. Om personer med introvert läggning säger Jung att de "huvudsakligen härleder sina motivationer ur

subjektet, ur en inre nödvändighet". Om den extraverte heter det att "det psykiska livet utspelas så att säga utanför individen, i objekten och förhållandet till dem".

Jung beskriver också fyra funktionstyper: förnimmel, tänkande, kännande och intuition. "Det medvetna psyket är ett slags anpassnings- eller orienteringsapparat", skriver Jung, och för "en fullständig orientering av medvetandet borde alla funktionerna bidra lika mycket: tänkandet borde möjliggöra insikt och omdöme, kännandet borde säga oss hur och i vilken grad något är betydelsefullt eller betydelselöst för oss, förnimmelsen borde genom syn, hörsel, känsel och så vidare förmedla varseblivningen av den konkreta verkligheten, och intuitionen slutligen skulle låta oss ana alla mer eller mindre dolda möjligheter och bakgrunder, ty även de tillhör en fullständig bild av det givna ögonblicket."

Alla funktioner borde bidra lika mycket, men i verkligheten är varje människa bara fullt medveten om och utvecklad inom en enda funktion. Det är orsaken till de oändliga och olösliga strider som alla känner till mellan kännande och tänkande människor.

"Psykologiska typer" borde vara standardläsning för medlare och diplomater av alla slag, liksom för folk i människoinriktade yrken över huvud.

Förordet sätter in boken i ett historiskt sammanhang, men eftersom det är ett 72-årigt verk, saknar jag uppgifter om hur typologin används i dag och om huruvida senare forskning har bekräftat eller förkastat dessa Jungs teser. Sådan forskning finns, till exempel inom religionspsykologin, där man konstaterat att känslofunktionen i jungiansk mening är dominerande bland religiösa människor.

För nybörjaren torde "Psykologiska typer" vara en snarig och svårsmält introduktion, men den har fördelen att innehålla Jungs enda egna samling av definitioner i alfabetisk ordning.

Peter Östman

Mannen som kunde ha blivit teckningslärare

På Mosebackes scen i Stockholm gestaltade Per Ragnar i uppmärksammade föreställningar den man, som fick Tyskland att ropa "heil" åt sig. En inspelning gjordes för TV4 och visades den 12 maj i år.

Enmansföreställningen bygger på anteckningar från "Hitlers bordssamtal" 1941-1942, som får förmodas vara autentiskt material.

Det är ett skickligt och fängslande porträtt av en vanlig medborgare med enfaldiga idéer, vilken satts att leda ett folk.

I den lilla boken *Hitler* (Legus 1994) skriver Per Ragnar om diktatorn och återger ord ur bordssamtalen (som var monologer).

Hitlers syn på människor påminner om barnets lek med sina tennsoldater. Det fanns i hans värld bara *en*, han själv. Andra var som ting utan liv, vilka han utan hänsyn betraktade som pjäser i ett maktspel.

Hitler var ett barn av en speciell tid och miljö. Den närde hans sämsta egenskaper och formade honom till en aggressiv etisk idiot, som olyckligtvis blev politisk ledare efter ett förlorat krig. I en annan tid kunde han ha blivit teckningslärare.

SM

På Nova Förlag i Lund har utkommit en liten bok med titeln "Reinkarnation och karma", skriven av René Querido, översatt från engelska. Den bygger på Rudolf Steiners tankar och innehåller resonemang för att visa att reinkarnation och karma är verkligheter.

KALENDERTIPS

17 augusti, 19.00, Deva. Aina Signal: *Den gränslösa människan*. Att lyssna till sig själv, sin egen kunskap och agera utifrån den ger en gränslös och sann styrka. Aina Signal, författare till boken "Det gränslösa ledarskapet", talar om intuition och psykosyntesens grundtankar.

18 augusti, 19.00, Deva. Hans Ljungqvist: *Den nya tidens tecken*. Vi lever i en omvälvande brytningstid med en ny världsbild och en ny människosyn.

24 augusti, 19.00, Deva. Anna Bornstein: *Buddhism som psykologi*. Hur kan vi överföra de buddhistiska metoderna och tänkesätten till vår vardag?

25 augusti, 19.00, Deva. Johan Wretman: *Min framtid - en tänkbar möjlighet*. Johan berättar om hur våra livsattityder formar vårt framtida liv, om tankens magi och förväntningarnas uppfyllelse.

27 augusti, 9.30-ca 12.30, Pan. Bertil Nygård: *Slagruta, pekare och pendel*. Lär dig slagrutekonsten! Kostnad 200 kr. Sista anm.dag 19 aug.

31 augusti, 19.00, Deva. Lotten Odh: *Delfinen som terapeut och barnvän*. Lotten berättar om olika delfinterapi och hur babies simmar med vilda delfiner i havet. Video.

1 september, 19.00, Pan. Tiiu Serenander: *Helande kristaller*. Vilka kristaller har helande egenskaper?

1 september, 19.00, Deva. Göran Grip: *Allting finns - ingenting gör något*. Göran berättar om hur nära döden-upplevelser påverkat hans livssyn.

2-4 september, Wäxthuset, Väddö. Kurs med Kay Pollak: *Rakt in i själen*. Vad sker på djupet i möten mellan människor? Vad skapar tillit och öppenhet? Hur tolkar vi kroppsspråket? Hur uppnår vi äkthet, närhet och autenticitet?

12 september, 19.00, Deva. Doris Ankarberg: *Din aura*. Under mer än 20 år som medium har Doris nått kunskap om människans energikropp (aura) och dess olika färgskikt. Entré 70 kronor.

Deva, Dalagatan 30, Stockholm.
Pan, Fjällgatan 23 A, Stockholm.
Wäxthuset, Väddö. 0175-31290.

Psi-track - tankens spår

Text: Elisabet Broomé, Kristina Anjou

Har svenska forskare upptäckt något betydelsefullt nytt inom psi-forskningen, något som kan vara ett upprepbart parapsykologiskt experiment?

och Jens A. Tellefsen, Jr

En tanke – vad är det? En idé, eller en inre bild, som uppstår i ett medvetande och kanske följs av handling – ja, så skulle man kanske kunna svara. Men att tanken skulle kunna vara något som är utsträckt i rummet, något konkret och mätbart, det tillhör inte våra vanliga föreställningar om hur världen är konstruerad. Svenska parapsykologiska undersökningar visar emellertid att så kan vara fallet.

Upptäckten av psi-spåret

Det är nu snart sju år sedan det så kallade tankespåret upptäcktes. Spåret, som kom att kallas psi-spåret (*psi-track* på engelska) är alltså det mätbara spåret av en tanke.

Sedan det första försöket gjordes, har några svenska forskare under flera år gjort en serie experiment, som rönt internationell uppmärksamhet. *Nils-Olof Jacobson* och *Jens A. Tellefsen* har skrivit en rapport som vunnit första pris i en parapsykologisk tävling i England och publicerats i en av de ledande parapsykologiska tidskrifterna, den engelska *Journal of the Society for Psychical Research*. I Sverige utkommer snart den första boken om experimenten med psi-spåret, skriven av *Göte Andersson*, värmländsk konstnär, som var den som upptäckte psi-spåret.

En dag 1987, när Göte var på besök hos sin far *Arthur Andersson*, ville han försöka mäta den mänskliga auran med hjälp av en slagruta. Idén hade han fått från en tidsningsartikel, där det påstods att detta var möjligt. Han bad sin far att mäta hans, Götes, aura. Arthur, som är en erfaren slagruteman, hade tidigare sökt, och funnit, vattenådror med slagrutan. Han tyckte att idén var egendomlig men gjorde som Göte ville och fick till sin förvåning ett kraftigt utslag med slagrutan runt Göte.

Göte ville sedan försöka utvidga sin aura i en viss riktning, men först lyckades inte detta så bra som han hoppats. Han provade då att med stor intensitet tänka på en stol några meter bort, och eftersom han är konstnär har han ett mycket utvecklat inre bildseende. Han bad sedan Arthur att gå runt stolen med slagrutan. Till Arthurs förvåning gjorde slagrutan ett kraftigt utslag runt omkring stolen, och till bådas allt större förvåning fann Arthur med slagrutans hjälp även ett tydligt spår mellan Göte och stolen. Så var det första psi-spåret upptäckt.

Vetenskapliga experiment

Göte, som blev oerhört intresserad av denna upptäckt, ägnade sig under flera år åt att, tillsammans med flera duktiga slagrutemän i hans hemtrakter, utforska psi-spåret. Han förstod att han kommit något hittills okänt på spåren och ville att detta skulle undersökas vetenskapligt. I detta syfte tog han kontakt med Jens A. Tellefsen, fysiker vid Tekniska Högskolan i Stockholm, och senare knöts också Nils-Olof Jacobson, psykiater med stor kunskap om psi-området, till projektet. Tillsammans med *Kristina Anjou*, Jens fru, gjorde de vetenskapliga studier av psi-spåret.

Försöken har till största delen gjorts utomhus med hjälp av slagruta, som visat sig vara ett utmärkt instrument för att hitta psi-spår. För att försöken skall flyta lätt har man helst arbetat på stora ytor. Man har gärna valt fält på minst cirka 100 x 100 meter, som före försökens början genomsökts med slagrutan för att konstatera att där inte finns sådant som vattenådror och sprickzoner som slagrutan ger utslag för.

Deltagarna i dessa experiment har följande uppgifter: En person, *gömmaren*, gömmer det föremål som man med hjälp av psi-spåret ska försöka hitta. Han ger sig sedan iväg från försöksområdet. En annan person, *sändaren*, sänder tanken från en sändarplats mot det gömda föremålet, det vill säga han skapar psi-spåret. En tredje person, *slagrutemannen* (som naturligtvis lika gärna kan vara en slagrutekvinna) letar fram psi-spåret med hjälp av en slagruta. Sändare och slagruteman kan vara samma person. Men det är naturligtvis ett grundläggande krav att slagrutemannen inte får minsta ledtråd om var gömmaren har placerat föremålet.

Ett dubbelblindt *) försök kan i korthet beskrivas på följande sätt:

Man håller gärna till uti ett stort fält, som är så fritt från störningar som möjligt. Gömmaren placerar ut ett föremål, till exempel en kristall eller en klocka, gärna med personlig anknytning till sändaren. Det är självklart att de andra deltagarna i försöket inte har någon möjlighet att se var föremålet placeras. När gömmaren signalerar att han är klar, och försvunnit bort från området, är det sändarens tur. Denne placerar sig lämpligen någonstans i mitten av fältet och koncentrerar sig intensivt på det föremål som gömts. Han har ingen vetskap om var föremålet finns. Sändaren använder sig vanligtvis av någon sorts visualiseringsteknik. Under den processen skapas psi-spåret.

Sändningsplatsen markeras väl, och den tredje personen, slagrutemannen, börjar söka spåret. Slagrutemannen arbetar långsamt i små cirklar runt sändningsplatsen, och de ställen där slagrutan gör utslag markeras. Cirkeln vidgas och när de markeringar som gjorts i cirkeln bildar en linje i någon riktning, börjar slagrutemannen att arbeta i sick-sack över denna linje. Genom de utslag han får, går psi-spåret att följa, oftast spikrakt mot det gömda föremålet.

En fråga som nästan genast brukar dyka upp, när man berättar om dessa försök, är om gömmaren lämnar spår efter sig så att slagrutemannen omedvetet följer dessa. På det kan man svara att utlägningsproceduren är upplagd så att alla möjligheter att det uppstår sådana spår är helt eliminerade.

Av de 40 dubbelblinda försök som forskargruppen gjorde

vid sex olika tillfällen under en treårsperiod, lyckades man i 32 fall inom cirka en halvtimme finna det gömda föremålet. Då det handlar om att hitta till exempel en liten bergskristall på ett fält som är 100 x 100 meter stort eller större, är resultatet minst sagt anmärkningsvärt. Är detta det första upprepbara psi-experimentet i historien?

Praktisk användning av psi-spåret

Om man i det verkliga livet behöver använda sig av tekniken, är det en fördel om man både kan sända själv och hantera slagrutan. Flera av Götes medhjälpare brukar göra båda dessa saker. När sändaren har koncentrerat sig på och visualiserat det gömda föremålet, släpper han helt tankarna på det och lämnar platsen för sändningen. När han släppt tanken på föremålet, följer inte psi-spåret sändaren, utan det tycks ligga kvar med sändningsplatsen som utgångspunkt. Därför är det fullt möjligt, och i många fall också praktiskt, att sändaren fortsätter arbetet som slagruteman. Om det sökta föremålet är rörligt, följer däremot spåret med i dess rörelser. Man kan lätt pröva detta genom att gömma något i en ficka på en person som vandrar iväg.

Det har visat sig att psi-spåret utgår från kroppen på sändaren någonstans i navelhöjd och är ungefär 1–1,5 meter brett. Slagrutemän som använder grenklyka mäter oftast ut mitten av spåret, medan de som använder vinkelpinnar gärna får utslag vid ytterkanterna och får alltså själva mäta ut mittlinjen.

Göte har hela tiden hoppats att man skulle kunna använda sig praktiskt av psi-spårsmetoden på flera olika sätt, till exempel för att leta reda på vilsegångna personer och på så sätt hjälpa polis och räddningstjänst. Han och de andra deltagarna i försöken har flera gånger fått praktisk användning av sina kunskaper om psi-spåret.

En gång hade Göte och några vänner gått vilse när de plockade svamp i Värmlands skogar. Genom att sända mot bilen på parkeringsplatsen och bryta sig en kvist till slagruta lyckades de lätt hitta spåret tillbaka.

En annan gång försvann en hund under en jakt. Hundens båda ägare sände mot hunden och en tredje person sökte spåret med slagruta. Sändningar gjordes från ett flertal olika platser, men dessvärre tvingades man upphöra med sökandet, då mörkret föll. På en karta kunde man sedan se att alla spår ledde rakt mot en liten isbelagd sjö cirka två kilometer bort. Nästa dag fortsatte sökandet vid sjön, där hunden hittades på exakt den förväntade platsen, tyvärr drunknad.

Faktum är att personer som lärt sig tekniken ofta använder sig av den för att finna saker som kommit bort, ta reda på katten som skall in för natten, återfinna stöveln som räven dragit ut i skogen eller trädgårdshackan som varit borta så länge. Allt detta är exempel på vad Göte och hans vänner har funnit med hjälp av psi-spårsmetoden.

Ett fenomen som i början ställde till en del trassel under experimenten, var att spåret ofta sökte sig till flera olika föremål, som såg likadana ut. När man till exempel en gång gömde en gymnastiksko, visade det sig att spåret gick åt tre olika håll samtidigt. När man följde alla tre spåren upptäckte man att man inte bara hittade den sökta gymnastikskon utan också två högar med gamla gymnastikskor i två närliggande hus.

Fortsatt utforskning av psi-spåret

Trots flera års experimenterande befinner sig utforskningen av psi-spåret fortfarande i nybörjarfasen. Framför allt hoppas man att den uppmärksamhet, som upptäckten fått internationellt, kommer att leda till att flera personer, oberoende av varandra, gör experiment med psi-spåret och att ett flertal frågor, som kommit upp under försöken, blir besvarade.

En fråga är: över hur lång sträcka kan psi-spåret gå? Det

Leif Andersson har funnit psi-spåret med slagrutan.

verkar som om det kan upptäckas med slagrutan åtminstone flera mil från sändningsplatsen.

Går det att sända rent mentala bilder? Göte har gjort flera intressanta försök som tyder på att detta är möjligt. Man har till exempel upptäckt spår mellan två personer som, varandra ovetande, tänker på samma sak. Man har också funnit att det går bra att detektera enkla mentala former som projicerats på marken av sändaren.

Det behövs bättre undersökningar om psi-spårets förhållande till olika material. Hittills vet man att plast, metaller och impregnerat material mer eller mindre hindrar spåret. Vatten försvagar förmodligen spåret, men däremot går det utan vidare rakt igenom sådana naturliga material som träd, trä, sten, berg och jord.

Måste man verkligen använda slagruta? Det har visat sig att slagrutan är ett mycket praktiskt hjälpmedel, men forskarna är mycket intresserade av att finna andra sätt att upptäcka spåret. Det går att finna spåret med hjälp av enbart känslan i handlederna, men detta har inte närmare utforskats. Forskarna hoppas också att finna någon auraseende person som kan se spåret. I psi-spårets tidiga historia hade Göte konakt med en sådan person, en ung pojke, men tyvärr försvann denna förmåga när pojken växte upp.

Vad har nu denna upptäckt, att tanken lämnar spår efter sig, för betydelse? Vi inser ju genast att om tankarna åstadkommer en mätbar förändring i vår omvärld, så kan våra tankar vara lika viktiga som våra handlingar – något som olika esoteriska läror länge har hävdad. Detta betyder då att vi ständigt omger oss med ett gytter av psi-stråk, särskilt om våra tankar och känslor är intensiva. Det har visat sig att om sändaren har starka positiva känslor för det föremål eller den person som är föremålet för hans sändning, så brukar det bli mycket tydliga och lätt detekterbara spår. Förbindelsen dem emellan blir då uppenbarligen mycket stark. Kan det kanske vara så att sådana företeelser som healing och kärlek kan ha anknytning till en sådan stark förbindelse?

Kanske kan kunskapen om psi-spåret också leda till en förklaring av flera olika parapsykologiska fenomen.

*) Dubbelblindt ärett experiment när, i detta fall, varken sändaren eller slagrutemannen vet var föremålet är gömt.

Fenomenet slagrutan

Ur "Carl Linnæi Skånska resa":

Slagruta är ett underligt upptåg, med vilken man vill inbilla folk, att rutan skall säga varest metaller ligga fördolde. Min sekreterare tog esomoftast en kvist av hassel, som var jämt delat i två grenar och med den förnöjde sitt sällskap. Det samma skedde ock här, då den ena gömde sin silvertabaquier, den andre sitt ur här eller där i buskarna, vilka sekr. tämmeligen lyckeligen uppletade. Jag, som aldrig trott rutan och icke velat höra henna nämnas, förtröt att slagrutan skulle rekommenderas och föreställte mig, att min följeslagare och sekr. förstodo varandra till att inbilla sällskapet; ty gick jag avsides på ett stort och högt fält norr om ladugården, skar där upp en liten torv och lade dit min lilla penningepung, täckte sedan med samma torv så noga, att ingen människa skulle sett minsta tecken därefter. Mitt märke var en stor *Ranunculus Fl.*, som stod strax därvid, och ingen annor hög ört var mer på hela fältet. När så var beställt, går jag ner till mitt sällskap, berättar att jag gömt min börs på det fältet, bad sekr. med sin slagruta uppleta dukaterna, så ville ock jag tro henne; ty jag var säker, att ingen dödlig mer än jag visste, varest penningarne lågo. Sekr. var nöjd, att han fått ett tillfälle, genom vilket han kunde förmå mig till mildare tanka om rutan, som jag alltid talt om henne med åtlöje. Sällskapet var ock nyfiket att se rutans mästartareprov. Sekr. sökte länge och väl hela timman, då jag med mitt värdfolk hade nöje att se rutan arbeta förgäves. Alltså, som godset intet kunde fås igen, blev rutan vårt nöje. Jag går sedermera att själv upptaga min pung, men när jag kommer bort på fältet, hade våra rutegångare genom sitt peripatetiserande nedtrampat alla gräs, så att ej minsta tecken sågs efter någon *Ranunculus*, och jag måste söka efter mina dukater med samma ovisshet som rutan. Jag hade icke lust gå 100 dukaters vad om rutan, ty sökte vi alla, men förgäves, både med löje och förtret. Änteligen måste jag giva saken förlorad, då baronen och sekreteraren bådo mig utnämna rummet ungefärligen, varåt jag tyckt mig nedlagt pungen, det jag ock gjorde; men den fula rutan ville intet slå, utan drog rutan åt en hel konträr sida, och änteligen, sedan både sekr. och vi alla voro trötta vid rutan, och jag vid henne mest ledsen, stante sekr. på en hel annor sida av fältet, sägandes att om pungen icke vore där, så vore ogörligt för honom säga stället. Jag böd icke till att söka därefter, emedan det icke var detta håll, därest jag tyckte mig lagt pungen, men baron Oxenstierna lade sig likväl på jorden att söka, då han fick ned ett finger och drog upp den lilla torven, under vilken dukaterna lågo. Således slog rutan rätt den gången och skänkte mig de penningar, jag eljest förlorat. Detta är *res facti*. Får jag se några stycken dylika exempel, så måste jag väl tro, det jag icke vill; ty det är helt annat med magneten och attraktionen emellan järn och järn, men att en hasselkvist skall säga mig rikare metaller, det samtycka varken våra utvärtes eller invärtes sinnen, så att jag väl ännu icke tror rutan, dock vill jag icke flera gånger gå med henne vad om lika många dukater.

Anm. *Ranunculus polyanthemus* = back-smörblomma. Peripatetiserande = kringvandrande. *Res facti* = verkliga förhållandet.

Slagrutan (med dess variationer) är det enda redskap vi hittills har som kan påvisa psi-spåret. Den har också sedan gammalt använts för att finna gömda ämnen och föremål. En klassisk användning var i bergsdriften. Det finns tryckta bilder från mitten av 1500-talet som visar slagrutemän leta efter metaller.

År 1749 gjorde Carl von Linné "på höga överhetens befallning" en resa i Skåne för att studera "ekonomin, naturalier, antikviteter, seder, levnadssätt". Den sjunde juni befann han sig i den lilla byn Sankt Olof på Österlen. Han fann sin upplevelse med slagrutan denna dag vara såpass intressant att den återgavs i boken om den skånska resan. På så vis bevarades en episod om hur slagrutan användes för snart 250 år sedan.

Jag vet inte om Linnés sekreterare följde psi-spåret när han letade efter pengapungen. Troligen inte, i så fall skulle förmodligen den samvetsgranne Linné ha noterat en så speciell metod. Men någon form av mental inställning på det gömda föremålet använde han säkerligen.

Jag log igenkännande åt denna beskrivning. Den kunde ha varit från Värmland juli 1992. En dag arbetade samtidigt flera slagrutepersoner. Alla försök lyckades inte i första "sändningen". Efter ett tag verkade fältet lika fullt av psi-spår, fotspår och villospår som Linné måste ha upplevt det. Men precis som hans sekreterare, så lyckades vi nästan varje gång till slut finna den gömda skatten.

Vårt främsta intresse i dessa försök har dock inte varit slagrutan som sådan, utan utforskningen av psi-spåret. Vi hoppas det snart ska kunna registreras objektivt med någon form av mätinstrument. Kreativa idéer om sådana mottages gärna!

Nils-Olof Jacobson

Slagrutan i lexikon

Slagruta (av slå och ruta, ty. Rute, spö, kvist), en kvist, ett litet spö eller en metalltråd, som man tillskriver egenskapen att genom egen rörelse anvisa dolda skatter, malmstreck, vattendrag o.s.v. Slagrutan utgöres i regel av en Y-formig kvist; förr brukades i Sverige i regel hassel eller rönn (särskilt flygrönn). Vid användningen fattar man med uppåtvända händer de två smalare grenarna varvid dessa böjas utåt från varandra. Huvudgrenen skall därvid peka rakt ut från bäraren. Till följd av den uppkomna spänningen böjer den sig dock, även utan bärarens frivilliga förvällande, mycket lätt ur detta läge nedåt eller uppåt. Detta förra anses vanligen vara det riktiga. Man säger då, att rutan "slår", och denna rörelse tros beteckna, att bäraren då befinner sig över eller invid det, som sökes. N.E.H.

För slagrutans påstådda förmåga att påvisa malmstreck o.dyl. ha inga bevis presterats. Beträffande påvisandet av vatten är frågan mera komplicerad, då letning med slagruta sällan företages på andra ställen än sådana, där man har utsikt att finna vatten nästan var som helst, blott man går tillräckligt djupt. Vid i Sverige an-ordnade kritiska försök har det visat sig, att olika "slagrutemän", alla uppenbarligen i god tro, angivit ytterligt olika förlopp för "vattenådrorna" inom ett och samma område. "Intet samband synes förefinnas mellan utslag med slagrutan eller en slagrutemans känslighet och grundvatten (vattenådror)" (Ekström). – Litt. om slagrutan är omfångsrik (oftast okritisk). Bland vederhäftig svensk litt. må nämnas A. G. Högbom "Slagrutor och rutgångeri" (1928; i Verdandis småskrifter), samt G. Ekström "Slagruta och vattenådror" (i Lantbruksakademiens Handl. 1932).

Ur Nordisk Familjebok, 3. uppl. 1937.

Slagruta (av tyska Rute; spö), en Y-formad kvist av – vanligen – rönn, vide eller hassel, med vilken man anser sig kunna uppspåra bl.a. underjordiskt vatten vid t.ex. brunnsgörning. Slagrutan är en ännu levande vidskepelse med urgamla anor. Ur Bra Böckers Lexikon band 21, 1981.

Slagruta (ty Schagroute, till schlagen 'slå' och Rute 'spö') grenklyka (oftast av hassel eller vide) som enligt en gammal, populär föreställning, i händerna på känsliga personer pekar ut var en vattenåder går fram i marken. Tillvägagångssättet ter sig tveklöst med tanke på att grundvattnet normalt inte rör sig i ådror utan är fördelat i horisontella skikt i marken, varför det är svårare att finna en plats utan än en med grundvatten. Slagrutor används även för att söka efter bla malmådror.

Senare forskning antyder att slagrutefenomenet skulle kunna vara ett naturligt fenomen, sammanhängande med skiftningar i det jormagnetiska fältet över vatten- och metallansamlingar. Ur Stora Focus, band 12, 1989.

VÄLKOMMEN TILL VÅRT NYA CENTER

Vi erbjuder gratis kurser i meditation med introduktion första måndagen i varje månad kl. 19.00. Även korrespondenskurs finns.

BRAHMA KUMARIS
Andliga Världsuniversitet

Styrmansgatan 3, 114 54 Stockholm
Tel & Fax: 08-663 79 59

Det Blå Ljuset

Bok

Kurs

"Jeg drömte om bogen før jeg visste at den eksisterede", säger Jenny Jacobsen, Danmark. Den låg på ett bord och plötsligt lyftes den upp (av sig själv) två gånger, den liksom svävade. "Det kändes rent och ljus i hela vårt hem när vi hade fått boken", säger Kenth Johansson, Alingsås.

Boken "Det Blå Ljuset" har en speciell kraft, säger många läsare, de använder den på olika sätt. Läsarna får ta del i ett mediums utveckling under en två års period 1985-1987 i Sverige. Samtidigt kom en ny energi till jorden som har speciella egenskaper. Tex vid meditationskurser bestrålas deltagarna med denna genom Eivor Hansson (medium och healer) med gott resultat.

Vid en kurs i Geilo, Bakkegarden, juli 1993 kommenterade några kursdeltagare på följande vis:

Helen L. Jacobsen:

"Så kom Eivor med det velsignade blå lyset. Det blå lyset flammade över mig i en kemp foss till jag ble det blå lyset. Hodet mitt ble dratt op og litt bakover og frykten forsvant oppover i ett slags blå lystunnel. Så stilnet lyset og jeg satt med ett fackel av lys i haenderne mine."

Helen möter sin guide:

"En gammel man, veldig vakker med langt hvit skjegg nydeligt hvise øyner. Lang hvit stoff på kroppen, som var høy og tynn vi omfamnede hvarandere i meget kjær gjennsyn."

Ingrid Johansson, Alingsås:

"Tack Eivor för all hjälp, varje meditation är som att öppna en spännande bok. Tack vad Det Blå Ljuset kan åstadkomma!"

Kenth Johansson, Alingsås:

"Det Blå Ljuset som du firmedlar är verkligen ett gudomligt ljus. Tack för att du och dina ledare gjort detta möjligt!"

Kanaliseringskurser,
best. av program till dessa,
tid- och bokbeställning:
08-877741
Eivor Hansson
Tegnebyvägen 19
16154 Bromma

Beställning av bok à 250 kr:
Jag beställer 1 ex □ 2 ex □ 3 ex □ ... ant.

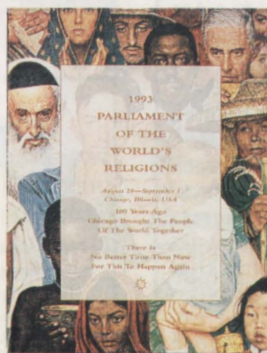
Namn:

Adress:

Adress	SÖKAREN Box 10 663 21 SKOGHALL
Telefon	054-51 89 00
Telefax	054-51 89 02
Postgiro	70 60 47-8
Bankgiro	372-8128
Redaktör och ansvarig utgivare	Sven Magnusson
Prenumeration	Helår (6 nr) 250:- Halvår 150:-
Annonser	Ring för prislista
Tryckeri	Wallin & Dalholm Lund
ISSN 0038-0504	

Hans Hof är präst med stort intresse för meditation. Han mediterar varje dag en halvtimme och säger att zen-meditation kan göra oss mottagliga för en annan upplevelse av existens, där vi inte längre upplever vårt jag som ett ting. Vi bara är.

Världsreligionernas sammankomst.

Skepticismen

Redan bland de gamla grekerna fanns skeptiker (tvivlare, kritiskt misstroagna personer). Skepticismens historia brukar anses börja med *Pyrrhon* (ca 360 – 271 f. Kr) vars tankar sedan fördes vidare av hans lärjunge *Timon*. Andra betydande skeptiker var *Protagoras*, *Karneades* och *Sextos Empeirikos*. I modern tid har *Montaigne* och *Hume* betecknats som skeptiker.

En form av metodisk skepticism har visat sig fruktbar inom den moderna vetenskapen. Man godtar i princip ingenting som det inte finns hållbara bevis för.

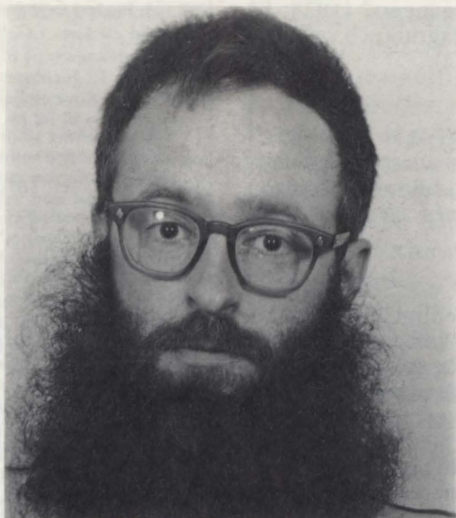
I detta nummer låter vi läsarna ta del av den amerikanske filosofen *Paul Kurtz* tankar om skepticismen (och *Lars Gahrns* skeptiska resonemang rörande Atlantis). Kurtz är ordförande i den kända skeptikerorganisationen CSICOP. Jag tycker att hans tankar till 80-90 procent är tilltalande, men tillämpningen är det litet si och så med. CSICOP-skeptikerna gör enligt min mening ett selektivt (inte objektivt) urval av källor till informationer om paranormala fenomen, UFO-rapporter, astrologi och annat som de är "skeptiska" till. Därigenom når de fram till de ställningstaganden som de önskar. En mer öppen attityd till de informationer som finns tillgängliga ger en annan verklighetsbild än den som framträder för skeptikerna.

Skeptikerna är i stort sett inte så skeptiska som de tror. De är i stället fördomsfullt negativa till mycket.

Men jag tycker att Kurtz har många kloka saker att säga, exempelvis uppmaningen till de trosvissa att stanna upp och tänka efter vilka skäl och grunder som finns för de påståenden som de godtar.

Den attityd som jag för min del tycker är mest tilltalande är en förenig av öppenhet och kritiskt ifrågasättande.

Sven Magnusson

Atlantis är blott en saga, anser Lars Gahrn, fil. dr och antikvarie vid Möln-dals museer.

INNEHÅLL

Eva Sanner:
Hans Hof

2

Åsa Freij:
Att starta eget

6

SM:
Materialismen är död

8

Lars-Eric Uneståhl:
Hypnos

12

Lars Holmgren:
Friedrich Nietzsche

16

Eva Jagrell:
Dikter

19

SM:
Min sökarvandring

20

Lars Gahrn:
Platons Atlantis

22

Paul Kurtz/SM:
Skeptisk prövning

26

Sökarnyheter

30

Olle Hjern:
Religionernas
världsparlament

32

Bokfloden

34

Elisabet Broomé m fl:
Tankens spår

36

Nils-Olof Jacobson:
Fenomenet slagrutan

38